

На основу члана 5. став 2. Закона о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 10/13-др. закон и 101/16) и члана 43. став 3. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12, 7/14-УС и 44/14), на предлог Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде,

Влада доноси

ЗАКЉУЧАК

(Објављено у „Службеном гласнику РС”, број 120/17 од 30. децембра 2017. године)

1. Усваја се Национални програм за пољопривреду за период 2018-2020. године, који је саставни део овог закључка.
2. Овај закључак објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број: 320-13025/2017

У Београду, 28. децембра 2017. године.

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК

Ана Брнабић

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ ЗА ПЕРИОД 2018-2020. ГОДИНЕ

Доношење Стратегије пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024. године¹, (у даљем тексту: Стратегија), представља важан искорак у спровођењу реформи у пољопривредном сектору Републике Србије. Стратегија је успоставила нови приступ развоју пољопривреде и подстакла усклађивање домаћег законодавства са правним тековинама Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја и интензивирала припрему и имплементацију бројних развојних програма и пројеката, као и даље јачање институција у сектору пољопривреде. Нови приступ, пре свега, подразумева доношење Националног програма за пољопривреду за период 2018-2020. године, који представља даљу разраду Стратегије на средњорочном нивоу и доноси конкретна решења у области дефинисања и имплементације пољопривредне политике у периоду 2018-2020. године.

Национални програм за пољопривреду за период 2018-2020. године садржи:

- I. Опште одредбе;
- II. Опис мера;
- III. Финансијски план;
- IV. Имплементацију програма.

У глави I. Опште одредбе, приказани су циљеви Националног програма за пољопривреду за период 2018-2020. године, стратешки и правни оквир и концептуална полазишта пољопривредне политике, као и динамика њеног прилагођавања моделима подршке пољопривреди, какви се имплементирају у Европској унији у оквиру Заједничке пољопривредне политике.

У глави II. Опис мера, детаљно су приказане мере пољопривредне политике, разврстане по основним компонентама. Свака мера садржи елементе неопходне за имплементацију, као и динамику и начин прилагођавања крајњој форми мере, каква ће се примењивати крајем периода обухваћеног програмом.

У глави III. Финансијски план, приказан је финансијски план Националног програма за пољопривреду за период 2018-2020. године, односно за период од три године и представљен је по групама мера.

У глави IV. Имплементација програма, приказане су могућности и начин обезбеђивања неопходних услова за имплементацију предложене пољопривредне политике, од успостављања потребних административних капацитета до стварања законодавних и структурних предуслова за реализацију пољопривредне политике.

С обзиром на специфичност Националног програма за пољопривреду за период 2018-2020. године, односно с обзиром да се ради о планско-техничком програму за спровођење пољопривредне политике, његова израда заснована је на:

- 1) анализама, оценама и препорукама из Стратегије;
- 2) захтевима Европске уније у процесу интеграција и динамици усклађивања националне пољопривредне политике са Заједничком пољопривредном политиком Европске уније;

¹„Службени гласник РС”, број 85/14

3) предлозима и сугестијама свих релевантних субјеката, укључених у дефинисање и спровођење мера пољопривредне политике у Републици Србији.

Скраћенице

Скраћенице које се користе у тексту Националног програма за пољопривреду за период 2018-2020. године имају следеће значење:

БДП - бруто домаћи производ;
 BPS (*Basic Payment Scheme*) - Шема основног плаћања;
 GAEC (*Good Agricultural and Environmental Conditions*) - Добри пољопривредни и еколошки услови;
 EAFRD (*European Agricultural Fund for Rural Development*) - Европски пољопривредни фонд за рурални развој;
 EAGF (*European Agricultural Guarantee Fund*) - Европски пољопривредни гаранцијски фонд;
 ENA (*European Nursery Stock Association*) – Европска асоцијација расадничара;
 ЕУ - Европска унија;
 ЗПП (*Common Agricultural Policy – CAP*) - Заједничка пољопривредна политика;
 IPARD (*Instrument for Pre-accession Assistance for Rural Development*) - Инструмент за претприступну помоћ за рурални развој;
 IACS (*Integrated Administration and Control System*) - Интегрисани систем управљања и контроле;
 LPIS (*Land Parcel Identification System*) - Систем идентификације земљишних парцела;
 MIS (*Marketing Information System*) - Систем тржишних информација;
 НБС - Народна банка Србије;
 НПAA - Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније 2014-2018. године;
 НПИ - Национални програм за интеграцију Републике Србије у Европску унију;
 НПП - Национални програм за пољопривреду за период 2018-2020. године;
 НППР - Национални програм руралног развоја за период 2018-2020. године;
 NUTS (*Nomenclature of Territorial Units for Statistics*) - Номенклатура статистичких територијалних јединица;
 РПГ - Регистар пољопривредних газдинстава;
 SAPS (*Single Area Payment Scheme*) - Шема јединственог плаћања према површини;
 SMR (*Statutory Management Requirements*) - Обавезни захтеви управљања;
 SPS (*Single Payment Scheme*) - Јединствена шема плаћања;
 СТО - Светска трговинска организација;
 СМО (*Common Market Organisation*) - Заједничка организација тржишта.

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Циљ Програма

НПП за период 2018-2020. године представља оперативни програм за спровођење пољопривредне политике, који садржи мере класификоване као мере директних плаћања, мере за уређење тржишта, као и посебне подстицаје и кредитну подршку у пољопривреди. НПП такође дефинише: полазишта и опште и специфичне циљеве пољопривредне политике, врсте мера и динамику њиховог прилагођавања коначном облику примене са предвиђеним финансијским износима и основним правилима за имплементацију, као и индикаторе за мерење остварења циљева са базном и циљном вредношћу.

НПП се темељи на Стратегији, с обзиром да представља њену даљу разраду и њен имплементациони документ. Достизање развојних циљева дефинисаних Стратегијом у великој мери зависи од одабира мера и висине одређене буџетске подршке. Такође, НПП усклађен је са НПАА којим се дефинишу активности у циљу усклађивања са правним тековинама ЕУ. Анализа стања, циљеви и програми, садржани у Стратегији и НПАА, у потпуности су примењиви и на НПП.

Циљ НПП јесте подршка развоју пољопривреде, а посебно прилагођавање пољопривредне политике и њене имплементације захтевима ЕУ, односно правилима и принципима ЗПП. Током периода примене НПП планирано је да се достигне делимична усклађеност са ЗПП.

НПП представља планско-технички документ за имплементацију пољопривредне политике, који ће послужити као смерница за планирање годишњих буџета за пољопривреду током предвиђеног периода.

Избор мера и пројекција буџета за њихову реализацију припремљени су на основу:

1) концепта пољопривредне политике и Стратегијом дефинисаних циљева;

2) анализе спровођења политике подстицаја из Стратегије, односно врсте подстицаја прописаних Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, као и износа за поједине мере у складу са уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за одређене буџетске године;

3) оцене динамике усклађивања мера пољопривредне политике са правилима и принципима ЗПП, као и пројекције претприступних фондова и процењене буџетске подршке ЕУ након приступа.

Дефинисање пољопривредне политике и избор појединачних мера јесте флексибилан процес, чија конзистентна и правилна примена утиче у великој мери на дугорочан развој и конкурентске способности пољопривреде у будућности. Модели подршке, предвиђени НПП, воде убрзању развоја пољопривредно-прехрамбеног сектора, који иначе има значајне потенцијале за повећање обима производње и дугорочно одржив раст конкурентности у окружењу ширем од локалног и регионалног.

Правци будућих реформи пољопривредне политике и институционалног оквира могу се поделити у три најважнија сегмента:

1) реформа пољопривредне политике, у смислу увођења инструмената пољопривредне политике, који омогућавају динамично

реструктурирање сектора пољопривреде, ефикасно приближавање ЕУ правилима путем постепеног усклађивања политике са принципима ЗПП и модерну улогу државе у управљању развојем пољопривреде;

2) усвајање и потпуна примена законодавног оквира, који омогућава правну основу, како за примену саме Стратегије, тако и за усклађивање националног законодавства са правним тековинама ЕУ (acquis);

3) институционалне реформе, које би изменом постојећих и изградњом недостајућих институција омогућиле остваривање стратешких циљева, ефикасну примену одабране политике и административне структуре прилагодили захтевима ЕУ.

Према пројекцији буџета, главни извор финансирања пољопривредне политике јесте буџет Републике Србије. Као додатни извор финансирања мера уводе се буџетска средстава на нивоу јединице локалне самоуправе, као и буџетска средстава на нивоу аутономне покрајине. Средства буџета јединице локалне самоуправе и аутономне покрајине реализују се кроз програме подршке спровођењу пољопривредне политике и политике руралног развоја на територији јединице локалне самоуправе или аутономне покрајине и могу се користити за финансирање свих мера предвиђених Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, осим појединих мера директних плаћања². Такође, средства јединице локалне самоуправе и аутономне покрајине могу и треба да се користе у границама, које су ЕУ прописима дефинисане као горње границе допуштеног (збирног) учешћа јавних средстава за извођење појединих пројеката и активности за подршку пољопривреди.

Имплементација НПП захтева годишње усклађивање расподеле планираних буџетских средстава кроз годишњу уредбу о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју.

²Чланом 13. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју прописују се мере пољопривредне политике и политике руралног развоја, које органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе могу да имплементирају на својој територији.

1. Стратешки и правни оквир

Током последњих неколико година у Републици Србији усвојен је велики број документа, стратегија и закона, којима се регулишу значајна питања из области пољопривреде и руралног развоја и која представљају законодавни и стратешки оквир за имплементацију пољопривредне политике.

НПП заснован је на Стратегији, Закону о пољопривреди и руралном развоју³, Закону о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју⁴, као и на НПАА.

1.1 Стратегија

Стратегија је донета за период од 2014-2024. Године и представља стратешки документ од кључног значаја за даљи развој српске пољопривреде у погледу дефинисања основних смерница развоја.

Стратегијом се дефинишу циљеви, приоритети и оквири политичких и институционалних реформи у области пољопривреде и руралног развоја. Такође, Стратегија даје оквир буџетске подршке (укупно и по стубовима мера), који недвосмислено указује на развојно опредељење домаће пољопривреде у наредном десетогодишњем периоду. Њоме се успостављају темељи нове пољопривредне политике, дефинисани у складу са принципима модерног управљања јавним политикама и на линији јасног опредељења за постепено преузимање модела европске подршке пољопривреди. Усвајањем Стратегије Република Србија се определила за концепт одрживог развоја пољопривреде, који подразумева успостављање потпуног баланса између економског развоја, потребе очувања животне средине и социјалног развоја. Развојни концепт Стратегије полази од вишеструке улоге пољопривреде или мултифункционалности, који пољопривреду ставља у знатно шири контекст од њеног значаја у погледу доприноса у укупном бруто домаћем производу.

Стратегија представља платформу за усклађивање пољопривредне политике, законодавства и институционалне подршке пољопривреди са принципима и захтевима придруживања Републике Србије ЕУ.

Развојно усмерење Стратегије дефинисано је кроз пет основних циљева развоја:

- 1) раст производње и стабилност дохотка произвођача;
- 2) раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора;
- 3) одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине;
- 4) унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва;
- 5) ефикасно управљање јавним политикама и унапређење институционалног оквира развоја пољопривреде и руралних средина.

Испуњење стратешких циљева захтева ефикасно управљање политикама и успостављање оперативног институционалног оквира за подршку развоју пољопривреде и руралних подручја. Комплексност сектора пољопривреде, јачина изазова са којима са суочава производња хране и мултидимензионални аспекти утицаја пољопривреде на социјалну и економску

³„Службени гласник РС”, бр. 41/09, 10/13 – др. закон и 101/16

⁴„Службени гласник РС”, бр. 10/13, 142/14, 103/15 и 101/16

структуру, сугеришу да држава има значајну улогу у руковођењу друштвено одговорним и структурно одрживим развојем. Висока комплексност система производње хране и хетерогеност учесника у производном ланцу захтевају да држава адекватним политикама реагује на њихове потребе. С друге стране, предузетничка иницијатива, иновативност и мотивисаност свих субјеката у сектору постају окоснице његовог развоја, који мора бити економски одржив и омогућити свим учесницима независан опстанак на тржишту.

1.2 Закон о пољопривреди и руралном развоју

Законом о пољопривреди и руралном развоју уређују се циљеви пољопривредне политике и начин њиховог остваривања, Регистар пољопривредних газдинстава, евиденција и извештавање у пољопривреди, као и оснивање и функционисање Управе за аграрна плаћања, као органа надлежног за плаћања у пољопривреди. Законом о пољопривреди и руралном развоју прописује се обавеза доношења Стратегије пољопривреде и руралног развоја Републике Србије⁵ за десетогодишњи период, као и Националног програма за пољопривреду⁶ и Националног програма руралног развоја⁷, за период до седам година.

Законом о пољопривреди и руралном развоју прописано је да се Стратегијом утврђују дугорочни правци развоја пољопривреде, и то: успостављање тржишне економије, повећање профитабилности пољопривреде Републике Србије и брига о развоју руралних области. Такође, овим законом прописано је да се Националним програмом за пољопривреду утврђују средњорочни и краткорочни циљеви пољопривредне политике, начин, редослед и рокови за остваривање наведених циљева, очекивани резултати, као и облик, врста, намена и обим појединих подстицаја.

1.3 Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју

Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, донет је почетком 2013. године, чиме су створени услови за креирање конзистентне и предвидиве пољопривредне политике у дужем временском периоду. Овим законом прописане су врсте подстицаја, начин коришћења и услови за остваривање права на подстицаје, као и минимални износи по врсти подстицаја. Такође, Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју представља правни основ за доношење већег броја подзаконских аката, којима се ближе прописују услови и начини реализације мера, као и обрасци за подношење захтева.

Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју прописују се четири врсте подстицаја: директна плаћања, подстицаји мерама руралног развоја, посебни подстицаји и кредитна подршка. Такође, овим законом прописано је да Влада, за сваку буџетску годину прописује обим средстава, врсте и максималне износе по врсти подстицаја, што се реализује доношењем уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за сваку буџетску годину.

⁵Члан 4. Закона о пољопривреди и руралном развоју

⁶Члан 5. Закона о пољопривреди и руралном развоју

⁷Члан 6. Закона о пољопривреди и руралном развоју

Наведени закон представља корак напред ка усклађивању са ЗПП ЕУ, у смислу да уводи основу за примену неких правила и модела који се примењују у оквиру ЗПП. У том смислу, овај закон успоставља класификацију мера, еквивалентну класификацији мера у оквиру ЗПП ЕУ, односно категоризацији мера у оквиру два стуба (групе) подршке: први стуб ЗПП укључује мере директних плаћања и мере заједничке организације тржишта пољопривредних производа, што је еквивалентно мерама директних плаћања у домаћем законодавству. Други стуб ЗПП обухвата мере руралног развоја, што је начин класификације мера примењен у Закону о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју. Такође, овај закон предвиђа детаљнију класификацију мера, па у оквиру директних плаћања препознаје основне подстицаје за биљну производњу, који су слични шеми плаћања према површини у оквиру првог стуба ЗПП (*SAPS*), као и подстицаје у сточарству, који су еквивалентни производно везаним плаћањима (*coupled payments*) у ЗПП. Даље, овај закон успоставља основу за увођење система „вишеструке усклађености” (*cross-compliance*), што представља систем критеријума, на којима се базира право на остваривање субвенција европских пољопривредника. Осим тога, успоставља и могућност увођења принципа „модулације”, односно умањења исплате преко одређеног, законски прописаног финансијског лимита, што је модел редистрибуције средстава из првог у други стуб ЗПП.

У наредном периоду, Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју ће бити основни пропис који ће се усклађивати са правном тековином ЕУ, у области финансирања пољопривреде и руралног развоја.

1.4 НПАА

Хармонизација законодавства и изградња одговарајућих институција представљају основне предуслове за стицање пуноправног чланства у ЕУ за сваку земљу кандидата. Пољопривреда и рурални развој, укључујући и област безбедности хране, представљају најобимнији део законодавства ЕУ⁸.

НПАА представља детаљан, вишегодишњи план усклађивања домаћих прописа са прописима ЕУ. Израђен је тако да повезује европско законодавство и домаћи правни поредак, како би се у сваком тренутку пратила динамика, обим и квалитет тог усклађивања. Правне тековине ЕУ у оквиру НПАА, приказане су у складу са надлежношћу државних органа као носиоца преговора у појединим преговарачким поглављима, чиме је омогућено редовно планирање и праћење њихових законодавних активности.

НПАА представља наставак Националног програма за интеграцију Републике Србије у Европску Унију (НПИ), који је реализован у периоду од 2008. до 2012. године и обезбеђује континуитет процеса усклађивања домаћег законодавства са европском легислативом.

Три поглавља НПАА односе се на пољопривреду и производњу хране у целини. Поглавље 3.11. – Пољопривреда и рурални развој доноси план хармонизације законодавства у областима: уређења тржишта и директних плаћања, политике руралног развоја, финансирања ЗПП и питања успостављања и функционисања Агенције за плаћања, политике квалитета и органске пољопривреде. Поглавље 3.12. уређује област безбедности хране, ветеринарску

⁸Процењује се да око 40% законодавства ЕУ чини легислатива која се односи на Поглавље 11 (Пољопривреда и рурални развој), Поглавље 12 (Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика) и Поглавље 13 (Рибарство).

и фитосанитарну политику, а Поглавље 3.13. даје план хармонизације у области рибарства.

У делу НПАА за Поглавље 11, који се односи на уређење тржишта и директна плаћања, паралелно је приказан законодавни и институционални оквир у ЕУ и Републици Србији, укључујући најновију реформу ЗПП ЕУ. У оквиру краткорочних приоритета, један од најважнијих је законодавна активност и то доношење Закона о вину и другим производима од грождја и вина и Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа. Међу приоритетима дефинисане су мере, које ће омогућити и олакшати пласман најважнијих пољопривредно-прехрамбених производа на тржишту (завршетак усклађивања правних прописа у виноградарском сектору; усвајање прописа о класирању говеђих и свињских трупова на линији клања; успостављање система произвођачких организација; успостављање система интервенција на тржишту; усвајање прописа о квалитету свежег воћа и поврћа и успостављању тржишних стандарда, итд.), као и успостављање механизма, који се односе на потпуно усклађивање система за прикупљање тржишних информација са системом какав постоји у ЕУ и механизма за спровођење тржишних мера и шема директних плаћања.

У оквиру политике руралног развоја, краткорочни приоритети укључују израду НППР, а у средњорочним су имплементација НППР, који ће садржати мере компатибилне мерама садржаним у IPARD програму, које ће се реализовати из европских претприступних фондова у истом периоду.

Важно место у имплементацији нове пољопривредне политике имаће будућа Агенција за плаћања, која ће се формирати трансформацијом постојеће Управе за аграрна плаћања. Неопходне припреме за формирање Агенције за плаћања биће обављене у оквиру краткорочних приоритета.

У области хоризонталних питања, као што су државна помоћ у пољопривреди и Систем рачуноводствених података на пољопривредним газдинствима, као и области органске пољопривреде и политике квалитета, планирана је потпуна хармонизација националних прописа са правним тековинама ЕУ до приступања Републике Србије ЕУ.

2. Концептуална полазишта

2.1 Анализа буџетске подршке у претходном периоду (2008-2017. године)

Анализа постојећих мера представља основ за програмирање и планирање пољопривредне политике у наредном периоду. Анализа за потребе израде НПП израђена је на бази података о годишњим буџетским издвајањима за пољопривреду⁹ у периоду 2008-2017. године.

У претходном десетогодишњем периоду, посматрано према трендовима кретања буџетских средстава за пољопривреду, издвајају се три карактеристична периода:

1) период од 2008. до 2011. године, када након максимално достигнутог буџета (израженог у EUR) у 2008. години, долази до значајног пада средстава за пољопривреду у 2009. години и након тога до постепеног раста;

⁹ За потребе аналитике, под буџетским издвајањима за пољопривреду сматрају се буџетска средства, расподељена Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, у складу са законима о буџету Републике Србије за наведене године. Анализа не укључује буџетска средства за пољопривреду на нивоу аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

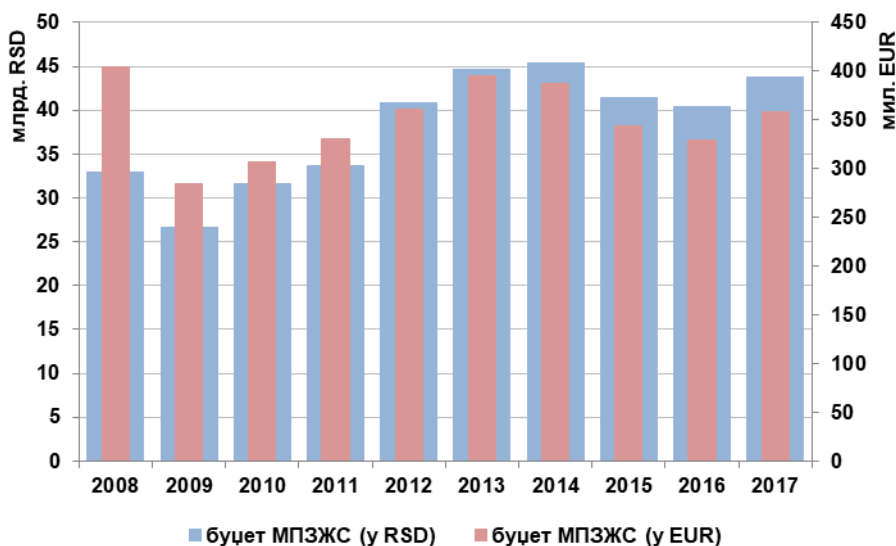
2) период од 2012. до 2014. године, када долази до израженог раста буџетских средстава за пољопривреду у односу на претходни период;

3) период од 2015. до 2017. године, када долази до пада издвајања за пољопривреду у односу на претходни период и делимичног опоравка у 2017. години.

Први период (2008-2011. године), карактерише варирање буџета издвојеног за пољопривреду, чији ниво током овог периода не прелази 34 милијарде динара. Након максимално достигнутог буџета у 2008. години (израженог у EUR¹⁰), 2009. године бележи се значајан пад издвајања, уз постепени раст током наредне две године.

Наредни период (2012-2014. године), обележио је значајан раст буџетских издвајања за пољопривреду, са просечном вредношћу буџета од 43,7 милијарди динара и просечном (трогодишњом) стопом раст од 10,8%.

Током трећег периода (2015-2017. године), долази до поновног смањења буџетских средстава за пољопривреду на ниво нешто изнад 40 милијарди динара, уз благи пораст издвајања у 2017. години.

Графикон 1: Буџетска издвајања за пољопривреду¹¹ (од 2008-2017. године)
Извор: Закон о буџету Републике Србије (за одговарајуће године)

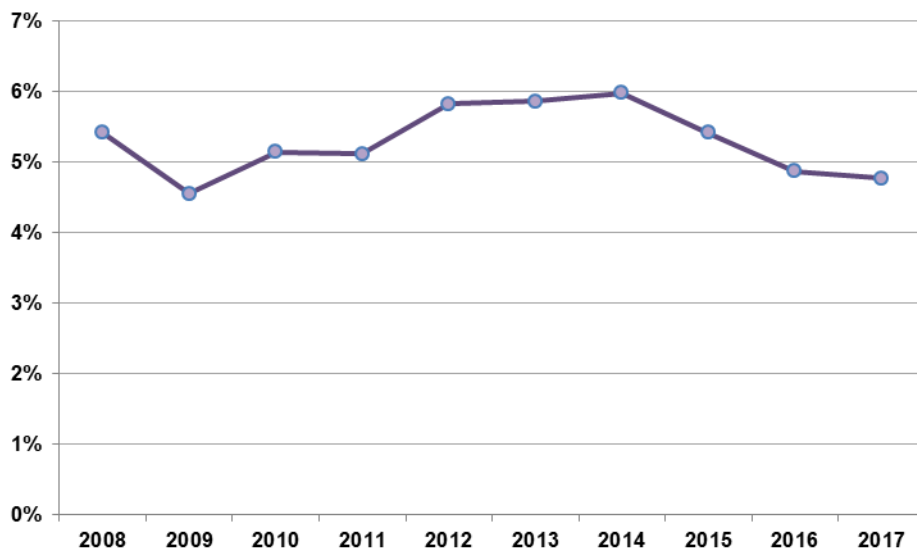
Учешће буџетских издвајања за пољопривреду у укупном буџету¹² варира у посматраном периоду, од 4,55% у 2009. години, до максимално достигнутог нивоа од 5,98% 2014. године. Уколико се посматрају просеци посматраних периода, евидентан је највиши ниво просечног учешћа, остварен у периоду 2012-2014. године (просечно учешће од 5,90%), док је најниже просечно учешће средстава за пољопривреду у укупном буџету забележено у

¹⁰ Разлог овако високог нивоа буџета израженог у EUR јесте значајно нижи курс EUR/RSD у 2008. години (1 EUR=81,44 RSD) у односу на курс у наредним годинама.

¹¹ Корисник буџетских издвајања за пољопривреду у периоду 2008-2017. године било је министарство надлежно за послове пољопривреде, које је током наведеног периода мењало организациони облик и припадајуће надлежности, и то: 2006-2010. године и 2012-2013. године - Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, 2011. године - Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде, 2014-2017. године - Министарство пољопривреде и заштите животне средине и од половине 2017. године - Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде.

¹² Приликом обрачуна учешћа буџетских издвајања за пољопривреду у укупном буџету, као основица су примењени порески приходи, у складу са чланом 5. став 4. Закона о буџетском систему.

периоду 2015-2017. године (просечно учешће од 5,03%). Овај период карактерише пад просечног учешћа буџетских средстава за пољопривреду у националном буџету, и поред укључивања непољопривредних давања у посматран буџет¹³.

Графикон 2: Учешће буџетских издвајања за пољопривреду у укупним буџетским средствима у периоду од 2008-2017. године

Извор: Закон о буџету Републике Србије (за одговарајуће године)

У буџетским издвајањима за пољопривреду доминирају буџетска средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју. Подстицаји у пољопривреди и руралном развоју прописани су Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, који подстицаје класификује као: директна плаћања, подстицаје мерама руралног развоја, посебне подстицаје и кредитну подршку. Такође, исти закон прописује начин коришћења подстицаја, опште услове за остваривање права на подстицаје, као и минималне износе подстицаја. С друге стране, конкретни износи подстицаја и расподела буџетских средстава по врстама подстицаја за сваку буџетску годину, као и максимални износи средстава за сваку меру, прописани су годишњом уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју. Детаљни услови и критеријуми за остваривање права на подстицаје у пољопривреди и руралном развоју за поједине врсте мера прописани су правилницима и другим подзаконским актима.

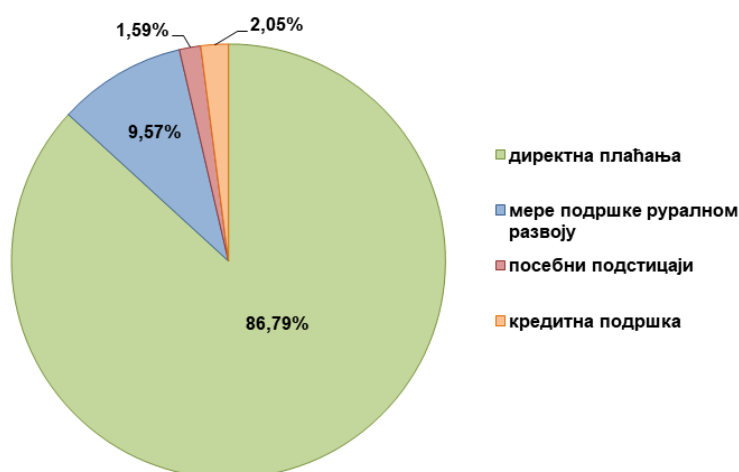
Директна плаћања представљају најзначајнију ставку подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, с обзиром да је у просеку око 87% средстава одређених за подстицаје¹⁴ намењено управо за директна плаћања¹⁵. Након дугогодишњег ниског издвајања за подстицаје мерама руралног развоја, у 2017. години бележи се значајно повећање учешћа ове врсте подстицаја у укупним средствима одређеним за подстицаје, чиме просечно петогодишње учешће

¹³Од 2014. године буџет МПШВ укључује како средства за пољопривреду, тако и средства за област заштите животне средине.

¹⁴ У обрачун није укључен износ обавеза из претходног периода и/или обавеза које доспевају за исплату у текућој години.

¹⁵Просек периода 2013-2017. године

подстицаја мерама руралног развоја достиже ниво од 9,6%. Посебни подстицаји учествују у просеку са око 1,6% у укупним подстицајима, што је, у контексту постојећег нивоа буџета и узимајући у обзир претходно дугогодишње искуство у имплементацији, задовољавајући ниво, који омогућава реализацију неопходних институционалних и пратећих активности за имплементацију осталих мера пољопривредне политике и политике руралног развоја. У просеку је око 2% укупно одређених средстава за подстицаје намењено кредитној подршци.

Графикон 3: Просечно учешће појединих врста подстицаја¹⁶ у укупним подстицајима у пољопривреди и руралном развоју у периоду 2013-2017. године

Извор: Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју (за 2013-2017. годину¹⁷)

У оквиру подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, а у складу са законом који уређује област пољопривреде и руралног развоја, разликују се следеће врсте подстицаја:

¹⁶Приказана учешћа узимају у обзир делимичну измену класификације подстицаја кроз измену Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју 2015. године („Службени гласник РС”, број 103/15). Према овој измени, кредитна подршка је издвојена из директних плаћања, регреси за осигурање су постали мера руралног развоја, као и подстицаји за подршку саветодавним и стручним пословима у пољопривреди. Измена класификације мера је у великој мери допринела повећању учешћа подстицаја за мере руралног развоја у 2016. и 2017. години у односу на остале године.

¹⁷Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години („Службени гласник РС”, бр. 8/14, 30/14, 116/14, 128/14, 137/14 и 144/14); Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2015. години („Службени гласник РС”, бр. 19/15 и 109/15); Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2016. години („Службени гласник РС”, бр. 8/16, 93/16 и 105/16); Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2017. години („Службени гласник РС”, бр. 8/17, 53/17, 67/17 и 88/17).

Подстицаји у пољопривреди и руралном развоју	
Директна плаћања	1. Премија за млеко
	2. Основни подстицаји за биљну производњу
	3. Подстицаји за квалитетне приплодне млечне и товне краве, овце и козе, крмаче, родитељске кокошке тешког и лаког типа, родитељске ћурке, квалитетне приплодне матице рибе шарана и пастрмке
	4. Подстицаји за тов јунади, јагњади, јаради и свиња
	5. Подстицаји за краве дојиље
	6. Подстицаји за краве за узгој телади за тов
	7. Подстицаји за кошнице пчела
	8. Подстицаји за производњу конзумне рибе
	9. Регрес за гориво и/или ђубриво
	10. Регрес за трошкове складиштења у јавним складиштима
Подстицаји за мере руралног развоја	1. Подстицаји за унапређење конкурентности
	2. Подстицаји за очување и унапређење животне средине и природних ресурса
	3. Подстицаји за диверсификацију дохотка и унапређење квалитета живота у руралним подручјима
	4. Подстицаји за припрему и спровођење локалних стратегија руралног развоја
	5. Подстицаји за унапређење система креирања и преноса знања
Посебни подстицаји	1. Подстицаји за спровођење одгајивачких програма ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству
	2. Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју
	3. Подстицаји за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију
Кредитна подршка	Субвенционисање дела каматне стопе

Табела 1: Врсте подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2017. години
Извор: Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју

Генерално посматрано, структура пољопривредног буџета по стубовима подршке током последње деценије знатно је варијала. Ове варијације последица су неконзистентне пољопривредне политике, које су се манифестовале кроз примену различитих приступа креирању мера пољопривредне политике и политике руралног развоја. Обим подршке често је више зависио од економских прилика у земљи и неопходности да се подмире потребе других буџетских корисника, него што је био одраз реалних потреба пољопривреде и руралног развоја за финансијском подршком.

Позитивне промене, коју доноси усвајање основних законских и стратешких докумената (Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, Стратегија), односе се на јасније и прегледније груписање мера у оквиру појединих типова подршке, што је истовремено праћено и проширењем врста мера и повећањем броја потенцијалних корисника, а у циљу приближавања националне пољопривредне политике и политике руралног развоја моделима ЗПП.

2.2 Захтеви приступања ЕУ у области пољопривреде и руралног развоја

Динамика прилагођавања мера националне пољопривредне политике Републике Србије у периоду 2018-2020. године, приказана у НПП, усклађена је са осталим стратешким документима, који се односе на процес хармонизације законодавства у области пољопривреде и руралног развоја током претприступног периода, и то пре свега са НПАА укључујући и акциони план који ће служити као основа за проширење, спровођење и примену правних тековина, које се односе на пољопривреду и рурални развој (у даљем тексту: акциони план).

Једно од два мерила за отварање преговора о приступању Републике Србије Европској унији у области пољопривреде и руралног развоја (Поглавље 11), које је Европска комисија утврдила за Републику Србију након скрининга (аналитичког прегледа законодавства) јесте израда акционог плана, као основе за преношење, спровођење и примену правних тековина, које се односе на пољопривреду и рурални развој. У том смислу, начин и динамика имплементације мера, садржаних у НПП, усклађени су са планираном динамиком усклађивања националне пољопривредне политике са ЗПП, представљеним у акционом плану.

Услед текућег процеса преговора о приступању Републике Србије ЕУ, поједини делови НПП, у погледу садржаја мера пољопривредне политике и/или начина њихове имплементације, биће подложи корекцији, а у складу са преговарачком позицијом и током преговарачког процеса.

2.2.1 ЗПП и процес европских интеграција

ЗПП је комплексан систем прописа и шема подршке у области пољопривреде и руралног развоја, који се имплементира у свим земљама чланицама ЕУ. ЗПП представља најстарију заједничку политику у ЕУ, успостављену већ Римским уговором из 1958. године, којим је дефинисана Европска економска заједница. У тих 60 година ЗПП је значајно утицала на развој пољопривреде, а генерално и на развој европских интеграционих процеса.

С обзиром да ЗПП има карактер заједничке политике, која се спроводи на нивоу ЕУ, она се регулише искључиво преко заједничких органа и њено финансирање се реализује из заједничког буџета.

Услед разлика у обиму и начину спровођења мера у оквиру ЗПП, приступање нових земаља ЕУ је изазов за сваку земљу, а поготово за мање земље и земље у транзицији, које су на нижем нивоу привредног развоја и по правилу, не улажу довољно у пољопривреду. У том смислу, стицање пуноправног чланства у ЕУ и оспособљавање за имплементацију ЗПП, посебан је изазов и за Републику Србију.

Процес припреме земље кандидата за имплементацију ЗПП састоји се из: хармонизације домаћег законодавства са правним тековинама ЕУ (*acquis*), изградње и јачања институција и реформе политике.

Прихватање правила и принципа ЗПП захтева и њено детаљно познавање у смислу концепције, правног поретка и институционалне подршке. Сва три елемента могуће је јачати и кроз добро припремљену и реализовану претприступну подршку. Имплементација ЗПП је посебна тема и једно од

најтежих питања у приступним преговорима, јер је потребно испунити високе правне и институционалне услове, док је износ „финансијског пакета” за финансирање ЗПП за будућу земљу чланицу предмет преговора.

ЗПП ЕУ планира се кроз седмогодишње стратешке оквире. Текући стратешки оквир за период 2014-2020. године карактерише значајна реформа ЗПП. Основне новине које реформа из 2013. године донела односе се на увођење агро-еколошких критеријума у област директних плаћања (тзв. „greening”), редистрибуцију буџетских средстава између корисника на нивоу земље чланице, као и између земаља чланица и региона, увођење у фокус младих пољопривредника, редефинисање појма „активног фармера”, укидање производних квота, промене механизма и улоге тржишних интервенција, подршку организацијама пољопривредника, иновацијама и инвестицијама и друго. Реформом су обухваћене одредбе које се односе на директна плаћања, Заједничку организацију тржишта, рурални развој, као и питања везана за финансирање, управљање и контролу ЗПП.

Целокупна ЗПП ЕУ састоји се из два основна стуба, при чему први стуб обухвата директна плаћања и мере уређења тржишта, док се други стуб односи на политику руралног развоја. Мере првог стуба финансирају се из EAGF-а, док је извор финансирања за мере другог стуба Европски пољопривредни фонд за рурални развој EAFRD.

2.2.2 Директна плаћања и мере уређења тржишта

Мере првог стуба директно или индиректно пружају подршку доходу произвођача, али имају и одређен утицај на тржиште и цене. У основи се политика првог стуба дели у две велике групе: директна плаћања и мере уређење тржишта.

2.2.2.1. Директна плаћања

Директна плаћања представљају плаћања која се директно додељују произвођачима кроз одређене шеме подршке, а која су у највећој мери невезана за врсту и ниво производње. Директна плаћања суштински имају за циљ стабилизацију дохода произвођача, али да би остварили што већи профит, произвођачи морају да одговоре на тржишне сигнале, тако што ће производити производе за којима постоји тражња на тржишту. О значају ове врсте мера говори и њихово учешће у буџету ЗПП од преко 70%, односно у ЕУ буџету од око 27%, при чему је за целокупан стратешки период 2014-2020. године у буџету ЕУ за директна плаћања издвојено око 265 милијарди евра.

Иако пољопривредна политика унутар ЕУ представља заједничку политику, њена реализација не подразумева јединствен ниво плаћања у свим земљама чланицама. Напротив, постоје значајне разлике у нивоу директних плаћања између држава чланица, нпр. минимална директна подршка по ha у Летонији не достиже ни 100 EUR/ha, док Малта остварује ниво од чак 800 EUR/ha. Уз просечан ниво директне подршке на нивоу ЕУ-27 од 267 EUR/ha, евидентно је постојање дисбаланса у директној подршци пољопривредницима у државама чланицама у условима јединственог тржишта, када се промет храном одвија без икаквих ограничења. Нешто виши просек директних плаћања по хектару остварује се у „старим” земљама чланицама, од око 300 EUR/ha, док је

просечан ниво директних плаћања по хектару у „новим” земљама чланицама на нивоу од нешто више од 200 EUR/ha.

Нова реформа ЗПП значајан акценат ставља на редистрибуцију директних плаћања, и то како на нивоу земље чланице, тако и на нивоу ЕУ, између земаља чланица. Циљ редистрибуције средстава за директна плаћања јесте смањење дисбаланса у примањима између „великих” и „малих” корисника у земљама чланицама, уз праведнију расподелу између региона и земаља чланица у оквиру ЕУ.

Најважније начело система директних плаћања у ЕУ, а што је све присутнија тенденција у свим историјски спроведеним реформама ЗПП, јесте одвајање плаћања од врсте и нивоа производње. Од 2003. године, када је реформом ЗПП уведена шема производно невезаних плаћања (*decoupled payments*), ова врста директне подршке све више добија на значају кроз дистрибуцију буџета, тако да у склопу последње реформе, буџет за производно невезана плаћања достиже ниво од 84% буџета за директна плаћања, док производно везана плаћања (*coupled payments*) остају на нижем нивоу од око 15%¹⁸ и односе се на плаћања у сточарству и поједеним осетљивим секторима пољопривреде.

Међутим, право на директна плаћања, као и на поједине мере руралног развоја, европски пољопривредници остварују уз услов поштовања правила „вишеструке усклађености”¹⁹ (*cross-compliance*). „Вишеструка усклађеност” представља везу између обавезних поступака, правила и стандарда, којих се морају придржавати пољопривредна газдинства у обављању пољопривредних активности, и директних плаћања, која остварују. Правила „вишеструке усклађености” представљају минималне услове управљања на пољопривредним газдинствима, којих се газдинства морају придржавати приликом обављања пољопривредне активности, а која се састоје од поштовања:

1) добрих пољопривредних и еколошких услова - GAEC: заштита земљишта од ерозије, заштита и управљање водама, одржавање структуре земљишта и нивоа органских материја у земљишту, обезбеђивање минималног нивоа одржавања како би се спречило уништавање станишта и

2) обавезних захтева за управљање - SMR: заштита околине, здравља људи, животиња и биља, као и добробит животиња.

ЗПП нуди различите шеме за имплементацију директних плаћања, због чега постојећи систем директних плаћања у земљама ЕУ није јединствен. Бројне су разлике у примени и одабиру шема и модела, о чему свака чланица одлучује засебно. Кључне одреднице и правила за имплементацију система директних плаћања јединствени су за све земље чланице, али због примене различитих модела, у пракси је готово немогуће пронаћи две земље чланице, које имају истоветан систем. Ипак, политички је циљ уједначавање тог система на нивоу ЕУ, чему у прилог говори и најновија реформа, која уводи основну шему плаћања.

Реформом ЗПП из 2003. године уведен је систем директне подршке фармерима, односно SPS. SPS је заменио већину претходно постојећих шема, које су биле везане за специфичне секторе. Међутим, најновијом

¹⁸ Буџетска алокација за 2018. годину

¹⁹ Делегирана Уредба Комисије (ЕУ) бр. 640/2014

реформом ЗПП за период 2014-2020. годину, ову шему плаћања заменила је нова шема - BPS²⁰, која се примењује од 2014. године.

Други облик директних плаћања прилагођен је новим чланицама ЕУ, тј. земљама које су ушле у ЕУ после реформе из 2003. године. Према овом моделу - SAPS, на посебан начин дефинише се укупан износ директних плаћања, а затим се тај износ дели са пољопривредним површинама, за које се очекује да ће газдинства аплицирати за подршку. Реформом из 2014. године предвиђено је да земље чланице, које имплементирају ову шему, постепено је напуштају и прелазе на основну шему плаћања до 2020. године.

Новом реформом ЗПП, која обухвата период 2014-2020. године, предвиђено је преобликовање производно невезаних плаћања у мултифункционални систем плаћања. Фаза одвајања подстицаја за пољопривредне производе у корист генеричких подстицаја, која је уведена 2003. године, прелази у фазу поновног спајања инструмената са специфичним циљевима, с тим да се укидају све историјске референце. Једнократне исплате за пољопривредна газдинства замењене су мултифункционалним системом плаћања, који се састоји од 5 елемената²¹: 1) основна шема плаћања; 2) „зелено” плаћање, као додатно плаћање пољопривредницима за поштовање обавезних пољопривредних пракси (одржавање трајних травњака, диверзификација усева и обезбеђивање еколошки фокусираних области); 3) додатно плаћање за младе пољопривреднике; 4) додатно плаћање за подручја са природним ограничењима; и 5) плаћање за мале пољопривреднике, које замењује сва остала плаћања.

Производно везана плаћања у ЕУ спроводе се кроз добровољна производно везана плаћања (*Voluntary Coupled Support*) и примењују се у посебно осетљивим секторима за земљу чланицу. До 15% средстава, намењених директној подршци, може бити искоришћено кроз производно везана плаћања уз посебна правила имплементације.

Директну подршку у ЕУ остварују искључиво активни пољопривредници, при чему је новом реформом извршено редефинисање појма „активни пољопривредник”²².

Оцена је да би у Републици Србији површина за директна плаћања могла износити преко 3 милиона ha, што подразумева да се готово целокупно коришћено пољопривредно земљиште нађе у систему подршке (укључујући и плаћања за око 700 хиљада ha трајних травњака). Наравно, релевантна површина биће дефинисана кроз процес преговора, уз доказивање историје производње и историјске подршке.

Примењена пракса обрачуна и коришћења буџета за нове земље чланице подразумева да у првим годинама чланства постепено остварују право

²⁰Ова шема плаћања функционише на основу права на плаћање, додељених пољопривредницима у првој години примене шеме. Држава чланица треба да израчуна (почетну) јединичну вредност права на плаћање, како би се одредио начин спровођења конвергенције (тј. изједначавања вредности права на плаћања до 2019. године). Конвергенција има за циљ да до 2019. године уједначи јединичну вредност права на плаћања за све кориснике (у оквиру држава чланица, као и између држава чланица).

²¹Основна шема плаћања, „зелено” плаћање и плаћање за младе пољопривреднике представљају обавезне шеме директних плаћања у свим земљама чланицама, док плаћање за подручја са природним ограничењима и плаћање за мале пољопривреднике представљају изборне шеме.

²²Реформом из 2013. године измењена је дефиниција „активног пољопривредника” (*active farmer*), како би се избегла дотадашња пракса да за директна плаћања аплицирају правна лица, којима примарна делатност није пољопривреда. Редефинисање појма „активног пољопривредника” уводи се негативна листа привредних делатности, које се искључују из директних плаћања (аеродром, железница, водовод, спортски и рекреативни центри и сл.).

на буџетска средства ЕУ за пољопривреду и рурални развој, и то: у првој години из ЕУ извора добија се 25% опредељеног износа, у другој 30%, у наредној 35%, уз сукцесивни раст до достизања целокупног износа, опредељеног новој земљи чланици за директна плаћања из буџета ЕУ. Током првих година чланства, док је на снази сукцесивно повећање учешћа средстава из европских фондова за директна плаћања, земљи чланици је на располагању могућност кофинансирања из националног буџета до 100% подршке²³.

Обрачун и имплементација директних плаћања је веома комплексан систем, за који је потребно обезбедити веома сложену процедуру аплицирања, контролу површина, броја грла и финансијских токова. Основни механизам за имплементацију и контролу директних плаћања јесте IACS, чији најзначајнији део представља LPIS. Успостављање ових механизма представља дуготрајан и финансијски захтева процес, међутим њихово успостављање је предуслов за преузимање и коришћење средстава из ЕУ буџета. Ово је један од тежих институционалних захтева за успешну интеграцију нове земље чланице, због чега је рационално да, у складу са Стратегијом, Република Србија започне постепено са активностима успостављања процедура и изградњом система за имплементацију шема директних плаћања.

2.2.2.2. Мере уређења тржишта

У овом моменту у ЕУ се примењује велики број мера уређења тржишта: спољнотрговинска заштита, тржишне интервенције и други облици повлачења производа са тржишта, подршка потрошњи одређених производа, подршка произвођачким организацијама, тржишни стандарди као услов за пласман на тржиште итд.

Интервенције на тржишту ЕУ значајно су смањене, тако да је кроз најновију реформу ЗПП остављена могућност да се јавна интервенција спроводи за следеће производе: пшеницу, кукуруз јечам, пиринач у љусци, говедину и телетину, маслац и обрано млеко у праху. Сама суштина тржишних интервенција у ЕУ се кроз ову реформу мења, тако да, у случају да дође до озбиљнијих поремећаја на тржишту, нови систем интервенција предвиђа могућност увођења заштитних мера за све секторе. Ова врста мера финансира се из тзв. „кризне резерве”, која се формира на националном нивоу, а на основу редукације директних плаћања. У случају да се средства за кризне резерве не искористе током године, наредне године враћају се у фонд за директна плаћања.

Једна од значајнијих реформи ЗПП у области уређења тржишта јесте укидање производних квота. Уз квоту за млеко, чија је примена престала 1. априла 2015. године, укинута је и политика производних квота за шећер 30. септембра 2017. године. У сектору вина укинута су права подизања нових засада крајем 2015. године, а уместо тога почетком 2016. године уведен је систем одобравања подизања нових винограда, који омогућава повећање површина од 1% годишње. Међутим, у складу са принципом *de minimis*, овај систем одобравања подизања нових винограда неће се примењивати на Републику Србију, па у овој области није потребно усклађивање домаћег система.

²³Овакав начин коришћења ЕУ буџета, уз национално кофинансирање, предмет је претприступних преговора земље кандидата и ЕУ.

За поједине мере уређења тржишта није потребно прилагођавање Републике Србије током приступних преговора, с обзиром да су укинута или је њихово укидање предвиђено у периоду до приступања Републике Србије ЕУ (нпр. производне квоте за млеко и шећер), или нису прихватљиве са аспекта производне структуре у Републици Србији. У области политике уређења тржишта, као и код директних плаћања, земља чланица не може креирати и спроводити сопствене, националне мере, већ је у обавези да имплементира мере ЗПП, односно ове мере су јединствене на нивоу ЕУ.

Једна од најважнијих области, где је потребно прилагођавање Републике Србије као кандидата за чланство у ЕУ, јесте спољнотрговинска политика. Прилично је извесно да ће се извозне субвенције у ЕУ укинути до приступања Републике Србије, с обзиром да је то мера која се ретко и компликовано примењује, те да тангира не само ЕУ правила, већ и правила СТО. Уопштено посматрано, усаглашавање са правилима и принципима СТО је први услов који земља кандидат треба да испуни, уз додатно усклађивање са специфичностима ЕУ, због чега је присутно незванично правило да земља кандидат пре уласка у ЕУ најпре постаје члан СТО.

Сектор винарства и виноградарства се због своје специфичности третира у ЗПП на посебан начин, због чега ће посебан национални пакет подршке за ову област бити предмет преговора и за чију имплементацију Република Србија треба да изради посебан програм. С обзиром да ЗПП након реформе задржава мере подршке за виноградарство и винарство, земљама је остављен избор између различитих мера. Мере подршке за реструктурирање и обнову (конверзију) винограда, као и подршка за винарије и промоцију веома су сличне мерама политике руралног развоја, али због историјских разлога и интересних притисака, остају у првом стубу ЗПП. Исто важи и за подршку у области пчеларства.

Посебна врста мера у оквиру ЗПП посвећена је подршци произвођачким организацијама. Произвођачке организације се морају организовати према критеријумима за препознавање (услов репрезентативности), а такође је потребно да имају успостављен фонд средстава и програм функционисања. Стицањем чланства у ЕУ могуће је користити европске буџетске фондове за ову сврху, при чему се кроз посебну меру врши кофинансирање програма произвођачких организација, који садрже активности промоције, екологије, па и стабилизације тржишта. Пракса у новим земљама чланицама указује да је, у условима уситњене произвођачке структуре, веома тешко створити и очувати такву организацију, иако су очигледне економске користи и предности таквог начина организовања.

3. Мере пољопривредне политике

3.1 Принципи и приступ приликом дефинисања мера

Избор мера, садржаних у НПП, прати националне приоритете у погледу остваривања развојних циљева у пољопривреди и руралним подручјима Републике Србије, дефинисаних Стратегијом. Истовремено, уважава се потреба за постепеним прилагођавањем националне пољопривредне политике ЗПП, узимајући у обзир искуства у досадашњој имплементацији мера.

Приликом израде НПП узете су у обзир:

1) потребе за усклађеношћу мера са Споразумом о пољопривреди СТО²⁴;

2) потребе дефинисања критеријума и јасних процедура за остваривање права на подршку;

3) принципи обавезног испуњења одређених захтева где год је то могуће, имајући у виду да је тзв. „вишеструка усклађеност” обавезујућа за чланице ЕУ;

4) принципи постојања административних капацитета за спровођење одређене врста подстицаја;

5) принципи постепености при увођењу нових (*phasing-in*) и укидању неких постојећих мера (*phasing-out*), избегавајући велике заокрете и драстичне промене у пољопривредној политици;

6) избегавање увођења, поготово у почетним фазама, сувише компликованих шема.

Узимајући у обзир анализу стања у пољопривреди и њене потенцијале, као и специфичне потребе руралних подручја, мере су приоритетно усмерене ка подизању конкурентности у сектору пољопривреде и прерађивачке индустрије. Поред тога, оне прате потребу за јачањем економске и социјалне позиције руралних подручја, како путем повећања дохотка пољопривредних произвођача, тако и путем повећања могућности запошљавања руралног становништва у непољопривредним секторима. Посебна пажња приликом програмирања мера усмерена је на одрживо управљање природним ресурсима, заштиту животне средине и очување биодиверзитета. Приликом одређивања политике и израде планова у области пољопривредне производње уважаваће се и стратешка опредељења Републике Србије у области енергетике, како би се допринело достизању националних циљева у области примене обновљивих извора енергије, одређених стратешким документима у сектору енергетике.

Основна претпоставка за имплементацију мера, наведених у НПП, на описан начин јесте усвајање одговарајућих законских прописа (Закон о изменама и допунама Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју и Закон о уређењу тржишта пољопривредних производа) према роковима наведеним у НПП и НПАА. Уколико би дошло до одлагања или прекорачења наведених рокова, постоји реалан ризик да се имплементација мера, садржаних и НПП, не спроведе према планираној динамици.

3.2 Мере по групама

Постојећа структура пољопривредног буџета Републике Србије, посматрана према стубовима подршке (врстама подстицаја), је неравномерна, са изразитом и растућом доминацијом првог стуба током последњих неколико година. Јасно опредељење, исказано у Стратегији, јесте достизање вишег нивоа компатибилности са моделом ЗПП, што подразумева и праведнију расподелу средстава, како између врста корисника, тако и међу регионима. Због тога, пројекција буџета по стубовима предвиђа јачање оба стуба подршке и то:

1) првог стуба (директна плаћања и мере уређења тржишта), кроз повећање броја хектара и грла у систему директних плаћања, као и самог износа директних плаћања по јединици, уз увођење одговарајућих мера уређења тржишта;

²⁴ У погледу класификације мера у тзв. „amber box”, које утичу на тржиште, или у тзв. „green box”, које не подлежу ограничењима.

2) другог стуба (мере руралног развоја), како би се поштовало начело одрживог развоја.

Као посебне врсте мера НПП посматра посебне подстицаје и кредитну подршку, с обзиром да ове врсте мера нису компатибилне са ЗПП шемама, те се не могу класификовати ни у један од стубова подршке.

НПП дефинише мере првог стуба подршке у периоду 2018-2020. године, као и посебне подстицаје и кредитну подршку. Мере, садржане у НПП, прате свих пет основних стратешких циљева развоја пољопривреде, а нарочито повећање конкурентности, стабилност дохотка произвођача кроз директна плаћања и стварање стабилног тржишног амбијента.

Подршка првом стубу обухвата мере, које су кључне за развој српске пољопривреде. Ове мере подржавају доходак у пољопривреди и усмерене су на решавање проблема ниске продуктивности у пољопривреди и преради пољопривредних производа, због претежно екстензивне производње, слабо развијеног тржишта и неефикасног и неадекватног коришћења природних ресурса.

Примењени принципи приликом дефинисања мера подршке у оквиру првог стуба јесу:

1) смањење мера, које нису СТО и ЕУ комфорне. Са применом овог принципа почеће се већ почетком периода, који обухвата НПП;

2) постепено обезбеђивање једнаких конкурентних услова, какви постоје у земљама чланицама ЕУ, нарочито у оним у окружењу. У том смислу, предвиђено је увођење подршке за мере, које се односе на стабилизацију тржишта;

3) редистрибуција плаћања, у смислу снижавања апсолутног нивоа подршке за већа пољопривредна газдинства и увођење посебне подршке за мала пољопривредна газдинства. Очекује се да ће редукација плаћања за велика пољопривредна газдинства бити велики изазов политике, с обзиром да постојећа структура корисника (по типовима пољопривредних газдинстава и подручјима), указује на изузетно неравномерну дистрибуцију средстава према ова два критеријума;

4) проширење круга корисника и систематско, постепено увођење нових система крајем пројектованог периода. Такође, предвиђено је постепено преузимање имплементационих правила ЗПП и за мере које ће се финансирати из националних буџетских средстава.

Орјентација Стратегије садржи обавезу транспозиције шема ЗПП у национални оквир, што указује на тежњу да се крајем периода главне мере подршке у оквиру првог стуба трансформишу у одговарајуће мере, прихватљиве са аспекта ЗПП. То би подразумевало постепену трансформацију постојећих мера у правцу успостављања јединствених плаћања по површини у биљној производњи (уз укључивање у подршке трајних травњака)²⁵, док би подршка у сточарству обухватала оне гране сточарства, чија је подршка прихватљива са аспекта ЕУ (говедарство, овчарство и козарство), при чему је предвиђено да се подршка спроводи кроз плаћање по грлу.

Када је реч о мерама уређења тржишта, ова врста подршке подразумева могућност финансирања дела трошкова одржавања залиха, јачање

²⁵У облику у којем се тренутно имплементира, мера основних подстицаја у биљној производњи може се сматрати „производно везаним” плаћањем, с обзиром да је условљена постојањем производње, а што је претпоставка производно везаног плаћања, према критеријуму ЗПП.

произвођачких организација (нарочито у воћарству и повртарству), трошкове маркетинга и промоције и сл. Пројекцијом буџета планирана су средства за ове намене, како би се обезбедио што виши степен стабилизације тржишта у кризним ситуацијама. Да би се мере тржишних интервенција операционализовале у складу са европским стандардима, неопходно је успостављање механизма за интервенције на тржишту пољопривредних и прехрамбених производа.

Реформа органа и организација и јачање институционалних капацитета представља перманентан и скуп процес. Потребне за средствима за ове намене повећаваће се паралелно са процесом напретка у европским интеграцијама и неопходношћу успостављања функционалног система за имплементацију свих сегмената пољопривредне политике.

3.3 Листа мера

НПП садржи мере пољопривредне политике, класификоване у три основне групе. Поједине мере садрже више подмера (компоненти), док су неке јединствене. Детаљан опис мера (Глава II), обухвата разлоге за имплементацију мере и досадашња искуства у имплементацији, циљеве, опис мере са основним информацијама о начину имплементације и условима подршке, кориснике, индикаторе за праћење резултата, као и оквир за имплементацију.

Такође, преглед мера садржи временски оквир за имплементацију, који обухвата период за који се НПП доноси, односно период од 2018. до 2020. године. Међутим, због потребе за планирањем транспозиције мера и активности хармонизације националног законодавства са правним тековинама ЕУ, временски оквир је подељен према календарским годинама у оквиру периода, на који се НПП односи. Пројектована динамика не обухвата потпуно усклађивање са ЗПП шемама, с обзиром да НПП не обухвата целокупан период усклађивања, већ само период 2018-2020. године. Целокупан процес усклађивања политика приказан је у акционом плану и НПАА.

Програм мера конципиран је на начин да потенцијални корисници могу аплицирати за више мера, уколико за њих испуњавају опште и специфичне услове.

НПП даје преглед следећих мера:

Шифра	Назив
1.	ДИРЕКТНА ПОДРШКА ПРОИЗВОЂАЧИМА
1.1.	Директна плаћања – плаћање по аућуту
1.1.1.	Премија за млеко
1.2.	Директна плаћања по површини/грлу
1.2.1.	Основни подстицаји за биљну производњу
1.2.2.	Подстицаји за квалитетна приплодна грла
1.2.3.	Подстицаји за краве дојиље
1.2.4.	Подстицаји за краве за узгој телади за тов
1.2.5.	Подстицаји у сточарству за тов јунади, јагњади, јаради и свиња
1.2.6.	Подстицаји у сточарству за производњу конзумне рибе
1.2.7.	Подстицаји за кошнице пчела
2.	МЕРЕ УРЕЂЕЊА ТРЖИШТА
2.1.	Хоризонталне мере
2.1.1.	Интервенције на тржишту
2.1.2.	Произвођачке организације

2.1.2.1.	Произвођачке организације у сектору вина и ракије (унапређење квалитета вина и ракије)
2.1.3.	Промоција пољопривредних производа
2.1.4.	Унапређење квалитета пољопривредних и прехранбених производа и увођење тржишних стандарда
2.1.5.	Систем тржишних информација
2.1.6.	Систем рачуноводствених података на пољопривредним газдинствима (<i>FADN</i>)
2.2.	Мере по појединим тржиштима
2.2.1.	Млеко и млечни производи
2.2.2.	Говеђе и свињско месо
2.2.3.	Овчије и козије месо
2.2.4.	Живинско месо
2.2.5.	Јаја
2.2.6.	Мед
2.2.7.	Житарице
2.2.8.	Уљарице
2.2.9.	Шећер
2.2.10.	Дуван
2.2.11.	Хмељ
2.2.12.	Виноградарство и винарство
2.2.13.	Јака алкохолна пића
2.2.14.	Воће и поврће
2.2.15.	Прерада воћа и поврћа (воћни сокови и џемови)
2.2.16.	Какао и чоколадни производи
2.2.17.	Кафа
2.2.18.	Цвеће и украсно биље
3.	ПОСЕБНИ ПОДСТИЦАЈИ
3.1.	Подстицаји за спровођење одгајивачких програма ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству
3.2.	Подстицаји за производњу садног материјала, сертификацију и клонску селекцију
3.3.	Промотивне активности у пољопривреди
4.	КРЕДИТНА ПОДРШКА

II. ОПИС МЕРА

Законодавни и стратешки оквир за реализацију мера пољопривредне политике садржаних у НПП заснован је на основним законским и стратешким актима, који регулишу област пољопривреде и правце њеног даљег развоја, и то на:

- 1) Закону о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју;
- 2) Закону о пољопривреди и руралном развоју;
- 3) Стратегији.

Детаљнији критеријуми и услови за остваривање права на поједине врсте подстицаја прописани су подзаконским актима, који ће бити предмет усклађивања са европским законодавством у наредном периоду, а у складу са планираним активностима за транспозицију мера националне политике ка шемама подршке у оквиру ЗПП.

1. Директна подршка произвођачима

1.1 Директна плаћања - плаћање по аутпуту

1.1.1 Премија за млеко

Разлози за имплементацију мере: Премијом за млеко подстиче се укупна производња говедарске, овчарске и производње у козарству, што има непосредан утицај на развој и стабилност укупне пољопривреде. Дугогодишњом имплементацијом премије за млеко значајно је повећан откуп млека у млекарима, уз истовремено смањење прераде млека на фарми и директне продаје млека са фарме, које при томе није било контролисано на хигијенску исправност. Услед слабијег квалитета произведеног млека и ниске млечности (у поређењу са земљама у окружењу, као и са чланицама ЕУ), присутна је неконкурентност наше производње у поређењу са произвођачима у окружењу и ЕУ. У циљу побољшања конкурентности и квалитета млека, неопходно је наставити са систематском подршком овој врсти производње, али на другачији начин од до сада примењиваног, с обзиром на његову некомпатибилност са ЗПП.

Ефекат ове мере манифестује се кроз пласирање на тржиште млека и млечних производа вишег нивоа квалитета. С обзиром да се премија остварује за млеко предато млекарима, на овај начин се продаја млека преусмерава са зелених пијаца и осталих облика директне продаје ка млекарима. Такође, реализацијом ове мере утиче се на стабилизацију производње млека и смањење ценових осцилација.

Око 54% произведеног млека у Републици Србији пласира се на тржиште преко млекара, које испуњавају тренутне захтеве пословања у погледу безбедности хране, док се остатак млека утроши на газдинству или се пласира преко зелених пијаца, при чему се један део млека пласира ван контролисаних тржишних ланаца. Овом мером се настоји да се мотивишу произвођачи за унапређење сарадње са прерађивачима, чиме им се обезбеђује пласман њихових производа на тржиште, уз одговарајући степен обраде, који задовољава хигијенске услове у производњи.

Искуства имплементације: У претходном периоду дошло је до пада броја произвођача, који подносе захтев за премију за млеко, услед више фактора: увођења лимита (прописане минималне количине предатог млека по газдинству), смањења укупног броја млечних грла, као и услед смањења укупног броја произвођача, који се баве производњом млека. Истовремено, долази до укрупњавања млечног стада и повећања млечности по грлу, што резултира испоруком већих количина млека по произвођачу.

Опис мере

Главне активности: Премија за млеко исплаћује се квартално за кравље, овчије и козје сирово млеко, испоручено у претходном кварталу, уз прописану минималну количину предатог млека, а узимајући у обзир специфичне критеријуме за подручја са отежаним условима рада у пољопривреди. Износ премије за млеко обрачунава се по литри млека испорученог млекарима, у складу са прописаним минималним и максималним количинама.

Одрживост: Одрживост мере манифестује се кроз константно унапређење у производњи, откупу и преради млека. Даљим плаћањем млека према квалитету од стране млекара, очекиван је интерес произвођача за побољшање како квалитета, тако и квантитета сопственог производа. Међутим, ова мера није компатибилна са ЗПП у форми у каквој се тренутно имплементира, због чега је потребно током претприступног периода извршити њено прилагођавање ЗПП шемама. Осим тога, оваква врста подршке производњи није прихватљива ни са становишта СТО, због директног утицаја на цену, а самим тим и на тржиште.

Претпоставке и предуслови: Неопходан услов за остварење права на премију за млеко јесте статус регистрованог пољопривредног газдинства, као и обележавање животиња у складу са Законом о ветеринарству²⁶.

Циљеви

Општи циљеви: Главни циљеви, који се желе постићи имплементацијом ове мере, односе се на: допринос стабилности дохотка произвођача млека; повећање нивоа производње уз унапређење продуктивности и квалитета производа, смањење трошкова производње; унапређење конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора пољопривреде.

Специфични циљеви: Конкретни циљеви реализације премије за млеко, јесу: подизање конкурентности производње млека; подстицање развоја комерцијалне производње млека за испоруку млекарама; повећање удела откупљеног млека у укупној производњи млека; унапређење квалитета млека; укрупњавање фарми за производњу млека и јачање инфраструктуре за проширење откупа млека.

Индикатори: Успешност реализације мере мериће се кроз праћење: укупне количине млека за које је исплаћена премија, учешћа испорученог млека екстра класе квалитета у укупној количини испорученог млека млекарама, укупан број крава чије је млеко предмет премије.

Назив индикатора	Јед. мере	База вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Укупна количина млека за које је исплаћена премија <i>Извор верификације:</i> МПШВ	мил. l	523	Очекује се раст количине млека које је предмет премије током периода 2018-2020 и достизање 600 милиона литара у 2020. години.
2. Учешће испорученог млека екстра класе квалитета у укупној количини испорученог млека млекарама <i>Извор верификације:</i> МПШВ	%	35*	Очекивано учешће предатог млека екстра класе квалитета у укупној количини предатог млека млекарама крајем периода је 65%.
3. Укупан број крава чије је млеко предмет премије <i>Извор верификације:</i> МПШВ	грло	157.315	Број грла, чије млеко је предмет премије треба да достигне ниво од 170 хиљада током периода 2018-2020.

* Процена Управе за ветерину, МПШВ

Корисници мере: Крајњи корисници премије за млеко су регистрована пољопривредна газдинства, која се баве производњом млека и која предају млеко правним субјектима, који врше откуп и прераду млека. Животиње

²⁶ „Службени гласник РС”, бр. 91/05, 30/10 и 93/12

које учествују у производњи млека треба да буду уписане у Централну базу података за обележавање животиња. Мера се спроводи на територији целе земље.

Оквир за имплементацију: Мера се реализује подношењем захтева за остваривање права на премију за млеко директно Управи за аграрна плаћања или преко млекарe која подноси заједнички захтев Управи за аграрна плаћања, која обавља исплату премије крајњим корисницима. Такође, са аспекта ветеринарско-санитарних критеријума, потребно је да правно лице или предузетник, који се баве прерадом млека, испуњавају ветеринарско-санитарне услове, односно опште и посебне услове за хигијену хране за делатност млека и који се, на основу испуњености тих услова, налазе у евиденцији прерађивача млека.

Критеријуми селекције укључују минимални ниво предате количине крављег млека²⁷ млекарима, при чему су ови нивои нижи за подручја са отежаним условима рада у пољопривреди, док за овчије и козије млеко минимални нивои нису прописани.

Временски оквир: Модификација шеме биће спроведена двофазно, при чему ће се у првој фази (од 2019. године), примењивати различити нивои плаћања за сирово млеко у зависности од квалитета, односно спроводиће се плаћање према класама млека, а у циљу унапређења квалитета млека и достизања ЕУ стандарда, док ће се у периоду након 2020. године, премија за млеко трансформисати у плаћање по грлу млечне краве. Трансформација премије за млеко, односно плаћање испорученог млека према класама квалитета, условљено је функционисањем Националне лабораторије за контролу квалитета сировог млека.

1.2 Директна плаћања по површини/грлу

1.2.1 Основни подстицаји за биљну производњу

Разлози за имплементацију мере: Пољопривредни произвођачи имају различите врсте трошкова, који директно утичу на конкурентност газдинства и конкурентност пољопривредних производа из Републике Србије на међународном тржишту. Применом одређених мера пољопривредне политике део трошкова се већ умањује, док се део трошкова умањује кроз основне подстицаје у биљној производњи по ha. Овакав вид подршке омогућава једнак третман свих газдинстава, стимулише спровођење оптималних агротехничких мера у производњи, уз обезбеђивање раста производње, како у погледу количине, тако и у квалитативном смислу, што води унапређењу конкурентности пољопривредних газдинстава.

Искусва имплементације: Мера се реализује од 2012. године, без значајнијих промена у механизму имплементације, али уз варирање износа подршке. Доношењем Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, којим су прописани основни критеријуми за реализацију мере, број корисника који остварује право на основни подстицај за биљну производњу стално се повећава.

²⁷Минимални ниво предате количине крављег млека млекарима, као услов за остваривање права на премију за млеко, прописан је чланом 15. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју.

Ефекат мере са аспекта примарних произвођача представља повећање профита по основу смањења варијабилних трошкова, односно смањења цене коштања.

Опис мере

Главне активности: Подстицаји за производњу представљају новчане износе, који се исплаћују по јединици мере за посејан усељ, односно за вишегодишњи засад. Основни подстицаји за биљну производњу остварују се по хектару пријављене засејане/засађене површине обрадивог пољопривредног земљишта до прописаног максималног износа, у складу са законом.

Одрживост: Мера у оквиру ЗПП, која би се могла сматрати упоредивом са основним подстицајима за биљну производњу јесте шема јединственог плаћања према површини, с тим што ова мера у оквиру ЗПП има карактер производно невезаног плаћања (није условљена производњом), док су основни подстицаји за биљну производњу условљени постојањем производње, што их карактерише као производно везано плаћање. Осим тога, потпуна компатибилност са шемом директних плаћања у оквиру ЗПП захтева увођење поштовање правила „вишеструке усклађености“, као и имплементацију шеме кроз IACS/LPIS.

Претпоставке и предуслови: Сви предуслови за реализацију мере постоје, с обзиром да се мера током претходних година спроводила у сличном облику, уз значајно интересовање корисника.

Циљеви

Општи циљеви: Циљеви имплементације ове мере огледају се у: достизању стабилности дохотка произвођача; повећању нивоа биљне производње; достизању вишег нивоа приноса и квалитета производа; унапређењу продуктивности уз смањење трошкова производње; расту конкурентности уз прилагођавање тржишним захтевима и техничко-технолошком унапређењу сектора пољопривреде.

Специфични циљеви: Наведени општи циљеви могу се постићи испуњењем конкретних циљева, и то пре свега, кроз унапређење ценовне конкурентности кроз смањење цене коштања, као и кроз повећање просечних приноса и нивоа квалитета у биљној производњи.

Индикатори: Праћење испуњености циљева обезбедиће се кроз праћење просечних приноса и извезених количина производа. Највеће површине у биљној производњи заузимају кукуруз и пшеница, због чега се њихов принос може узети као један од индикатора. С обзиром да је један од циљева мере унапређење ценовне конкурентности производа, извезене количине могу бити показатељ испуњености циља, у смислу остварења ценовне конкурентности и квалитета производа на захтевном страном тржишту.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)*	Постављени циљ (2018-2020)
1. Принос кукуруза <i>Извор верификације:</i> РЗС	t/ha	4,0	Како постоји тенденција повећања приноса кукуруза, очекивање је да принос достигне ниво од 6,0 t/ha током периода 2018-2020.
2. Принос пшенице	t/ha	4,0	Очекивани раст приноса у периоду

<i>Извор верификације:</i> РЗС			2018-2020 и достигање нивоа од 4,1 t/ha у периоду 2018-2020.
3. Извоз кукуруза <i>Извор верификације:</i> РЗС	000 t	2.141	Очекивани раст извоза кукуруза у периоду 2018-2020 и достигање нивоа од 2,2 милиона тона до краја периода.
4. Извоз пшенице <i>Извор верификације:</i> РЗС	000 t	889	Очекивани раст извоза пшенице у периоду 2018-2020 и достигање нивоа од 900 хиљада тона до краја периода.

* базна вредност за индикаторе 3. и 4. је 2016. година

Корисници мере: Крајњи корисници ове мере су активна регистрована пољопривредна газдинства, а мера се спроводи на територији целе земље, према јединственим критеријуми за све кориснике.

Оквир за имплементацију: Реализација мере спроводи се путем захтева, које потенцијални корисници подносе Управи за трезор, као органу који тренутно имплементира меру основних подстицаја за биљну производњу. С обзиром да је евиденција у РПГ једини услов за остваривање права за подстицаје по основу ове мере, сви подносиоци захтева, који испуњавају овај услов, потенцијални су корисници мере. Захтеви се евидентирају према времену подношења, а реализација плаћања се обавља на основу јединствене листе за целу Републику Србију.

Временски оквир: С обзиром да ова мера представља основу за преузимање одговарајуће шеме директних плаћања у оквиру ЗПП (основна шема плаћања/шема јединственог плаћања према површини), Стратегијом је предвиђено да се износ средстава намењених за основне подстицаје за биљну производњу током времена повећава, као компензација за укидање подстицаја за регресирање инпута од 2018. године, при чему би се након 2020. године подршка условила испуњеношћу одређених захтева „вишеструке усклађености”, уз задржавање карактера производно везаног плаћања. Такође, након 2020. године предвиђено је да се у опсег подстицаја укључе трајни травњаци, што ће зависити од динамике успостављања IACS/LPIS система. Динамика повећања укупног обима средстава биће диктирана темпом европских интеграција и расположивим буџетским средствима, почев од 2018. године.

1.2.2 Подстицаји за квалитетна приплодна грла

Разлози за имплементацију мере: Република Србија има повољне природне услове за развој сточарства, с обзиром да располаже са преко 650 хиљада ha сталних травњака високог квалитета и значајним неискоришћеним капацитетима (објектима), за смештај и узгој стоке. Међутим, и поред постојања повољних услова, ова грана пољопривреде већ трећу деценију бележи негативне трендове - само током последњих десет година број условних грла по хектару коришћене пољопривредне површине смањен је са 0,60 ha на 0,53 ha.

Увођењем подстицаја по грлу за квалитетна приплодна грла, произвођачима је послат јасан сигнал да је неопходно да раде на унапређењу расне структуре стада и производних карактеристика сопствених грла.

Услед још увек малог броја квалитетних приплодних грла, као и недовољног нивоа квалитета производа сточарства (млека, меса, итд.) и нижих производних карактеристика у поређењу са земљама са развијеним сточарством и земљама чланицама ЕУ, евидентна је неконкурентност наше производње у поређењу са произвођачима у тим земљама. У циљу повећања броја квалитетних приплодних грла, као и побољшања конкурентности и квалитета

производа сточарства, неопходно је подстицати гајење квалитетних приплодних грла. Подстицајним средствима за квалитетна приплодна грла подстиче се укупна производња у свим гранама сточарства, што има непосредан утицај на развој и стабилност укупне пољопривредне производње.

Подстицањем гајења квалитетних приплодних млечних и товних крава подстиче се повећање производње по грлу, и то кроз узгој грла, чија је производња контролисана и која правилном селекцијом могу произвести грла вишег квалитета у односу на популацију. На овај начин унапређује се расни састав стада, чиме се стварају услови за ефикасну производњу, уз оптимизацију трошкова производње, како млека, тако и меса. Дугогодишњом реализацијом подстицаја за квалитетна приплодна грла значајно се повећала производња по грлу, што је од изузетног значаја имајући у виду да се број говеда годинама смањивао.

Подстицањем гајења квалитетних приплодних оваца и коза стварају се услови за повећање производње производа овчарства и козарства, уз мотивисање произвођача да унапреде расни састав стада. На овај начин се повећава и производња квалитетног приплодног подмлатка, који је основа за даље унапређење производње.

Када је реч о области свињарства, производња по крмачи је у нашој земљи испод просека у поређењу са развијеним земљама. Подизање нивоа производње могуће је једино гајењем квалитетних приплодних грла, која испољавају производне карактеристике, карактеристичне за одређене племените расе свиња, а које се огледају пре свега у високој плодности и меснатости.

Подстицањем гајења квалитетних родитељских кокошака (тешког и лаког типа), стварају се услови за повећање производње производа живинарства, пре свега живинског меса и кокошијих јаја, уз мотивисање произвођача да унапреде ниво производње у јатима живине. Кроз овај вид подршке повећава се производња приплодног подмлатка, који је основа за развој и увећање комерцијалне производње у живинарству. Само кроз гајење квалитетних родитељских кокошака могуће је постићи виши ниво производње по грлу, који се остварује у интензивној живинарској производњи.

Подстицаји гајења родитељских ћурки имају за циљ да се повећа производња у овој грани живинарства, коју карактерише производња високо вредног ћурећег меса и јаја. Обим производње ћурећег меса у нашој земљи је испод нивоа какав је у развијеним земљама, те постоји евидентна потреба за његовим унапређењем. Само јата ћурки, која су селекционисана на високу продуктивност, дају жељене производне резултате, те је стога потребно подстицати произвођаче у овом смеру.

Подстицањем гајења квалитетних приплодних матица риба шарана и пастрмке стварају се услови за повећање производње производа рибарства, односно рибе намењене за конзумирање. Употребом квалитетних приплодних матица у приплоду стварају се услови за повећање производње рибе по хектару површине у објектима за гајење и повећање процента задовољења потреба домаћег тржишта за рибом. Произвођачи се на тај начин мотивишу да раде на унапређењу квалитета приплодног материјала, уз снижавање трошкова производње, што доводи до унапређења конкурентности у поређењу са земљама са развијеном аквакултуром.

Ефекат реализације подстицаја за квалитетна приплодна грла манифестоваће се кроз унапређење квалитета производа сточарства, као и количина, добијених по приплодном грлу, које се пласирају на тржиште. Овом

мером произвођачи се мотивишу за наставак рада на унапређењу производње и подизање нивоа конкурентности на све отворенијем домаћем тржишту.

Искуства имплементације: Ова врста мере се реализује од 2009. године у континуитету и углавном у непромењеном облику. Током протеклог периода дошло је до повећања броја квалитетних приплодних грла (која су предмет подстицаја), тако да је смањење укупне производње производа сточарства мања у односу на пад бројног стања животиња. На овај начин директно се утиче на ефикасност сточарске производње, и то кроз подизање нивоа производње по приплодном грлу.

Опис мере

Главне активности: Подстицаји за квалитетна приплодна грла представљају врсту производних подстицаја, који се обрачунавају и исплаћују према приплодном грлу познатог порекла (квалитетне приплодне млечне и товне краве, квалитетне приплодне овце и козе, квалитетне приплодне крмаче, родитељске кокошке лаког и тешког типа, родитељске ћурке, као и квалитетне матице риба шарана и пастрмке).

Одрживост: Мера је одржива, с обзиром да се њеном применом подстиче унапређење развоја сточарства и подизање квалитета приплодних грла и њихових производних особина. Кроз ову меру повећава се конкурентност произвођача, јер се смањују и трошкови производње. Одрживост ове мере подршке у складу је са искуствима свих земаља чланица ЕУ, које су исту примењивале до тренутка приступања ЕУ. Када је реч о дугорочној одрживости мере, услед потребе усклађивања са ЗПП, њена имплементација би се модификовала кроз добровољну шему производно везаног плаћања (плаћање по грлу) за прихватљиве секторе сточарства.

Претпоставке и предуслови: Мера се у претходном периоду спроводила у сличном облику, без значајнијих измена у механизму имплементације. Осим основног статуса корисника као регистрованог пољопривредног газдинства, потребан услов је и обележавање животиња у складу с прописима. Такође, грла за која се подноси захтев морају бити под контролом одгајивачких организација²⁸ и да се користе за производњу млека и меса или служе за даљу репродукцију на пољопривредном газдинству.

Циљеви

Општи циљеви: Основни циљеви, који се желе постићи реализацијом ове мере, односе се на: повећање производње и раст продуктивности и квалитета производа, уз смањење трошкова производње; стабилност дохотка произвођача и пораст конкурентности уз техничко-технолошко унапређење сектора сточарства.

Специфични циљеви: Конкретни циљеви ове мере били би: унапређење производње по приплодном грлу; подстицање производње квалитетног приплодног подмлатка; очување и повећање бројног стања у сточарству; унапређење квалитета производа сточарства; и укрупњавање газдинстава која се баве сточарском производњом.

²⁸Одгајивачке организације, као правна лица, овлашћена за послове селекције, регулисана су Законом о сточарству („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 93/12 и 14/16).

Индикатори: Ниво остварења наведених циљева мериће се кроз праћење показатеља броја квалитетних приплодних животиња према врстама.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број квалитетних приплодних грла говеда <i>Извор верификације:</i> Главне одгајивачке организације	грло	235.764	Очекивано повећање броја квалитетних приплодних говеда у периоду 2018-2020 је око 10%, уз достизање боја од 260.000 грла у 2020. години.
2. Број квалитетних приплодних грла оваца <i>Извор верификације:</i> Главне одгајивачке организације	грло	187.365	Очекивано повећање броја квалитетних приплодних оваца у периоду 2018-2020 је 17-18%, уз достизање боја од 220.000 грла у 2020. години.
3. Број квалитетних приплодних грла свиња <i>Извор верификације:</i> Главне одгајивачке организације	грло	40.600	Очекивано повећање броја квалитетних приплодних свиња у периоду 2018-2020 је око 18%, уз достизање боја од 48.000 грла у 2020. години.

Корисници мере: Крајњи корисници мере су регистрована пољопривредна газдинства, и то: породична пољопривредна газдинства, правна лица и предузетници. Услови које треба да испуне крајњи корисници јесу да су пријавили врсту и број животиња и извршили обележавање и регистрацију грла у Централној бази за обележавање животиња²⁹, при чему је неопходно да је власник пријављених грла носилац или члан пољопривредног газдинства. Уколико подносилац захтева остварује право на подстицаје у рибарству, потребно је да има пријављене површине под рибњацима.

Мера се спроводи на територији целе земље, при чему су критеријуми исти за све кориснике.

Оквир за имплементацију: Мера се реализује на основу захтева, који потенцијални корисник подноси Управи за аграрна плаћања. С обзиром да су предмет подстицаја квалитетна приплодна грла, потребно је да предметна грла буду под контролом одгајивачких организација и да се користе за производњу млека и меса или за даљу репродукцију на пољопривредном газдинству. Контролу и исплату средстава врши Управа за аграрна плаћања, при чему у сарадњи са надлежним органима утврђује испуњеност прописаних услова.

Временски оквир: С обзиром да је меру потребно ускладити са добровољном шемом производно везаних плаћања по грлу за прихватљиве секторе са аспекта ЗПП (сектор говедарства, овчарства и козарства), предвиђено је да се 2019. године постојећа мера трансформише у плаћање по грлу, уз проширење опсега предмета субвенционисања, тј. укључивање грла, која су ван програма контроле продуктивности. С друге стране, подстицаји за квалитетна приплодна грла у секторима, који се не подржавају у ЕУ кроз директна плаћања (сектор свињарства и живинарства), имплементирали би се у неизмењеном облику током посматраног периода, као облик директних плаћања по грлу, а у складу са преговарачким процесом и расположивим буџетским средствима.

²⁹Од услова уписа у Централну базу за обележавање животиња изузети су јагњад, живина и рибе.

1.2.3 Подстицаји за краве дојиље

Разлози за имплементацију мере: На домаћем тржишту постоји неопходност за успостављањем стабилности у производњи јунећег меса, задовољењем потреба домаће индустрије и стварањем тржишних вишкова, који се могу пласирати на инострану тржишта. Подстицањем оваквог начина производње, који је високо заступљен у ЕУ, унапређује се сточни фонд у говедарству и јача положај пољопривредника. Један од разлога за увођење ове мере је и подстицање увођења нових товних раса у Републици Србији, за којима постоји тражња на међународном тржишту, а које су у нашој земљи слабо заступљене.

Кроз подстицање гајења приплодних грла товних раса и њихових мелеза подстиче се повећање производње по грлу. На овај начин, унапређује се расни састав стада, чиме се стварају услови за ефикасну производњу уз оптимизацију трошкова производње меса, што је од изузетног значаја, имајући у виду чињеницу да се број говеда годинама смањивао.

Као ефекат мере очекује се унапређење квалитета и количина говећег меса по приплодном грлу, које се пласира на тржиште, с обзиром да су подстицаји намењени за приплодна грла чистих товних раса и њихове мелезе. Реализацијом ове мере произвођачи се мотивишу за наставак рада на унапређењу производње и конкурентности, као и јачању тржишне позиције.

Искусва имплементације: Мера је уведена 2013. године, а у тренутном облику спроводи се од 2015. године. У наредном периоду неопходно је унапредити механизме имплементације и контроле исплате подстицаја.

Опис мере

Главне активности: Подстицаји за краве дојиље исплаћују се по грлу, и то за товна грла чисте расе и мелезе товних раса, која припадају стаду намењеном за узгој телади за производњу меса. Реализација мере се заснива на захтеву, који потенцијални корисници подносе Управи за аграрна плаћања, као надлежном органу.

Одрживост: Мера је одржива, с обзиром да се њеном имплементацијом подстиче унапређење развоја специјализованих товних раса и одрживо коришћење ливада и пашњака. У прилог томе говори и чињеница да је мера у складу са искуством земаља чланица ЕУ, које су исти или сличан вид подршке произвођачима примењивале, односно мера је у складу са ЗПП. Очекивани ефекат реализације подстицаја за краве дојиље јесте унапређење продуктивности производње меса по приплодном грлу.

Претпоставке и предуслови: Потребан предуслов за остваривање права на подстицаје по основу ове мере јесте регистрација пољопривредног газдинства (као комерцијалног), као и извршено обележавање животиња.

Циљеви

Општи циљеви: Имплементација подстицаја за краве дојиље има за циљ: пораст нивоа производње и раст конкурентности у сектору сточарства; техничко-технолошко унапређење сектора; унапређење пласмана уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта; стабилност дохотка произвођача; као и одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине.

Специфични циљеви: Специфични циљеви, који се реализацијом ове мере настоје достићи јесу: стабилизација сектора производње говеђег меса; стварање предуслова за извоз говеђег меса и прерађевина од говеђег меса; подизање нивоа производње по приплодном грлу; подстицање производње производа одговарајућег квалитета; увођење товних раса у производњу; очување и повећање бројног стања у сточарству; унапређење квалитета производа сточарства; и укрупњавање газдинстава која се баве сточарском производњом.

Индикатори: Испуњеност циљева пратиће се кроз праћење показатеља: укупан број грла за које је исплаћен подстицај и просечан број грла по газдинству.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Укупан број грла за које је исплаћен подстицај <i>Извор верификације:</i> МПШВ	грло	411	Очекивано повећање броја грла која су предмет подстицаја у периоду 2018-2020, уз достизање боја од 600 грла до 2020. године.
2. Просечан број грла по газдинству <i>Извор верификације:</i> МПШВ	грла/ газдинству	82	Као резултат мере, очекује се повећање просечног броја грла крава дојиља по газдинству до 121 грла у 2020. години.

Корисници мере: Крајњи корисници мере су регистрована пољопривредна газдинства, са статусом породичних пољопривредних газдинстава, правних лица и предузетника. Неопходан услов је пријава врсте и броја животиња у РПГ, као и обележавање и регистрација грла у Централној бази за обележавање животиња. Грло за које се исплаћује подстицај мора бити грло товне расе или мелез товних раса говеда. Мера се спроводи на територији целе земље, критеријуми су исти за све произвођаче.

Оквир за имплементацију: Право на подстицаје за краве дојиље остварује се на основу захтева, који се подноси Управи за аграрна плаћања. Захтев за ову врсту подстицаја подноси се за сваку календарску годину, и то једном у току године за исто грло. Такође, ако је корисник остварио право на подстицај по основу ове мере, не може да оствари право на премију за млеко произведено од грла за које је остварен подстицај за краве дојиље.

Временски оквир: С обзиром да су подстицаји по крави дојиљи у великој мери усклађени са еквивалентном мером у ЗПП, имплементација мере ће се наставити као плаћање по крави дојиљи у складу са ЗПП.

1.2.4 Подстицаји за краве за узгој телади за тов

Разлози за имплементацију мере: На домаћем тржишту постоји неопходност за успостављањем стабилности у производњи јунећег меса, задовољењем потреба домаће индустрије и стварањем тржишних вишкова, који могу да се пласирају на инострана тржишта. Подстицањем оваквог начина производње унапређује се сточни фонд у говедарству и јача положај пољопривредника. Један од разлога за увођење ове мере је и подстицање произвођача да се баве производњом јунећег меса за којим постоји тражња на међународном тржишту.

Кроз подстицаје за краве за узгој телади за тов подстиче се повећање производње телади и стварају се услови за ефикасну производњу уз

оптимизацију трошкова производње меса, што је од изузетног значаја, имајући у виду чињеницу да се број говеда годинама смањивао.

Као ефекат мере очекује се унапређење квалитета и квантитета произведеног јунећег меса. Реализацијом ове мере произвођачи се мотивишу за наставак рада у говедарству и подизање конкурентности и јачање тржишне позиције.

Искусва имплементације: Мера се по први пут уводи од 2017. године. У наредном периоду неопходно је унапредити механизме имплементације и контроле исплате подстицаја. Када се уведе плаћање по грлу, не само за квалитетна приплодна грла, ова мера ће бити укинута јер је имала транзициони карактер.

Опис мере

Главне активности: Подстицаји за краве за узгој телади за тов исплаћују се по крави, и то крави која припада стаду за узгој телади. Реализација мере се базира на захтеву, који потенцијални корисници подносе Управи за аграрна плаћања, као надлежном органу.

Одрживост: Мера је одржива, с обзиром да се њеном имплементацијом подстиче унапређење развоја говедарства и одрживо коришћење ливада и пашњака. Очекивани ефекат реализације подстицаја за краве за узгој телади јесте унапређење производње меса по приплодном грлу, као и очување броја прилодних грла.

Претпоставке и предуслови: Потребан предуслов за остваривање права на подстицаје по основу ове мере јесте регистрација пољопривредног газдинства (као комерцијалног), као и извршено обележавање животиња.

Циљеви

Општи циљеви: Имплементација подстицаја за краве за узгој телади за тов има за циљ: пораст нивоа производње и раст конкурентности у сектору сточарства; техничко-технолошко унапређење сектора; унапређење пласмана уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта; стабилност дохотка произвођача; одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине.

Специфични циљеви: Специфични циљеви, који се реализацијом ове мере настоје достићи јесу: стабилизација сектора производње говећег меса; стварање предуслова за извоз говећег меса и прерађевина од говећег меса; подизање нивоа производње по приплодном грлу; подстицање производње производа одговарајућег квалитета; очување и повећање бројног стања у сточарству; унапређење квалитета производа сточарства; и укрупњавање газдинстава која се баве сточарском производњом.

Индикатори: Испуњеност циљева пратиће се кроз праћење показатеља: број газдинстава – корисника подстицаја за краве за узгој телади за тов и број грла крава за узгој телади за тов, која су предмет подстицаја.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број грла за које је исплаћен подстицај <i>Извор верификације:</i> МПШВ	грло	5.931	Очекивано повећање броја грла која су предмет подстицаја за 2,5 пута у периоду 2018-2020, уз достизање боја од 14.763 грла до 2020. године.
2. Укупан број газдинстава која остварују подстицај <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	3.660	Очекује се повећање броја газдинстава до 8.400 до 2020. године.

Корисници мере: Крајњи корисници мере су регистрована пољопривредна газдинства, са статусом породичних пољопривредних газдинстава, правних лица и предузетника. Неопходан услов је пријава врсте и броја животиња у РПГ, као и обележавање и регистрација грла у Централној бази за обележавање животиња. Грла за која се исплаћује подстицај морају припадати стаду за узгој телади. Мера се спроводи на територији целе земље, а критеријуми су исти за све произвођаче.

Оквир за имплементацију: Право на подстицаје за краве за узгој телади за тов остварује се на основу захтева, који се подноси Управи за аграрна плаћања. Ако је корисник остварио право на подстицај по основу ове мере, не може да остварује право на подстицаје за квалитетна приплодна грла, краве дојиље и аутохтоне расе крава.

Временски оквир: С обзиром да су подстицаји по крави за узгој телади за тов нису усклађени са ЗПП, усклађивање би се постигло од 2019. године трансформацијом ове мере у директна плаћања по грлу, у складу са ЗПП.

1.2.5 Подстицаји у сточарству за тов јунади, јагњади, јаради и свиња

Разлози за доношење мере: Производња меса у Републици Србији у последњих неколико година суочава се са бројним проблемима, који се огледају у паду производње појединих врста меса и смањењу броја грла. Посматрано са аспекта тржишног пласмана, извоз говеђег меса последњих година бележи пад вредности, док је потребно унапредити пласман свињског меса, као и створити услове за пласман јагњећег и јарећег меса, како на домаћем, тако и на иностраном тржишту. Подстицањем производње квалитетног товног материјала, стварају се услови за повећање обима и квалитета производње меса, што је био основни мотив успостављања ове мере и чиме је произвођачима послат јасан сигнал да је неопходно да раде на унапређењу сопствене производње.

Очекивани ефекти имплементације мере односе се на унапређење квалитета и обима производње производа сточарства, с обзиром да се подстицаји исплаћују за товна грла.

Мера је конципирана тако да мотивише произвођаче да унапреде сопствену производњу и конкурентност, као и да унапреде сарадњу са месном прерађивачком индустријом, чиме обезбеђују пласман својих производа на тржиште као производа вишег степена прераде, односно вишег нивоа додате вредности.

Искуства имплементације: Мера се примењује у дужем периоду уз прекиде у имплементацији, да би 2012. године била укључена у систем подстицаја газдинстава која се баве говедарством, а по први пут и газдинстава која се баве производњом свиња. Доношењем Закона о подстицајима у

пољопривреди и руралном, у систем подршке се укључују и произвођачи који се баве овчарском производњом, а од 2015. године и произвођачи у козарству. На овај начин директно се утиче на ефикасност сточарске производње кроз подизање нивоа производње, а у циљу њеног укрупњавања.

Опис мере

Главне активности: Имплементација мере базира се на захтеву поднетом Управи за аграрна плаћања на нивоу календарске године. Подстицај се обрачунава и реализује по грлу у тову, предатом прерађивачу (кланици), или пласираном кроз извоз на инострано тржиште.

Одрживост: Мера подстицаја за тов је у складу са искуством дела земаља чланица ЕУ, које су исти или сличан вид подршке произвођачима примењивале до тренутка приступања ЕУ. Резултати мере манифестују се унапређењем производње меса, увећањем стада намењеног тову, а њеном реализацијом се такође смањују трошкови производње. Са аспекта дугорочне одрживости мере, услед потребе усклађивања са ЗПП, њена имплементација би се модификовала кроз добровољну шему производно везаног плаћања (плаћање по грлу) за прихватљиве секторе сточарства (говедарство, овчарство и козарство).

Претпоставке и предуслови: Мера се имплементира већ дужи период у сличном облику, те сви предуслови за њену имплементацију постоје. Као и за реализацију осталих мера, основни предуслов за реализацију права по основу подстицаја за тов јунади, свиња, јагњади и јаради јесте регистрација пољопривредног газдинства, као и обележавање животиња. Такође, подстицај се одобрава само за грла у тову, која су предата кланици или намењена извозу, уз постојање доњих лимита за производњу, који се односи на тов свиња, јагњади и јаради.

Циљеви

Општи циљеви: Подстицајима у сточарству за тов јунади, јагњади, јаради и свиња настоји се постићи одређени општи циљеви, који се огледају у: расту производње и конкурентности подржаних грана сточарства; задовољавању потреба домаћег тржишта за месом; стабилности дохотка произвођача; прилагођавању пласмана захтевима домаћег и иностраног тржишта; техничко-технолошком унапређењу сектора; као и одрживом управљању ресурсима и заштити животне средине.

Специфични циљеви: Као посебни циљеви за реализацију ове мере, постављени су: подстицање производње товног материјала; повећање откупа товних грла од стране кланица; смањење обима клања у условима који не испуњавају хигијенско-санитарне прописе; повећање бројног стања грла у сточарству; унапређење квалитета производа сточарства и укрупњавање газдинстава која се баве сточарском производњом.

Индикатори: Реализација постављених циљева пратиће се на основу показатеља: број газдинстава – корисника подстицаја и број грла, која су предмет подршке (по врстама животиња).

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број газдинстава која су остварила премију за тов јунади <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	13.992	Очекивано повећање броја газдинстава која остварују подстицај у периоду 2018-2020 до 15.463 газдинстава крајем периода.
2. Број грла јагњади за које је остварен подстицај за тов <i>Извор верификације:</i> МПШВ	грло	75.343	Очекивано повећање броја јагњади за које је остварен подстицај за тов до нивоа од 95.023 до 2020. године.
3. Број грла говеда за које је остварен подстицај за тов <i>Извор верификације:</i> МПШВ	грло	83.647	Очекивано повећање броја говеда за које је остварен подстицај за тов до нивоа од 101.372 до 2020. године.

Корисници мере: Корисници ове мере су регистрована пољопривредна газдинства, која су пријавила врсту и број животиња и извршила обележавање и регистрацију грла. Грла за која се остварују подстицаји морају бити предата у кланицу или намењена извозу. Мера се спроводи на јединствен начин на територији целе земље, са једнаким критеријумима за све произвођаче.

Оквир за имплементацију: Право на реализацију мере остварује се на основу захтева, који се подноси Управи за аграрна плаћања, као органу надлежном за имплементацију мере, и то за сваку календарску годину. Услов за коришћење ове врсте подстицаја је статус активног регистрованог пољопривредног газдинстава, као и то да су животиње, које су предмет подстицаја, пријављене и обележене (евидентирани у Централној бази за обележавање животиња, осим за јарад и јагњад).

Критеријуми селекције за ову меру разликују се по појединим врстама животиња, а односе се на минималан број грла у тову и њихову масу, на производњу грла у сопственом запату и на власништво над грлом, уз заједнички критеријум да је грло намењено за производњу меса и да се по завршетку това предаје у кланицу или се извози.

Временски оквир: Мера ће се током претприступног периода усклађивати са добровољном шемом производно везаних плаћања по грлу за прихватљиве секторе са аспекта ЗПП (сектор говедарства, овчарства и козарства), те је предвиђено да се настави имплементација мере у периоду 2018-2020. године. Подстицаји за тов у сектору свињарства, због немогућности имплементације у оквиру ЗПП, укинуће се до стицања пуноправног чланства Републике Србије у ЕУ.

1.2.6 Подстицаји у сточарству за производњу конзумне рибе

Разлози за имплементацију мере: Идеја увођења подстицаја за производњу конзумне рибе јесте мотивација произвођача за бављење овом граном сточарске производње у крајевима у којима постоје услови за њен развој. На овај начин, промет произведене рибе се у већем обиму уводи у легалне токове, с обзиром да произвођачи (као услов за остваривање подстицаја) рибу испоручују прерађивачима³⁰.

³⁰ Прерађивачи у контексту ове мере су правна лица и предузетници, који се баве расечањем и прерадом меса рибе, односно прометом рибе на мало и који имају одговарајући објекат, одобрен у складу са Законом о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/05, 30/10 и 93/12) и који је уписан у Централни регистар објеката, у складу са Законом о безбедности хране („Службени гласник РС”, број 41/09).

Очекивани ефекат ове мере је повећање производње рибе и њен пласман на домаће тржиште, уз смањење зависности од увоза производа рибарства. Са аспекта произвођача, ова мера би требала да доведе до повећања профита, с обзиром да се цена коштања умањује за износ подстицаја.

Искуства имплементације: Мера је успостављена 2013. године, при чему је у претходном периоду било неопходно успоставити одговарајуће механизме за имплементацију и контролу коришћења подстицаја.

Опис мере

Главне активности: Подстицај за производњу конзумне рибе обрачунава се и исплаћује за произведену конзумну рибу, испоручену прерађивачу, а на основу захтева, поднетог надлежном органу.

Одрживост: Ова мера подршке у складу је са искуством неких земаља чланица ЕУ, које су исти или сличан вид подршке примењивале минимум до тренутка приступања ЕУ. Резултати мере манифестоваће се кроз унапређење производње рибе, повећање површина под рибњацима, унапређење прераде и кроз повећан пласман рибе на домаћем и међународном тржишту.

Претпоставке и предуслови: Неопходан услов за остваривање права на подстицаје по основу ове мере јесте статус регистрованог комерцијалног пољопривредног газдинства, као и пријављена површина под рибњацима у РПГ.

Циљеви

Општи циљеви: Имплементација ове мере има за циљ: повећање производње и конкурентности, уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта; техничко-технолошко унапређење сектора рибарства; достизање стабилности дохотка произвођача; одрживо управљање ресурсима и заштиту животне средине.

Специфични циљеви: Конкретни циљеви, који се желе достићи имплементацијом ове мере јесу: унапређење пласмана; јачање тржишних ланаца за производе рибарства; побољшање квалитета производа аквакултуре; као и повећање површина под рибњацима.

Индикатори: Реализација мере пратиће се кроз показатеље: број газдинстава – корисника подстицаја; количину произведене конзумне рибе која је предмет подстицаја; укупан износ реализованих подстицаја на годишњем нивоу.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)*	Постављени циљ (2018-2020)
1. Укупан износ реализованих подстицаја <i>Извор верификације:</i> МПШВ	мил. РСД	41	У периоду 2018-2020 планирано је повећање подстицаја и достизање нивоа подршке од 50 мил. РСД у 2020. години.
2. Количина произведене рибе која је предмет подстицаја <i>Извор верификације:</i> МПШВ	тона	4.103	Током периода 2018-2020 количина произведене рибе која је предмет подстицаја требало би да достигне ниво од око 5.000 тона.
3. Број корисника подстицаја <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	17	Очекивано је повећање броја корисника подстицаја до 20 корисника у 2020. години.

* базна вредност за индикаторе 1-3. је 2016. година

Корисници мере: Корисници мере су регистрована пољопривредна газдинства, и то породична пољопривредна газдинства, правна лица и предузетници. Количина конзумне рибе, за коју се подноси захтев за подстицај, мора бити испоручена правном лицу, односно предузетнику, који се бави расечањем и прерадом меса рибе, односно прометом рибе на мало. Мера се спроводи на територији целе земље.

Оквир за имплементацију: Реализација мере започиње подношењем захтева Управи за аграрна плаћања, као органу надлежном за реализацију подстицаја. Право на подстицаје остварује се једном у току године, и то за количину конзумне рибе (наведену у захтеву), која је произведена на газдинству корисника подстицаја.

Временски оквир: Мера ће се, током претприступног периода, постепено усклађивати са шемом Заједничке политике рибарства, кроз израду Националног програма за аквакултуру.

1.2.7 Подстицаји за кошнице пчела

Разлози за доношење мере: Пчеларство, као грана сточарства, тренутно се налази у незадовољавајућем положају, и поред тога што природни ресурси, који су основ развоја пчеларства, указују на огромне потенцијале и могућности његовог развоја у Републици Србији. Утицај пчеларства на пољопривредну производњу је изузетно велики, с обзиром да се његовим развојем унапређује и стање у ратарској, воћарској и повртарској производњи, пошто без пчела као опрашивача, није могуће постићи задовољавајући ниво производње у поменутих гранама, а што има непосредан утицај на развој и стабилност укупне пољопривредне производње.

Подстицањем производње у пчеларству настоји се да се повећа оријентација произвођача на ову грану сточарства. Ефекат мере подстицаја по кошници пчела огледа се у повећању производње меда и његовог пласмана на домаће и међународно тржиште.

Искуства имплементације: Мера је успостављена у оквиру пољопривредне политике 2013. године и у претходном периоду било је потребно успоставити одговарајуће механизме за имплементацију подстицаја и контролу њиховог коришћења.

Опис мере

Главне активности: Подстицаји по кошници пчела исплаћује се на основу захтева, за чију обраду и реализацију је надлежна Управи за аграрна плаћања.

Одрживост: Мера подстицаја по кошници, према свом карактеру, није у складу са шемом подршке у оквиру ЗПП, што захтева њену трансформацију у одговарајуће мере ЕУ у овој области, а које спадају у област Заједничке организације тржишта. Као резултат имплементације мере, очекује се унапређење производње производа пчеларства, повећање броја кошница, као и повећање пласмана меда, како на домаће, тако на инострано тржиште.

Претпоставке и предуслови: Неопходан услов за реализацију права на подстицаје по основу ове мере је статус регистрованог

пољопривредног газдинства, као и обележавање кошница према Закону о ветеринарству.

Циљеви

Општи циљеви: Основни циљеви реализације подстицаја по кошници пчела јесу: пораст нивоа производње у сектору пчеларства; унапређење конкурентности производа пчеларства на домаћем и иностраном тржишту, уз техничко-технолошко унапређење сектора; стабилност дохотка произвођача; као и одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине.

Специфични циљеви: Ближе дефинисани циљеви реализације ове мере јесу: унапређење пласмана производа пчеларства; јачање тржишних ланаца у овом сектору; унапређење квалитета производа пчеларства; унапређење других грана пољопривредне производње, које зависе од улоге пчела као опрашивача и повећање броја кошница.

Индикатори: Праћење реализације циљева у наредном периоду обезбеђено је кроз праћење показатеља: број газдинстава – корисника подстицаја по кошници и просечан број кошница по газдинству.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број газдинстава која су остварила подстицај по кошници <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	12.367	Очекивано повећање броја газдинстава која остварују подстицај у периоду 2018-2020 до 15.500 газдинстава крајем периода..
2. Просечан број кошница по газдинству <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	61	Очекује се повећање просечног броја кошница по газдинству у периоду 2018-2020 до достизања просека од 70 кошница по газдинству у 2020. години.

Корисници мере: Регистрована пољопривредна газдинства, која су пријавила врсту и број животиња и извршила обележавање кошница, представљају потенцијалне кориснике мере подстицаја по кошници пчела. Мера се спроводи на територији целе земље на јединствен начин, са јединственим критеријумима за све кориснике.

Оквир за имплементацију: Мера се реализује на основу захтева, који будући корисник подноси Управи за аграрна плаћања. Право на подстицаје остварује се једном у току године, за кошнице пчела наведене у захтеву.

Временски оквир: С обзиром да овај тип мере није компатибилан директним плаћањима у оквиру ЗПП³¹, ова мера ће се од 2020. године транспоновати у групу мера, које ће бити саставни део Националног програма за пчеларство, а који ће нудити могућност примене следећих мера: техничка помоћ пчеларима и удружењима, контрола вароа, помоћ у сељењу пчела на пашу, подршка лабораторијама у испитивању меда и производа од меда у циљу повећања вредности пчеларских производа, помоћ при куповини нових кошница, примена примењених истраживања у пчеларству, праћење тржишта и унапређење квалитета производа у циљу освајања нових тржишта.

³¹У оквиру ЗПП, подршка сектору пчеларства не реализује се кроз шеме директних плаћања, већ кроз мере, дефинисане у оквиру националних програма за пчеларство земаља чланица, који представљају инструмент Заједничке организације тржишта.

2. Мере уређења тржишта

Правни основ: С обзиром да мере уређења тржишта тренутно нису обједињене једним законским актом и да се њихово увођење и примена планира у наредном периоду, предуслов за имплементацију ових мера, са аспекта законодавства, биће усвајање Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа.

Разлози за доношење мера: Раст конкурентности пољопривреде у великој мери зависи од формирања ефикасног тржишног ланца, који укључује широк спектар нових производа, услуга и учесника. Развој и унапређење тржишног ланца у свим његовим сегментима, треба да допринесе јачању и ефикасности сектора пољопривреде, као и његовој способности да тржишту испоручи квалитетну и безбедну храну за потрошаче. Циљ је да се формира ефикасан систем веза у производном ланцу, који ће гарантовати и промовисати најбоље производне праксе и омогућити ефикасно управљање производима. Тржишни ланац на домаћем тржишту тренутно је веома фрагментисан и недовољно организован, како у области производње, тако и у делу прераде, са очигледним дефицитом органа и организација за пружање адекватне логистичке подршке и као такав, представља кочницу даљем расту конкурентности пољопривредно-прехранбеног сектора.

Обавезе произвођача за прилагођавање захтевима потрошача у погледу квалитета и следљивости прехранбених производа све су веће, нарочито са појавом нових veleprodajних система, чији захтеви по правилу превазилазе постојеће стандарде на домаћем тржишту. Стварањем услова за испуњење захтева великих продајних система, умањиће се ризик искључења домаћих произвођача из овог растућег сегмента тржишта.

Независно од одабраног модела прилагођавања (смањење трошкова производње или повећање додате вредности производа), неопходна је боља вертикална координација и унапређење постојеће логистике у ланцу производње хране. Развојем и унапређењем тржишног ланца и пратеће логистичке подршке, стварају се услови за равноправнији приступ тржиштима (роба, капитала и информација), за све произвођаче, независно од величине и типа пољопривредног газдинства, олакшава се увођење и примена шема квалитета, креирање иновативних решења и производа, као и њихово брендирање и промоција.

Задатак пољопривредне политике јесте да креира и спроводи мере и решења који ће, између осталог, допринети побољшању ефикасности тржишног ланца. С тим у вези, држава ће предузети низ активности на унапређењу институционалног оквира и подршке свим видовима пословног повезивања и удруживања. Државна подршка јачању тржишног ланца примењиваће се кроз подршку јачању капацитета и ефикасности тржишних организација и њихове инфраструктуре, развој система тржишних информација, као и кроз подршку произвођачима у области удруживања, маркетинга и управљања постжетвеним активностима. Јачање интегрисаности тржишног ланца биће подржано од стране државе, кроз подршку у виду помоћи у кофинансирању почетних административних трошкова и маркетиншких активности. Посебна пажња биће посвећена подршци удружењима произвођача и њиховом оспособљавању за учешће у шемама квалитета. Сетом законских

решења и контролним механизмима, држава ће перманентно радити на сузбијању сиве економије.

Да би Република Србија могла да у свој систем имплементира мере, које се односе на организацију тржишта пољопривредно-прехранбених производа, какве постоје у ЕУ³², потребно је да успостави јединствени правни основ у домаћем законодавству. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде препознало је важност доношења закона, на основу кога би се различитим мерама уредило тржиште појединих пољопривредних производа и створили услови за активирање појединих мера уређења тржишта, а са циљем да, у тренутку приступања ЕУ, постоји изграђен законодавни и институционални оквир, неопходан за имплементацију ЕУ механизма, који се односе на СМО.

Закон о уређењу тржишта пољопривредних производа представљаће јединствен акт, који ће регулисати питања, еквивалентна питањима Заједничке организације тржишта у оквиру ЗПП. Доношење овог законодавног акта планирано је током 2018. године, уз делимичну усклађеност са правним тековинама ЕУ, док се потпуна усклађеност планира након стицања пуноправног чланства Републике Србије у ЕУ. Закон о уређењу тржишта пољопривредних производа пратиће сет подзаконских аката, којима ће се прописати детаљнија правила и критеријуми за поједине области уређења тржишта.

Циљеви: Основни циљеви, које је потребно достићи имплементацијом мера уређења тржишта, јесу: развој нових услуга у тржишном ланцу и јачање логистичке инфраструктуре у производњи хране; повећање способности пољопривредних газдинстава за укључивање у глобалне тржишне ланце (снабдевање трговинских ланаца); јачање мотивације произвођача за разним облицима гранских удруживања; јачање видљивости, односно препознатљивости домаћих производа на тржишту; унапређење извозних перформанси сектора пољопривреде; јачање хоризонталних и вертикалних веза у производном ланцу, заснованих на тржишним принципима; смањење сиве економије и унапређење и развој тржишних организација.

2.1 Хоризонталне мере

2.1.1 Интервенције на тржишту

Преглед стања: На тржишту пољопривредно-прехранбених производа у Републици Србији не постоје јавне интервенције, док Републичка дирекција за робне резерве купује пољопривредне производе на тржишту у циљу обезбеђења прехранбене сигурности. У Републици Србији постојао је механизам јавних интервенција, за чије спровођење је била надлежна Републичка дирекција за робне резерве, међутим, доношењем новог Закона о робним резервама³³, укинута је надлежност Дирекције у овој области, тако да у овом моменту не постоји законски оквир, који би регулисао тржишне интервенције у складу са правним тековинама ЕУ у овој области, а које

³²Кључни пропис у ЕУ, са којим је потребно ускладити домаће законодавство у овој области је Уредба (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета о успостављању заједничке организације тржишта пољопривредних производа.

³³„Службени гласник РС”, број 104/13

прописују механизме за интервенције на тржишту пољопривредно-прехранбених производа у ЕУ.

ЗПП у овој области дефинише два механизма интервенција, и то: јавне интервенције (*public interventions*) на тржишту, које се остварују купопродајом пољопривредно-прехранбених производа и подршка приватном складиштењу (*private storage aid*), која се остварује кроз механизам субвенционисања трошкова складиштења.

Тржишне интервенције у ЕУ заснивају се на куповини производа одређеног квалитета, због чега је неопходно унапредити домаће складишне капацитете, у смислу постојања довољног броја складишта на територији Републике Србије, која могу класификовати и чувати производ према захтевима ЕУ. У овом тренутку за одређени број производа (нпр. пшеница) постоји само неколико складишта која могу класификовати производ према ЕУ критеријумима. С друге стране, у оба механизма интервенције неопходно је да складишта за пољопривредне производе задовоље техничке захтеве, који се односе на складишни капацитет и опрему, као и на услове за пружање гаранција пословања.

Циљеви: Успостављањем законског оквира и институција, надлежних за послове тржишних интервенција, стварају се основни предуслови за очување стабилности тржишта, како у погледу обезбеђења прехранбене сигурности становништва, тако и ублажавања евентуалних тржишних поремећаја.

Очекивани резултати: Реализацијом ове врсте мера, очекивани резултати би били: успостављање механизма тржишних интервенција у циљу заштите пољопривредних произвођача у случају поремећаја на тржишту важнијих пољопривредних производа; хармонизација са прописима ЕУ у области тржишних интервенција за пољопривредне производе; унапређење система складиштења; повећање нивоа заштите држаоца робе у складиштима; унапређење техничко-технолошких капацитета складишта за пољопривредне производе у Републици Србији.

Индикатори: Основни показатељ за праћење испуњености циљева јесте успостављање механизма за спровођење интервенција на тржишту и подршке приватном складиштењу, чему је предуслов стварање законског оквира за ове врсте мера.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усвојен Правилник којим се ближе прописују услови и начин спровођења јавних интервенција <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Током периода 2018-2020 успостављени су механизми за уређење тржишта пољопривредних производа, односно за интервенције на тржишту, у складу са правилима Заједничке организације тржишта пољопривредних производа ЕУ, кроз доношење подзаконских аката у 2020. години.
2. Усвојен Правилник којим се ближе прописују услови и начин спровођења помоћи приватном складиштењу <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Током периода 2018-2020 успостављени су механизми за уређење тржишта пољопривредних производа у области подршке приватном складиштењу, у складу са правилима Заједничке организације тржишта пољопривредних производа ЕУ, кроз доношење подзаконских аката у 2020. години.

Временски оквир: Област тржишних интервенција биће регулисана Законом о уређењу тржишта пољопривредних производа, који ће бити усклађен са прописима ЕУ и којим би се доделила надлежност Управи за аграрна плаћања за имплементацију тржишних интервенција. Након доношења овог закона, током 2020. године биће донет сет подзаконских аката, којима ће се ова област ближе уредити.

2.1.2 Произвођачке организације

Преглед стања: Садашња структура домаће пољопривреде, са аспекта организационог облика учесника у пољопривредној производњи, веома је неповољна, с обзиром да највеће учешће у структури производње имају породична пољопривредна газдинства³⁴. У Републици Србији не постоје произвођачке организације и произвођачке групе у форми какве постоје у ЕУ. Број постојећих удружења, која су уско дефинисана и организована према врсти производње, изузетно је велики, посебно у области примарне пољопривредне производње. Удружења произвођача су слабо развијена, а њихова улога и активности су ограничене. Већина удружења произвођача налази се на ниском степену организованости, који карактерише низак степен професионализације и недостатак стручног управљачког кадра. Последњих година удружења су све видљивија, пре свега у ситуацијама када се појаве проблеми на тржишту, али је њихова преговарачка моћ углавном ниска због високе зависности од прерађивачке индустрије.

Након приступања Републике Србије ЕУ, српски пољопривредни произвођачи биће изложени конкуренцији на великом јединственом тржишту, без икаквих трговинских препрека, те би стога требало посветити пажњу коришћењу могућности које пружа ЗПП у овој области. Формирање произвођачких организација препознато је и као један од приоритетних циљева Стратегије.

Циљеви: Основни циљеви, који се настоје достићи успостављањем и признавањем произвођачких организација и произвођачких група, јесте: повећање потенцијала понуде на овај начин организованих произвођача; јачање њихове тржишне позиције; унапређење преговарачке способности произвођачких организација, као признатог репрезента одређене гране пољопривредне производње.

Очекивани резултати: Резултати, који се очекују имплементацијом ове врсте мера, јесу: повећана заинтересованост пољопривредних произвођача за удруживање у произвођачке организације; повећан пласман квалитетнијих пољопривредних производа на домаћем тржишту, као и повећан извозни пласман; потпуна усклађеност са законодавством ЕУ у области удруживања пољопривредних произвођача и успостављене институционалне основе.

Индикатори: Праћење испуњења циља спровешће се кроз усвајање правилника, којим ће се регулисати успостављање и функционисање произвођачких организација, као и кроз спровођење промотивне кампање о функционисању произвођачких организација.

³⁴Према резултатима Пописа пољопривреде 2012, 99,5% пољопривредних газдинстава у Републици Србији су породична пољопривредна газдинства.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усвојен Правилник о произвођачким организацијама <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање Правилника правни је предуслов за успостављање шеме произвођачких организација у 2020. години.
2. Спроведена промотивна кампања о функционисању произвођачких организација <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Информисање потенцијалних корисника је први корак ка функционалном удруживању и раду произвођачких организација до 2020. године.

Временски оквир: Искуства нових земаља чланица ЕУ указују на потребу да се са јачањем система удруживања пољопривредних произвођача кроз произвођачке организације почне што пре, како би се домаћи пољопривредни произвођачи на време припремили за тржишну утакмицу са европским произвођачима. Формирање произвођачких организација уобичајена је пракса у земљама ЕУ, с обзиром да се преко њих, у складу са шемом подршке ЗПП, реализује већина подстицаја за сектор производње воћа и поврћа.

За усклађивање са правним тековинама Европске уније, у делу који се односи на произвођачке организације и групе, неопходно је доношење адекватног законског оквира. Основ за израду подзаконских аката, којима ће се регулисати успостављање и организовање произвођачких организација и група, а касније и њихова подршка у смислу њиховог унапређења, као и развој њихових оперативних програма, јесте Закон о уређењу тржишта пољопривредних производа.

2.1.2.1 Произвођачке организације у сектору вина и ракије (унапређење квалитета вина и ракије)

Преглед стања: Унапређење квалитета производа, који се нуде крајњем потрошачу, као и јачање удружења произвођача, пружа произвођачима основ за бољу конкурентност како на домаћем, тако и на иностраном тржишту. Установљавање ознака географског порекла вина у складу са правним тековинама ЕУ³⁵ подразумева да на једном виноградарском производном подручју сви произвођачи који производе вино са географским пореклом, производе вино уједначеног квалитета и карактеристика који су повезани са тим подручјем. У претходном периоду, према старом систему географског порекла у Републици Србији, произвођачи вина, односно ракије, који су улазили у систем географског порекла или су већ у њему, нису били међусобно повезани уједначеним квалитетом својих производа. Из овог разлога, достизање уједначених стандарда квалитета за одређено подручје, као и удруживање произвођача, који производе вино са одређеном ознаком порекла од значаја је за произвођаче вина, који интензивно раде на установљавању ознака географског порекла према *PDO/PGI*³⁶ систему ЕУ, па почев од 2013. године Република Србија спроводи мере финансијске подршке наведених активности.

³⁵Уредба (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета о успостављању заједничке организације тржишта пољопривредних производа

³⁶*Protected Designation of Origin/Protected Geographical Indication*

Такође, како би се повећала препознатљивост домаћих производа на тржишту, кроз промоцију вина, односно ракије, са ознаком географског порекла, националном политиком је предвиђено и подстицање промоције ознаке географског порекла.

У претходном периоду, кроз реализацију подстицаја за унапређење квалитета вина и ракије, створена је почетна основа за установљавање ознака географског порекла вина, што је између осталог резултирало формирањем једанаест удружења произвођача грожда и вина, који ће установити нове ознаке географског порекла, док је пет ознака („Књажевац”, „Шумадија”, „Неготинска крајина”, „Суботица”/„Суботичко - хоргошка пешчара” и „Топлички рејон”/„Топлица”), већ регистровано.

Удружења произвођача вина, која се формирају за одређену ознаку географског порекла, формирају се у складу са принципима, који су утврђени за произвођачке организације у ЕУ и као таква, представљају добру основу за будуће званично препознавање ових удружења у складу са ЗПП.

Циљеви: Кроз подршку успостављању произвођачких организација у сектору вина и ракије, настоји се да се достигну општи циљеви, који се односе на раст производње и стабилност дохотка произвођача, као и побољшање квалитета производа и смањење трошкова производње, што би водило унапређењу њихове конкурентности. Секторски циљеви се односе на унапређење квалитета вина и ракије, унапређење производње вина и ракије са додатном вредношћу као производа са географским пореклом, успостављање ознака географског порекла у складу са правилима ЕУ, јачање удружења произвођача, као и унапређење промоције ознака географског порекла.

Очекивани резултати: Очекивани резултати, кроз имплементацију ове мере, односе се на успостављање, признавање и јачање произвођачких организација, у складу са правилима и принципима функционисања произвођачких организација у ЕУ. Такође, успостављањем ознака географског порекла створиће се услови за бољу препознатљивост и позиционирање српских производа на домаћем и међународном тржишту, уз могућност остваривања вишег нивоа додате вредности и повећаног извозног пласмана.

Индикатори: Ефекти реализације ове мере пратиће се кроз број корисника подстицаја, укупан износ реализованих подстицаја и број установљених ознака са географским пореклом (*PDO/PGI*), односно са географском ознаком (*GO*).

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
2. Број установљених ознака са географским пореклом (<i>PDO/PGI</i>), односно географском ознаком (<i>GO</i>) <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	5	Број установљених ознака расте до 14 до краја 2020. године.
3. Број вина и ракија са географским пореклом у <i>PDO/PGI</i> систему	број	108	Број вина и ракија са географским пореклом у <i>PDO/PGI</i> систему расте до 350 до краја 2020. године.

Временски оквир: Током приступног периода, а у оквиру активности планираних за период примене НПП, Република Србија ће наставити са мерама финансијске подршке, које се односе на унапређење квалитета вина и ракије кроз јачање удружења произвођача вина и ракије са

одређеном ознаком географског порекла и промоцију ознака географског порекла вина и ракије. У овом периоду предвиђена је и израда националног Програма помоћи у сектору вина (2019. година), у складу са Заједничком организацијом тржишта у оквиру ЗПП, па ће се ова мера постепено крајем периода усклађивати са мером, коју ЕУ спроводи за подстицање промоције у винском сектору.

2.1.3 Промоција пољопривредних производа

Преглед стања: У претходном периоду спроводиле су се одређене активности у циљу промоције пољопривредних производа. Промотивне активности се реализују кроз подршку финансирању организовања и учешћа на манифестацијама, сајмовима, изложбама и научно-стручним скуповима, семинарима, радионицама, трибинама и предавањима из области пољопривреде и руралног развоја. Значајне промотивне активности пољопривредно-прехранбених производа реализује Развојна агенција Србије, пре свега у погледу организације наступа домаћих привредника на међународним сајмовима.

У Републици Србији не постоји систем промоције пољопривредно-прехранбених производа, на начин како је то дефинисано у ЕУ. Успостављањем система промоције, какав постоји у ЕУ, а након стицања пуноправног чланства Републике Србији у ЕУ, произвођачке организације биће у могућности да остваре финансијску подршку за промотивне програме.

Циљеви: Успостављање и развој система за промоцију пољопривредних производа у складу са захтевима ЕУ, као и успостављање надлежног органа за промоцију пољопривредних производа представљају циљеве, који се настоје достићи у претприступном периоду.

Очекивани резултати: На основу реализације планираних активности у наведеном периоду очекује се успостављање система промоције пољопривредно-прехранбених производа, у складу са правилима и принципима ЗПП. На овај начин, произвођачким организацијама у Републици Србији биће омогућено коришћење финансијске подршке за програме промоције, а све у циљу унапређења њиховог тржишног развоја и бољег позиционирања пољопривредних и прехранбених производа. Реализацијом промотивних активности доприноси се унапређењу конкурентност домаћих компанија, али и повећању свести потрошача о квалитету производа у земљи и иностранству.

Индикатор: Праћење испуњености циља мериће се кроз усвајање правног оквира, који ће омогућити успостављање и имплементацију мера информисања и промоције пољопривредних производа према правилима Заједничке организације тржишта.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усвајање Правилника о мерама информисања и промоције пољопривредних производа <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за успостављање мера информисања и промоције пољопривредних производа након 2020. године.

Временски оквир: Хармонизација прописа у области промоције пољопривредно-прехранбених производа са европским законодавством, захтева усвајање адекватних прописа у овој области, што је планирано у периоду након 2020. године. Основ за израду прописа, којим би се област промоције пољопривредно-прехранбених производа детаљније уредила, представљаће будући Закон о уређењу тржишта пољопривредних производа.

2.1.4 Унапређење квалитета пољопривредних и прехранбених производа и увођење тржишних стандарда³⁷

Преглед стања: Већина прописа, који регулишу тржишне стандарде и квалитет пољопривредних и прехранбених производа, а који се тренутно примењују у Републици Србији, није усклађено са међународним прописима и стандардима, што углавном отежава пласман наших производа на инострано тржиште. Усаглашавање домаћих прописа у овој области са међународним прописима и стандардима у многоме ће допринети не само повећању извоза, већ и регулисању ситуације на домаћем тржишту.

Циљеви: Усклађивањем домаћег законодавства са европским законодавством и међународним прописима, који се односе на квалитет пољопривредних и прехранбених производа и тржишне стандарде, створиће се услови за имплементацију захтева везаних за квалитет и тржишне стандарде у пракси (код произвођача, трговаца, извозника и др).

Очекивани резултати: Усклађивањем правила, која се односе на квалитет и тржишне стандарде пољопривредних и прехранбених производа, са правилима које прописује ЗПП, створиће се јединствени критеријуми за фер трговину, уз поштовање минималних захтева квалитета. Ово ће свакако допринети повећаном пласману квалитетнијих домаћих пољопривредних производа на домаћем тржишту, као и већој конкурентности производа из Републике Србије на иностраном тржишту, што ће свакако допринети и повећању извоза.

Индикатор: Индикатори за ову област наведени су у делу НПП који се односи на поједина тржишта/производе, у зависности од производа за које се успостављају тржишни стандарди.

Временски оквир: Главне активности, усмерене ка успостављању амбијента за уређење тржишта пољопривредних и прехранбених производа у складу, како са прописима ЕУ, тако и са међународним стандардима у овој области, реализоваће се током првог подпериода. Предуслов за остваривање наведених циљева јесте доношење Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа, који ће бити правни основ за доношење потребних прописа за регулисање квалитета и тржишних стандарда за поједине пољопривредне и прехранбене производе.

2.1.5 Систем тржишних информација

Преглед стања: Систем тржишних информација пољопривреде Републике Србије (СТИПС), као комплексан систем прикупљања информација о ценама пољопривредно-прехранбених производа и репроматеријала на националном нивоу, а у циљу пружања података о ценама корисницима,

³⁷ Поглавље 2.1.4. не укључује вино, ароматизоване производе од вина и јака алкохолна пића

успешно је успостављен још 2004. године. И поред тога, у домаћем законодавству не постоји свеобухватан пропис, којим се утврђује и уређује начин функционисања Система тржишних информација пољопривреде Републике Србије, те се његово функционисање регулише кроз неколико комплементарних прописа: Закон о пољопривреди и руралном развоју, Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју и Закон о обављању саветодавних и стручних послова у области пољопривреде³⁸.

Циљеви: Основни циљ, који се жели постићи унапређењем овог система, јесте усаглашавање методологије прикупљања и обраде података о ценама према захтевима ЗПП, како би се обезбедила упоредивост домаћих са европским еквивалентним подацима, чиме би се, у крајњој инстанци, утицало на благовремено извештавање о тржишним кретањима, а тиме и на правовремено реаговање Европске комисије у случајевима значајне флукуације цена.

Очекивани резултати: Најважнији резултат, који се очекује кроз процес хармонизације са ЗПП, свакако је потпуна усклађеност домаћег са законодавством ЕУ у области извештавања о ценама пољопривредно-прехранбених производа. Законом о уређењу тржишта пољопривредних производа биће прописана обавеза давања информација од стране учесника на тржишту. Методологија за прикупљање, обраду података и извештавање о ценама биће усклађена са европском методологијом, а на основу усклађених тржишних стандарда пољопривредних производа.

Временски оквир: У циљу постепеног уређења тржишта у складу са правилима ЗПП, функционисање MIS, биће уређено Законом о уређењу тржишта пољопривредних производа. Изузетна важност унапређеног функционисања овог система произилази из обавезе сваке земље чланице ЕУ за прикупљањем и обрадом података о ценама пољопривредно-прехранбених производа према прописаној методологији и за периодичним извештавањем Европске комисије.

Индикатори: Како усклађивање са методологијом ЗПП захтева укључивање нових врста података у постојећи систем, достизање циља ће се пратити кроз кретање броја ценовних информација у СТИПС бази, а употреба система кроз број посета сајту СТИПС (www.stips.minpolj.gov.rs).

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број информација о ценама производа у СТИПС бази <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	1.071.034	Током периода НПП број унетих ценовних информација треба да достигне 1.200.000 у 2020. години.
2. Број посета корисника/прегледа сајта СТИПС <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	324.000	Очекује се повећање броја посетилаца сајта током периода и достизање 350.000 посета у 2020. години.

Ефикасан и у потпуности усклађен систем информација захтева претходно утврђивање и прописивање критеријума и стандарда квалитета производа, односно стандарда за воће и поврће и класификацију у области сточарства (класирање свињских и говеђих трупова на линији клања), чиме ће се обезбедити категоризација производа у систему и праћење и извештавање о ценама према дефинисаним категоријама. Потпуно успостављање адекватног система очекује се након 2020. године, кроз повећање броја производа и

³⁸ „Службени гласник РС”, број 30/10

унапређење квалитета података, а у складу са захтевима ЗПП, односно потпуно усклађивање достићи ће се до приступања Републике Србије ЕУ.

Начин и методологија прикупљања, обраде и извештавања о ценама одређених пољопривредно-прехрамбених производа биће регулисани јединственим подзаконским прописом, чије је доношење планирано крајем 2020. године.

2.1.6 Систем рачуноводствених података на пољопривредним газдинствима (FADN³⁹)

Преглед стања: Процес успостављања Система рачуноводствених података на пољопривредним газдинствима у Републици Србији започет је 2011. године. Ово је јединствен систем микроекономских података, који је компатибилан системима који постоје у земљама чланицама ЕУ и чија је функција праћење резултата пословања на пољопривредним газдинствима (предузећима, задругама, индивидуалним газдинствима).

Процес успостављања система у Републици Србији још увек је у току, тако да су до сада одређене институције и њихове надлежности, дефинисане на регионалном нивоу, у складу са NUTS, док је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде надлежно за функционисање овог система.

Иницијална година успостављања и почетка функционисања FADN система је 2011. година, у којој се прикупљање података базирало на 40 пољопривредних газдинстава. Наредне, 2012. године, узорак је увећан на 172 пољопривредна газдинства, уз сукцесивно годишње повећање, да би 2015. године достигао обим од 1.104 пољопривредна газдинства. Последњи циклус прикупљања података, за 2016. годину, обухватио је 1.300 пољопривредних газдинстава, од којих је 1.292 валидирано и укључено у анализу. Током 2017. године, узорак ће се повећати за око стотину нових пољопривредних газдинстава, тако да ће база података обухватати око 1.400 пољопривредних газдинстава. Узорак је и даље у фази формирања, а величина финалног, репрезентативног FADN узорка за Републику Србију биће око 2.000 пољопривредних газдинстава.

Осим узорка, прописи и методологија се усклађују са европским законодавством у овој области.

Формирана је база података FADN система о приходу, расходу и средствима за различите категорије пољопривредних газдинстава, која чине репрезентативан узорак. Поред базе, програм омогућава генерисање извештаја о пословању за свако газдинство, поређење резултата газдинстава из истих категорија, као и на регионалном нивоу, континуирано достављање података Европској комисији, као и публикавање статистичких, стручних и научних извештаја. Након успостављања FADN система и израде база података, неопходно је обезбедити континуитет ефикасног функционисања система.

Циљеви: Циљ FADN система јесте прикупљање и обрада података о средствима, расходима и приходима пољопривредних газдинстава, која су део репрезентативног узорка, чији је одабир заснован на критеријумима остварене стандардне вредности и типу производње, а све у циљу добијања информација, на основу којих се могу пратити ефекти мера пољопривредне политике,

³⁹Farm Accountancy Data Network

развијати додатне услуге у оквиру пољопривредног саветодавства, као и омогућити извештавање газдинстава о њиховим економским показатељима, што им може помоћи у планирању пословања.

Очекивани резултати: Након завршетка успостављања система и почетка његове функционалне примене у пуном капацитету, очекивање је да *FADN* постане поуздан систем, који може значајно да допринесе корисницима у креирању и спровођењу мера пословне политике и усклађивању исте са ЗПП, усавршавању пољопривредне статистике, унапређивању саветодавства, као и пружању додатних извештаја, који руководиоцима пољопривредних газдинстава омогућавају успешније вођење пословања.

Временски оквир: Током периода 2018-2020. године радиће се на унапређењу базе података, укључивању нових газдинстава у систем, као и на доношењу подзаконских аката, који ће ближе дефинисати поједине сегменте *FADN* система.

Индикатори: С обзиром на циљ успостављања *FADN* система, индикатори праћења базирају се на унетим, обрађеним и потврђеним обрасцима за пољопривредна газдинства која учествују у систему.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број унетих образаца (пољопривредних газдинстава) у <i>FADN</i> систем за слање података у ЕУ (<i>Rica 1</i>) <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	1.400	Током периода повећаваће се број унетих образаца, да би се 2020. достигао ниво од 2.000 унетих образаца (пољопривредних газдинстава).
2. Број обрађених и потврђених образаца у <i>FADN IT</i> систему <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	1.400	Број обрађених и потврђених образаца треба да се повећава током година, уз достизање 1.800 захтева, који су обрађени и потврђени (максимално одступање од укупног броја обезбеђених података је 10%).

2.2 Мере по појединим тржиштима

2.2.1 Млеко и млечни производи

Преглед стања: Млекарство је сектор који бележи пад у производњи, уочљив кроз смањење броја млечних грла. Садашња производња млека је на нивоу од око 1,5 милијарди литара годишње, од чега се од стране млекара откупи више од половине укупне производње⁴⁰. Остатак произведеног млека пласира се на зеленим пијацама или кроз директну продају (углавном кроз прерађене производе). И поред смањења процентуалног учешћа млека, које се троши и прерађује ван млекара, овај проценат је и даље изузетно висок и чини нешто испод половине укупно произведеног млека, што представља значајно отежавајућу околност приликом контроле безбедности и квалитета, али и у процесу прилагођавања ЗПП.

Производња крављег млека у укупној вредности пољопривредне производње у 2016. години је учествовала са 6,3%, чинећи га тако једним од највреднијих производа српске пољопривреде.

⁴⁰У 2016. години откупљен је 821 милион литара или 54% производње млека за људску исхрану или прераду.

Према извештајима Управе за ветерину и лабораторијских испитивања млекара, квалитет откупљеног млека је у константном порасту. Међутим, потребно је да произвођачи млека додатно унапређују своју производњу како би достигли квалитет млека, какав је у ЕУ. Оваква потреба нарочито постоји код малих газдинстава са једном до три краве.

У Републици Србији је тренутно активно око 130 млекара. Највећи број је средњих млекара, док велике индустријске млекаре чине нешто више од 10% укупног броја млекара. Међутим, и поред тог високог учешћа малих занатских млекара у укупном броју млекара, њихови капацитети чине свега 4% инсталисаних прерадних капацитета, док је учешће капацитета средњих млекара на нивоу од око 6% инсталисаних прерађивачких капацитета за прераду млека. Истовремено, велике индустријске млекаре покривају чак 90% постојећих прерађивачких капацитета. Искоришћеност капацитета је око 60%, али очекује се да ће доћи до смањења броја млекара, односно опстаће само оне млекаре, које су својим обимом производње и/или квалитетом производа способне да остваре профит, да се прилагоде стандардима ЕУ и тако опстану на тржишту.

У законодавству Републике Србије не постоји законодавни оквир, којим се уређује област удруживања произвођача и прерађивача млека и млечних производа, као ни обавеза закључивања уговора између произвођача млека и прерађивача. Доношењем Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа, као и подзаконских аката, значајно би се стабилизovala и уредила ситуација у сектору млека и млечних производа.

Циљеви: Усклађивањем националног законодавства са законодавством ЕУ у сектору млека и млечних производа, као основним предусловом за наставак европских интеграција у сектору производње и прераде млека, створиће се услови за преузимање основних механизма Заједничке организације тржишта, и то: успостављање и признавање произвођачких и међугранских организација у сектору млека и млечних производа, уређење уговорних односа у сектору млека и млечних производа и имплементација шеме школског млека.

Очекивани резултати: Процес европских интеграција, као главни резултат, намеће потребу потпуне усклађености домаћег са законодавством ЕУ, између осталог, у области удруживања и међугранске сарадње у сектору млека и млечних производа. Такође, очекује се успостављање праксе постојања уговора између произвођача и прерађивача. Реализација шеме школског млека треба да резултира стварањем прехранбених навика деце школског узраста конзумирањем млечних производа високог садржаја витамина и минерала.

Индикатори: Праћење испуњености циљева обезбедиће се кроз усвајање потребних правилника као правног предуслова за успостављање произвођачких организација у сектору млекарства, као и кроз успостављање механизма за реализацију шеме школског млека.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Реализација шеме школског млека <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за успостављање шеме школског млека у 2020. години.

2. Усвојен Правилник о произвођачким организацијама у сектору млекарства <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за почетак функционисања произвођачких организација до 2020. године.
---	-------	----	---

Временски оквир: Планиране мере у периоду 2018-2020. године треба да доведу до успостављања уговорних односа између произвођача и прерађивача млека 2020. године, у складу са ЕУ правилима, као и да дефинишу услове рада произвођачких и међугранских организација, које се баве млеком и млечним производима 2020. године, што ће омогућити бољу сарадњу у сектору млека и млечних производа са земљама чланицама ЕУ. Такође, имплементација шеме школског млека предвиђена је током 2020. године уз доношење одговарајућег подзаконског акта.

2.2.2 Говеђе и свињско месо

Преглед стања: Производња меса у Републици Србији има дугу традицију и неки од највећих успеха пољопривреде Републике Србије везују се управо за производњу меса. Данас је производња меса препуна структурних проблема и бележи негативне трендове. Иако је производња свињског меса количински најзначајнија, говедарство има највећи удео у укупној вредности сточарске производње у Републици Србији, због више цене меса и вредности грла, као и чињенице да многа грла служе за производњу млека.

Тржишни ланац у производњи меса у великој мери је неорганизован и кратак, с обзиром да се значајан део производње реализује на газдинствима малих произвођача, са претежно екстензивном, али ценовно конкурентном производњом. Ипак, највећи део производње се откупљује преко кланица (директно или преко посредника), чиме се ланац продужава и остварује додата вредност производа.

Учешће производње говеђег меса у укупној вредности пољопривредне производње у претходној години је износило 5,4%, док је просечна бруто домаћа производња говеђег меса у последњих неколико година на нивоу од око 81 хиљаде t⁴¹. Домаћа потрошња говеђег меса је нешто испод нивоа производње и креће се између 67 и 77 хиљада t годишње⁴², односно око 10 kg по становнику⁴³.

Учешће производње свињског меса у укупној вредности пољопривредне производње је у 2016. години било на нивоу од 9,7%. Бруто домаћа производња свињског меса последњих година је на нивоу од око 300 хиљада тона. Домаћа потрошња свињског меса износи у просеку око 320 хиљада тона годишње и превазилази ниво производње.

Цикличност производње, ценовна неконкурентност у односу на произвођаче у ЕУ (у готово свим врстама производње меса и код већине произвођача) и немогућност извоза на тржиште ЕУ термички необрађеног свињског меса основни су проблеми производње меса у Републици Србији у последње две деценије.

⁴¹ Просек периода 2012-2016. године (извор: РЗС)

⁴² У периоду 2012-2016. године (извор: РЗС)

⁴³ Просек периода 2010-2016. године (извор: РЗС)

У законодавству Републике Србије још увек не постоји законодавни оквир, којим се уређује обавеза класирања говеђих и свињских трупова на линији клања и извештавања о њиховим ценама. У циљу усклађивања законодавства, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде спроводи активности успостављања система класирања говеђих и свињских трупова на линији клања, на начин како је то учињено у земљама чланицама ЕУ, а што је предуслов за неопходно извештавање о ценама по категоријама меса.

Циљеви: Кроз процес хармонизације националног законодавства са законодавством ЕУ у области производње говеђег и свињског меса, створиће се основни предуслови за прихватање и имплементацију основних правила и принципа функционисања Заједничке организације тржишта. У том смислу, биће омогућено успостављање система класирања говеђих и свињских трупова на линији клања, како би се осигурала тачна и јединствена класификација трупова, а тиме и транспарентније извештавање о ценама. Успостављањем система класирања говеђих и свињских трупова на линији клања, које ће бити праћено успостављањем националне базе података о класирању говеђих и свињских трупова, створиће се услови за функционисање система плаћања говеђих и свињских трупова на основу меснатости.

Очекивани резултати: Успостављањем система класирања говеђих и свињских трупова на линији клања створиће се услови за објективније формирање понуде и цена, на основу јасно дефинисаних квалитативних критеријума, а што би требало да допринесе унапређењу квалитета понуде кроз бољу организацију пласмана.

Индикатори: Праћење испуњености циљева обезбедиће се кроз усвајање потребних правилника као правног предуслова за успостављање система класирања трупова на линији клања, као и броја кланица, укључених у овај систем.

Назив индикатора	Јед. мере	База вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усвојен Правилник о класирању говеђих трупова на линији клања <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за успостављање система класирања говеђих трупова на линији клања до 2020. године.
2. Усвојен Правилник о класирању свињских трупова на линији клања <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за успостављање система класирања свињских трупова на линији клања до 2020. године.
3. Кланице укључене у систем класирања <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Од краја 2020. године планира се почетак примене система класирања у првим кланицама, да би се са пуном применом започело 2021. године

Временски оквир: Планиране мере у периоду 2019-2020. године треба да резултирају успостављањем обавезног система класирања говеђих и свињских трупова на линији клања и извештавања о њиховим ценама у складу са прописима ЕУ након 2019. године, што ће омогућити побољшање наступа на тржишту за произвођаче из Републике Србије. За остварење циљева у сектору производње и прераде говеђег и свињског меса, законодавни предуслов је

доношење Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа, као и пратећих подзаконских аката, којима ће се ближе прописати питања класирања трупова на линији клања, као и извештавање о ценама, а што ће бити праћено успостављањем одговарајуће базе податка за извештавање о ценама.

2.2.3 Овчије и козије месо

Преглед стања: Учешће вредности производње овчијег меса у укупној вредности пољопривредне производње током 2016. године било је на нивоу од 1,1%. Овчарску производњу карактерише чињеница да се највећи број грла закоље изван кланица, док мали проценат (последњих година испод 5%) одлази у кланице, при чему је просечна бруто маса закланих грла 34 kg. Просечна годишња потрошња овчијег меса је на нивоу домаће годишње производње (28,2 хиљаде t).

Домаће законодавство не препознаје јединствен законодавни оквир, који уређује област Заједничке организације тржишта за овчије и козије месо. Међутим, усвајањем Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа обезбедиће се правни и институционални основ за успостављање механизма Заједничке организације тржишта за овчије и козије месо.

Циљеви: Основни циљ имплементације ових мера јесте стабилизација и уређење тржишта овчијег и козијег меса, као и усклађивање тржишних механизма са правилима и принципима Заједничке организације тржишта ЕУ.

Очекивани резултати: Усвајањем Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа, створили би се услови за бољи пласман и подршку промоцији производње овчијег и козијег меса, као и стабилизацији сектора. Такође, створила би се могућности за реаговање у случају пада потрошње услед губитка поверења произвођача, насталог услед појаве заразних болести или из неког другог разлога.

Индикатори: Праћење испуњености циљева обезбедиће се кроз следеће показатеље: учешће броја закланих грла у кланицама у укупном броју закланих грла и количина домаће производње овчијег меса .

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Учешће броја закланих грла у кланицама у укупном броју закланих грла <i>Извор верификације:</i> РЗС	%	4,8	Током периода 2018-2020 очекује се повећање броја закланих грла у кланицама, што води повећању учешћа закланих грла у кланицама у укупном броју закланих грла. Очекивани ниво учешћа је 10% крајем периода.
2. Домаћа производња овчијег меса <i>Извор верификације:</i> РЗС	000 тона	28,2	Очекивано повећање домаће производње овчијег меса у периоду 2018-2020 и достизање нивоа од 32 хиљаде тона до 2020. године.

Временски оквир: Главне активности у периоду 2018-2020. године биће усмерене ка обезбеђивању услова за уређење тржишта овчијег и козијег меса у складу са правилима и принципима ЗПП у овој области, а кроз усвајање Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа и пратећих подзаконских аката. За остваривање циљева у области овчијег и козијег меса, све активности биће усмерене ка реализацији хоризонталних мера, односно ка

подстицању формирања произвођачких организација, као и маркетингу и промоцији током 2019. и 2020. године.

До придруживања ЕУ, није потребно усклађивати се са прописима које регулишу ову област, јер се оне углавном односе на издавање увозних и извозних дозвола за трговину са трећим земљама и извозне и увозне квоте. Систем класирања овчијих трупова на линији клања има добровољну примену у земљама чланицама ЕУ, те Република Србија није у обавези да се усклађује на том пољу са ЕУ, тј. да уводи систем класирања овчијих трупова на линији клања.

2.2.4 Живинско месо

Преглед стања: Живинарство је грана сточарства, која је у прошлости остварила пораст, нарочито у области производње живинског меса, које је у 2016. години је учествовало са 2,4% у укупној вредности пољопривредне производње. Према Попису пољопривреде 2012. године, гајењем живине бави се око 414 хиљада газдинстава (65,5% укупног броја газдинстава), која располажу са око 26,7 милиона грла, при чему је просечан број грла 65 по газдинству.

Годишња производња живинског меса варира у распону од 86 до 103 хиљаде тона. Домаћа потрошња живинског меса је 2016. године била на нивоу домаће производње, с обзиром да је домаћа производња покрила 101% домаће потрошње.

Законодавство Републике Србије у овој области није усклађено са европским законодавством, те је неопходно успоставити законодавни оквир, којим се уређује систем класирања живинског меса и извештавања о њиховим ценама.

Циљеви: У оквиру активности успостављања основних механизма Заједничке организације тржишта за живинско месо, један од важних циљева јесте успостављање тржишних стандарда за месо живине, у циљу унапређења производње и конкурентности у овом сектору.

Очекивани резултати: Кроз активности за обезбеђивање предуслова за успостављање уређења тржишта живинског меса у складу са ЗПП у овој области, створиће се услови за унапређење конкурентности у овом сектору кроз усклађивање домаћег законодавства у области производње живинског меса и извештавања о његовим ценама у складу са прописима ЕУ, што ће довести до унапређења тржишног положаја домаћих произвођача. На овај начин стварају се услови за коришћење механизма Заједничке организације тржишта пољопривредних производа.

Индикатори: Праћење испуњености циљева обезбедиће се кроз усвајање потребног правилника, као правног предуслова за имплементацију мере, као и броја кланица, укључених у примену правилника.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усвојен Правилник о квалитету меса пернате живине <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за успостављање тржишних стандарда за месо живине до 2020. године.

2. Кланџе укључене у примену Правилника <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да У 2020. години кланџе примењују тржишне стандарде за месо живине.
--	-------	----	---

Временски оквир: Активности планиране током 2019. и 2020. године треба да резултирају усклађивањем домаћег законодавства у области производње живинског меса и извештавања о њиховим ценама у складу са европским прописима, а све у циљу изједначавања позиције српских и европских произвођача живинског меса на тржишту. На овај начин, стварају се услови за коришћење механизма Заједничке организације тржишта за живинско месо, у оквиру којих је, као једна од активности, планирано усвајање прописа, којим ће се ближе прописати квалитет меса пернате живине.

2.2.5 Јаја

Преглед стања: Производња јаја у последњих десет година значајно је осцилирала – до 2009. године број носиља и производња јаја су се смањивали, да би се након 2009. године уочио тренд раста ове производње, уз достизање максималног нивоа производње јаја од преко две милијарде комада 2015. године.

Према Попису пољопривреде 2012. године, производњом јаја бави се око 277 хиљада газдинстава (око 44% укупног броја газдинстава), при чему просек по газдинству износи 30 грла кокошки носиља.

Један од предуслова даљег развоја сектора јесте утврђивање законодавног оквира, којим би се уредио систем класирања јаја и извештавања о њиховим ценама.

Циљеви: Кроз процес усклађивања са ЗПП у овој области, створиће се услови за успостављање система класирања јаја, као и успостављање транспарентног система извештавања о ценама јаја.

Очекивани резултати: Успостављањем механизма за уређење тржишта производње јаја у складу са правилима ЗПП у овој области, створиће се услови за унапређење производње у овом сектору кроз усклађивање домаћег законодавства у области производње јаја и извештавања о њиховим ценама, у складу са прописима ЕУ. Реализацијом ових активности створиће се услови за унапређење положаја српских произвођача на домаћем и међународном тржишту. Такође, на овај начин се стварају услови за имплементацију механизма уређења заједничког тржишта пољопривредних производа.

Индикатори: Праћење испуњености циљева обезбедиће се кроз усвајање потребног правилника, као правног предуслова за имплементацију мере, као и броја произвођача јаја, укључених у примену правилника.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усвојен Правилник о тржишним стандардима за јаја и јаја за лежење и пилиће домаће живине <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за успостављање тржишних стандарда за јаја до 2020. године.
2. Произвођачи јаја укључени у примену Правилника <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Не Примена Правилника предвиђена је за почетак 2021. године, због чега се у периоду 2018-2020 неће реализовати ефекти.

Временски оквир: Мере планиране за 2019. и 2020. годину треба да резултирају усклађивањем домаћег законодавства у области производње јаја и извештавања о њиховим ценама у складу са прописима ЕУ, који ће довести до унапређења положаја произвођача из Републике Србије на међународном тржишту. На овај начин, стварају се услови за имплементацију механизма Заједничке организације тржишта у сектору производње јаја, а једна од активности усмерена је ка ближем регулисању области стандарда квалитета јаја и производа од јаја.

2.2.6 Мед

Преглед стања: Пчеларство представља малу, али изузетно атрактивну грану пољопривреде, која последњих година почиње да се тржишно реструктурира и прилагођава захтевима ЕУ тржишта. Пчеларство у Републици Србији током последње деценије бележи значајан раст, па је са 434 хиљаде кошница у 2007. години, овај број повећан на 792 хиљаде кошница у 2016. години. Количине меда, које се пласирају кроз регистроване тржишне канале, имају тренд раста, па је током 2016. године откупљено 2,3 хиљаде тона меда.

Различите врсте меда, које се производе у Републици Србији, високог су нивоа квалитета и могу се сврстати у више сортних група: багремов мед, ливадски мед, липов мед, сунцокретов мед, медљиковац и неколико врста екзотичних медова (жалфија, кестен, вријесак). Лисабонском конвенцијом Хомољски мед, Фрушкогорски липов мед и Качарски мед заштићени су на основу свог географског порекла. Поред меда, присутна је и производња других пчелињих производа, пре свега матичног млеча, прополиса и полена.

Циљеви: С обзиром да ЗПП на посебан начин третира сектор пчеларства и производње меда у ЕУ, кроз имплементацију специфичних шема подршке, успостављањем механизма за уређење тржишта производње меда у складу са правилима ЗПП, створиће се услови за унапређење производње у овом сектору и могућности примене компатибилних мера, кроз посебно креиран национални програм.

Очекивани резултати: Хармонизацијом домаћег законодавства са европском легислативом у области производње меда, створиће се амбијент за домаће произвођаче да користе подршку еквивалентну подршци, какву остварују европски произвођачи, што би допринело унапређењу конкурентности српских произвођача меда, њиховом бољем позиционирању на иностраном тржишту, повећању извозног пласмана и бољој препознатљивости меда из Републике Србије на међународном тржишту. Мере политике у области пчеларства и производње меда спроводиће се кроз будући Национални програм за пчеларство, који ће, осим имплементације обавезних елемената и правила ЗПП, искористити могућност прилагођавања шема подршке специфичностима националне производње меда и производа од меда.

Индикатори: Праћење испуњености циљева обезбедиће се кроз: усклађивање националног са ЕУ законодавством; број кошница пчела; примењен Национални програм за пчеларство.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)*	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усклађен Правилник о квалитету меда и других пчелињих производа са ЕУ захтевима <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Планиран виши ниво усклађености националног са ЕУ законодавством у периоду 2018-2020.
2. Број кошница пчела <i>Извор верификације:</i> РЗС	000 кошница	792	Очекивање је да ће се током периода 2018-2020 наставити тренд раста броја кошница, да би 2020. године био достигнут ниво од 890 хиљада кошница.
3. Примењен Национални програм за пчеларство <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање и примена мера у оквиру Националног програма за пчеларство планирано је за 2019. годину, уз почетак примене у 2020.

* базна вредност за индикатор 2. је 2016. година

Временски оквир: Активности током 2020. године треба да резултирају усклађивањем домаћег законодавства у области производње меда и производа од меда са прописима ЕУ у овој области, а све у циљу унапређења положаја произвођача меда из Републике Србије на међународном тржишту. На овај начин, стварају се услови за примену механизма Заједничке организације тржишта пољопривредних производа у области пчеларства. За остварење циљева НПП у области производње меда, као једна од најважнијих активности у посматраном периоду планирана је израда Националног програма за пчеларство у 2020. години.

2.2.7 Житарице

Преглед стања: Највећи део површине обрадивог пољопривредног земљишта у Републици Србији користи се за производњу житарица. У структури коришћеног пољопривредног земљишта, учешће површина под житима стагнира у последњој деценији и креће се око 51%. Ако се посматра структура засејаних површина само под житима, уочљиво је да доминира кукуруз са учешћем од 57%, што заједно са површинама под пшеницом износи чак 91% свих засејаних површина под житима⁴⁴.

Република Србија је значајан произвођач житарица у европским оквирима и највећи регионални произвођач – по производњи кукуруза Србија заузима 4. место у Европи, а по производњи пшенице налази се на 7. месту⁴⁵. Просечна годишња производња кукуруза износи око 6 милиона t уз просечни принос од 6 t/ha, а пшенице око 2,6 милиона t уз просечан принос од 4,2 t/ha⁴⁶. Према количини и вредности извоза, ове културе се налазе међу првих десет извозних пољопривредно-прехранбених производа.

Тржишни ланац производње и пласмана житарица веома је кратак и најчешће се заврши на самом газдинству, оближњем млину или у фабрици сточне хране. У Републици Србији тржиште житарица функционише по принципу слободне трговине, с обзиром да не постоје било каква тржишна,

⁴⁴Подаци за 2016. годину (извор: РЗС)

⁴⁵ЕУ-27 је урачуната као један ранг. Подаци се односе на 2017. годину - прогноза (извор *INDEXMUNDI*)

⁴⁶ Сви наведени подаци представљају просек периода 2012-2016. године (извор: РЗС)

ценовна, нити производна ограничења (производне квоте, посебни облици цена, обавезна продаја, итд.).

Циљеви: Стварање предуслова за интервенције на тржишту житарица у смислу очувања стабилности тржишта, како у погледу обезбеђења прехранбене сигурности становништва, тако и ублажавања евентуалних тржишних поремећаја, што ће се постићи успостављањем механизма за уређење тржишта пољопривредних производа, а у складу са правилима Заједничке организације тржишта пољопривредних производа.

Очекивани резултати: Наредним активностима у области усклађивања националног са европским законодавством, пре свега кроз усвајање Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа, створиће се повољнија пословна клима за произвођаче житарица, као и предуслови за потребне интервенције на тржишту.

Индикатори: Праћење испуњености циљева обезбедиће се кроз донет Закон о уређењу тржишта пољопривредних производа и, на основу њега, одговарајућег правилника, којим се ближе прописују услови и начин спровођења интервенција на тржишту.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усвојен Правилник којим се ближе прописују услови и начин спровођења јавних интервенција <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Током периода 2018-2020 успостављени су механизми за уређење тржишта пољопривредних производа, односно за интервенције на тржишту.

Временски оквир: Планиране мере током 2020. године обезбедиће услове за регулисање тржишта житарица са аспекта примене механизма Заједничке организације тржишта за сектор житарица, као што су интервенције на тржишту, а за шта ће се правни основ стећи доношењем Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа.

2.2.8 Уљарице

Преглед стања: Република Србија спада међу највеће произвођаче уљарица у Европи – у производњи соје налази се међу прва четири највећа произвођача, а у производњи сунцокрета међу првих седам⁴⁷.

Најдоминантнију културу, посматрајући површине под уљарицама, представља сунцокрет, који се сеје у просеку на око 183 хиљаде хектара, уз рекордну површину од 200 хиљада ха достигнуту 2016. године. Просечна годишња производња износи око 490 хиљада тона⁴⁸. Просечни годишњи приноси сунцокрета крећу се на нивоу од 2,7 t/ha.

Површине под сојом у Републици Србији су се стално повећавале, па је у 2016. години достигнут ниво од 182 хиљаде ха под сојом. Просечна годишња производња соје износи око 450 хиљада t, уз просечан принос од 2,7 t/ha⁴⁹.

⁴⁷ЕУ-27 је урачуната као један ранг. Подаци се односе на 2017. годину - прогноза (извор *INDEXMUNDI*)

⁴⁸Просек периода 2012-2016 (извор: РЗС).

⁴⁹Просек периода 2012-2016. година (извор: РЗС).

Прерадом уљарских култура бави се седам индустријских капацитета, који се преко организатора производње и земљорадничких задруга баве организованим откупом примарних производа. Велики индустријски капацитети углавном су лоцирани у Војводини, где послује шест уљара, док се у централном делу Републике Србије налази једна фабрика. Капацитети за прераду користе се алтернативно, односно пет уљара има могућности за прераду соје, сунцокрета и уљане репице наизменично у току производне године, док две уљаре прерађују само соју.

Производња уљарица задовољава домаће потребе, а вишкови, у виду производа са вишом додатом вредношћу, се извозе. Најзначајнији извозни производи сектора уљарица су сунцокретоно и сојино уље, који се по вредности извоза увек налазе међу првих десет извозних производа пољопривреде и прехранбене индустрије.

Циљеви: У циљу потпуне хармонизације законске регулативе са европском регулативом, неопходно је усвајање Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа, као и подзаконских аката, којима ће се ближе прописати квалитет јестивих биљних уља, масти и њихових мешавина, намењених људској исхрани. У овој области Република Србија је законодавно делимично усклађена и најважнији циљ је унапредити квалитет јестивог уља и производа од уља, што ће довести до повећања конкурентности ових производа на домаћем и светском тржишту.

Очекивани резултати: Планираним активностима у области усклађивања домаћег са законодавством ЕУ, и то пре свега у смислу усвајања Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа, створиће се услови за конкурентан наступ на тржишту према правилима и принципима Заједничке организације тржишта у сектору уљарица, уља и сродних производа.

Индикатори: Реализација постављених циљева пратиће се на основу индикатора усвајања подзаконских прописа, чијим усвајањем се стиче правни предуслов за прописивање стандарда квалитета уљарица и производа од уљарица.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Правилник о квалитету и другим захтевима за јестива биљна уља, масти и њихове мешавине намењене за исхрану људи <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за дефинисање квалитета и других захтева за јестива биљна уља, масти и њихове мешавине намењене за исхрану људи до 2020. године.
2. Правилник о квалитету, карактеристикама, тржишним стандардима и методама анализе за маслиново уље <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвајање правилника правни је предуслов за дефинисање квалитета, карактеристика, тржишних стандарда и метода анализе за маслиново уље до 2020. године.

Временски оквир: С обзиром да Република Србија има развијену производњу сунцокретоног, сојиног и уља уљане репице, а узимајући у обзир приступне преговоре, у наредном периоду потребно је у 2018. години усвојити Закон о уређењу тржишта пољопривредних производа, као и пратеће подзаконске акте, који ће бити усклађени са правилима ЗПП у овој области. Током 2020. године планирано је усвајање подзаконских аката, којима ће се

ближе регулисати критеријуми квалитета јестивих биљних уља, масти и њихових мешавина, намењених исхрани људи.

2.2.9 Шећер

Преглед стања: Производња шећерне репе у Републици Србији има дугу традицију, али је карактеришу велике осцилације, како у засејаним површинама, тако и у погледу приноса. Посматрано територијално, производња шећерне репе највећим делом је сконцентрисана у Војводини.

Површине под шећерном репом у последњих пет година значајно су варирале, крећући се у распону између 42 (2015. година) и 69 хиљада ha (2012. година), док се производња шећерне репе у истом периоду кретала од 2,2 (2015. година) до 3,5 милиона t (2014. година). Просечна годишња производња шећера износи око 455 хиљада t и обавља се у 6 шећерана.

Према вредности извоза, шећер спада у сам врх извозних пољопривредно-прехранбених производа, чему значајно доприноси коришћење квоте за извоз у ЕУ на нивоу од 181 хиљада t годишње.

Циљеви: Сектор производње шећера у ЕУ представља посебно осетљив сектор пољопривреде, због чега постоје посебни инструменти регулације. Успостављањем механизма за уређење тржишта шећера у Републици Србији, у складу са правилима Заједничке организације тржишта пољопривредних производа, створиће се услови за унапређење производње и уредити спољнотрговинско пословање у овом сектору. Такође, успостављање механизма за праћење кретања на домаћем тржишту шећера један је од циљева активности.

Очекивани резултати: Резултат имплементираних активности у сектору производње шећера биће примена основних правила уређења тржишта шећера по узору на ЕУ, као што је успостављање механизма за прикупљање података о уговарању и производњи шећерне репе и шећера, а у циљу анализе и интервенција на тржишту шећера у Републици Србији.

Индикатори: Реализација постављених циљева пратиће се на основу индикатора за успостављање механизма за прикупљање и достављање информација о праћењу тржишних кретања у сектору шећера.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Правилник о утврђивању правила у вези достављања информација о праћењу тржишних кретања у сектору шећера <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Не Успостављање механизма за праћење кретања на домаћем тржишту шећера спровешће се после 2020. године, због чега ефекти нису мерљиви у постављеном периоду.

Временски оквир: Планиране активности након 2020. године обезбедиће хармонизацију домаћих прописа са европским законодавством у овој области, као и стварање институционалних и других основа за спровођење захтева, који проистичу из прописа у области Заједничке организације тржишта пољопривредних производа, што ће бити представљено у Националном програму за наредни програмски период.

2.2.10 Дуван

Преглед стања: У Републици Србији око 1.750 пољопривредних газдинстава гаји дуван на површинама од приближно 5.000 ha⁵⁰. Производња дувана у Републици Србији последњих десет година значајно је варијала у погледу обима производње и сортне структуре, да би 2016. године била остварена производња сировог дувана на нивоу од око 7,8 хиљада t. Доминантне сорте дувана, које се гаје у Републици Србији су: вирцинија и берлеј. Производња оријентала није забележена у 2016. години. Производња дувана представља значајан сектор за пољопривреду Републике Србије, уз постојање много већих производних могућности, с обзиром да у Републици Србији постоје четири фабрике цигарета, а сирови дуван је и извозни производ.

Такође, овај сектор није нормативно уређен у складу са обавезама које проистичу из процеса придруживања ЕУ, те га је потребно административно и нормативно уредити.

Циљеви: У складу са процесом усклађивања националног законодавства са правним тековинама ЕУ у сектору дувана, тежиће се испуњењу циљева, који проистичу из имплементације механизма Заједничке организације тржишта за област производње дувана, и то: чвршће повезивање актера тржишног ланца; успостављање, признавање и јачање произвођачких група и организација у сектору производње дувана и успостављање механизма за прикупљање података везаних за производњу и цене.

Очекивани резултати: Осим усклађеног националног законодавства са законодавством ЕУ у свим областима, као глобалног институционалног циља, очекивани резултати у сектору производње дувана односе се на успостављање и признавање произвођачких група и организација, што има за циљ унапређење ове врсте производње у погледу унапређења пласмана и уређења односа учесника на тржишту.

Индикатори: Реализација постављених циљева пратиће се на основу индикатора за успостављање механизма за прикупљање података везаних за производњу и цене дувана, кроз доношење правилника.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Правилник којим се ближе прописују врсте и извори података за праћење тржишта дувана <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Не Успостављање механизма за прикупљање података везаних за производњу и цене планирано је за период након 2020. године, због чега ефекти нису мерљиви у постављеном периоду.

Временски оквир: Планиране активности након 2020. године треба да обезбеде хармонизацију домаћих прописа са ЕУ легислативом, као и стварање институционалних и тржишних оквира за имплементацију механизма, који проистичу из захтева Заједничке организације тржишта. Регулација функционисања тржишта дувана такође ће бити саставни део планираног Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа, при чему ће посебни јединствени подзаконски прописи регулисати и сектор производње дувана у

⁵⁰ Податак из Пописа пољопривреде 2012. године

областима извештавања о ценама и успостављања и функционисања произвођачких организација.

2.2.11 Хмељ

Преглед стања: Сектор хмеља у Републици Србији је недовољно развијен, иако постоји велики број индустријских капацитета за производњу пива, којима је хмељ једна од сировина за производњу.

Европска унија за сектор хмеља прописује посебна правила за сертификацију хмеља, који треба да буду испуњена пре пласмана производа на тржиште, као и детаљна правила за хмељ који се увози. Такође, ближе су прописана и правила за признавање произвођачких организација.

Циљеви: Имплементација специфичних правила Заједничке организације тржишта за сектор производње хмеља, која проистиче из потребе усклађивања националног законодавства са ЗПП, има за циљ чвршће повезивање актера тржишног ланца, успостављање и признавање произвођачких организација у сектору хмеља, као и јачање њихове позиције на тржишту.

Очекивани резултати: Кроз доношење и имплементацију Закона о уређењу тржишта пољопривредних производа створиће се услови за хармонизацију националних инструмената са инструментима Заједничке организације тржиште у оквиру ЗПП за област хмеља, при чему је један од очекиваних резултата успостављање и признавање произвођачких организација у сектору хмеља. Такође, очекивани резултати се односе и на имплементацију осталих тржишних механизма – правила за сертификацију хмеља, регистрација уговора о производњи и сл.

Индикатори: Реализација постављених циљева пратиће се на основу уведених тржишних стандарда за хмељ из домаће производње и увоза, кроз доношење правилника.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Правилник којим се ближе дефинишу тржишни стандарди за хмељ <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Не Успостављање механизма за прикупљање података везаних за производњу и цене планирано је за период након 2020. године, због чега ефекти нису мерљиви у постављеном периоду.

Временски оквир: Узимајући у обзир специфичан третман сектора производње хмеља у европској законској регулативи, планиране активности ће се односити на пуну имплементацију елемената ЗПП у овој области, укључујући стварање институционалних и других оквира за њихову примену након 2020. године. Сектор производње хмеља, као и остала тржишта пољопривредних и прехрамбених производа, биће регулисан Законом о уређењу тржишта пољопривредних производа, при чему ће се општим и специфичним подзаконским прописима детаљније регулисати питања функционисања механизма за сертификавање хмеља и производа од хмеља, као и механизма за увоз хмеља.

2.2.12 Виноградарство и винарство

Преглед стања: Поред свих специфичности, проблема и потенцијала сектора виноградарства и винарства у Републици Србији, овај сектор се већ неколико година прилагођава захтевима ЗПП, односно реформама које се спроводе по питању уређења тржишта вина у ЕУ. Како би се виноградарска и винарска производња унапредиле, с обзиром да је дошло до делимичног пропадања овог сектора крајем прошлог века, а произвођачи грозђа и вина припремили за функционисање на заједничком европском тржишту, неопходно је испунити бројне захтеве ЕУ и ускладити веома обимно законодавство у овој области.

У периоду од 2009. године до данас донет је низ прописа, који се односе на организацију тржишта вина, а кроз које су у домаће законодавство имплементирани основне правне тековине ЕУ, везане за сектор производње вина. Као основа за регулисање правних норми у овој области донет је Закон о вину⁵¹, као и велики број подзаконских аката, којима се успостављају ЕУ захтеви, али су пре свега створени правни основи за успостављање Виноградарског регистра и Винарског регистра и регистрације/заштите ознака географског порекла за вина, декларисања вина и остала питања, у складу са прописима из ЗПП. У циљу ефикасног вођења Виноградарског регистра успостављен је и основни електронски систем за ове намене, који ће омогућити даљи развој електронског система за спровођење Заједничке организације тржишта вина.

У циљу постепеног уређења тржишта вина према захтевима ЕУ, одређени стручни послови везани за Виноградарски регистар поверени су Стручној организацији за Виноградарски регистар, док су стручни послови везани за географско порекло на одређени период били поверени Контролној организацији, као и овлашћеним лабораторијама, које су у заједничком систему контроле производње вина са географским пореклом. Доношењем новог Закона о вину и другим производима од грозђа и вина, одређени послови, који се, пре свега, односе на уређење Заједничког тржишта вина, повериће се одређеним правним лицима, која ће обезбедити имплементацију ЕУ правила у овој области.

Циљеви: Основни циљ, који се настоји достићи имплементацијом мера, садржаних у НПП, јесте потпуна хармонизација домаће законске регулативе са европском регулативом, као и успостављање одређених структура и механизма за уређење Заједничког тржишта пољопривредних производа. Поред хармонизације, циљеви у сектору виноградарства и винарства огледају се кроз: постепено успостављање система сертификације у производњи вина са географским пореклом, потпуно успостављање електронских система за спровођење Заједничке организације тржишта вина, успостављање институционалних система кроз тела, која ће се овластити и којима ће се поверити послови по основу нове законске регулативе, доношење законске регулативе за ароматизоване производе од вина (осим ароматизованих вина), успостављање система произвођачких организација и асоцијација у области виноградарства и винарства и израда Програма помоћи у сектору вина, као и достизање других циљева везано за област Заједничке организације тржишта вина.

⁵¹„Службени гласник РС”, бр. 41/09 и 93/12

Очекивани резултати: Главни очекивани резултати су потпуна хармонизација домаће регулативе у области Заједничке организације тржишта вина са ЕУ регулативом кроз доношење Закона о вину и другим производима од грозђа и вина и подзаконских аката, којима ће се регулисати оне области које нису биле регулисане, односно усаглашене. У циљу имплементације европске регулативе, очекује се успостављање система имплементације ЕУ захтева кроз организације, које ће ефикасно обављати послове по основу овлашћивања или поверавања послова од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Такође, очекивани резултати су и успостављање база података, односно електронских система за вођење послова, који се односе на Заједничку организацију тржишта вина, као и могућност повезивања са системом праћења кретања производа од грозђа и вина. На крају, очекује се да се успоставе законски и други услови за признавање произвођачких организација, асоцијација и међугранских организација у сектору виноградарства и винарства, као и да се обезбеде предуслови за припрему европских програма помоћи у сектору вина.

Индикатори: Испуњење циљева пратиће се кроз: усвајање Закона о вину и другим производима од грозђа и вина и пратећих подзаконских аката, усвајање Програма помоћи у сектору вина, као и успостављање електронског система за спровођење Заједничке организације тржишта вина.

Назив индикатора	Јед. мере	База вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Усвојен Закон о вину и другим производима од грозђа и вина и подзаконска аката <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Закон о вину и другим производима од грозђа и вина и на основу њега сва подзаконска аката којима ће се извршити потпуна хармонизација домаће регулативе у области Заједничке организације тржишта вина са ЕУ регулативом усвојени до краја 2020. године.
2. Усвојен Програм помоћи у сектору вина <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Програм помоћи у сектору вина усвојен до 2020. године, као законски основ за реализацију мера подршке произвођачима у сектору производње вина.
3. Успостављен електронски система за спровођење Заједничке организације тржишта вина <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да До краја 2020. године очекује се даљи развој електронског система за спровођење Заједничке организације тржишта вина, тако да он поред алфанумеричких података о производњи грозђа, садржи и графичке податке виноградарских парцела, податке о произвођачима вина, годишњој производњи и залихама, као и основ за праћење кретања производа.

Временски оквир: Главне активности у периоду 2018-2020. године биће усмерене ка достизању стандарда и обезбеђивању услова за уређење тржишта вина у Републици Србији у складу са законодавством ЕУ у овој области. За остваривање циљева НПП у области виноградарства и винарства током 2018. године планирано је доношење Закона о вину и другим производима од грозђа и вина, као и доношење подзаконских аката до 2020.

године, који тренутно не постоје или нису усклађени са ЕУ прописима, а којима се уређује: класификација сорти винове лозе; Виноградарски регистар, обавезне изјаве и прикупљање података за праћење тржишта вина; производња, енолошки поступци и ограничења у производњи; декларисање и представљање; област промета и докумената који прате производе од грозђа и вина, као и улазни и излазни регистри; област ароматизованих производа од вина; утврђивање фалсификата; као и активности у осталим областима, које се односе на Заједничку организацију тржишта вина.

За остваривања циљева кроз институционалне системе током периода 2018-2020 планиране су активности које се односе на успостављање одређених институционалних структура, које ће на ефикасан, брз и адекватан начин водити одговарајуће регистре и спроводити послове везане за Заједничку организацију тржишта вина и послове везане за виноградарство и винарство. Поред неопходних база података, односно електронских система, који ће омогућавати адекватно обављање послова и контролу, кроз овлашћивање и поверавање послова ће се успоставити систем сертификационих тела за годишњу верификацију и координацију система географског порекла, као и систем везан за Виноградарски регистар, прикупљање података за тржиште вина и стручну помоћ произвођачима, декларисање и представљање производа од грозђа и вина и друге послове везане за уређење тржишта и квалитета вина, сорте винове лозе и др.

2.2.13 Јака алкохолна пића

Преглед стања: Производња ракије у Републици Србији је веома распрострањена и представља вишевековну традицију. Скоро свака кућа у руралној средини, која се бави производњом воћа, углавном га прерађује у најкомерцијалнију воћну прерађевину – ракију.

На основу инспекцијских података са терена, регистровани произвођачи у Србији су у 2016. години произвели око 15,5 милиона литара⁵² јаких алкохолних пића, од чега су 96% воћне ракије. Најпопуларнија и најзаступљенија је воћна ракија од шљиве – популарна шљивовица. Највише шљивовице производи се у западном делу Србије и то од аутохтоних сорти шљиве пожегаче и црвене ранке, а у последње време и од чачанских сорти. У источној Србији доминирају специјалне ракије (типа траварице, нановача, мента и сл.), док се у Војводини све више производе ракије од дуње и кајсије, као и ракије од грозђа. Последњих година повећава се обим производње ракије од дуње, крушке, кајсије и малине.

Република Србија је у 2016. години извезла 2,8 милиона литара, док је исте године увезено 2,9 милиона литара јаког алкохолног пића. На основу петогодишњег праћења спољнотрговинске размене јаких алкохолних пића, уочава се тенденција раста извоза и смањење увоза истих.

Узимајући у обзир значајан капацитет сировинске основе и вишевековну традицију у производњи ракије, Србија има потенцијала за повећање извоза ракије, те је неопходно уредити сектор јаких алкохолних пића и усмерити наше произвођаче како да на легалан начин искористе постојеће

⁵² Ова количина се односи само на правна лица и предузетнике, који су уписани у Регистар произвођача јаких алкохолних пића, док је стварна количина произведене ракије знатно већа (процена је око 70 милиона литара) и налази се у власништву физичких лица, који исту користе за сопствене потребе.

капацитете и потенцијале примарне производње воћа и учине свој производ конкурентним на тржишту.

Доношењем Закона о јаким алкохолним пићима⁵³, уведене су многе позитивне промене за произвођаче јаких алкохолних пића у односу на претходно важећа правила. Закон о јаким алкохолним пићима донет је ради што бољег регулисања пословања привредних субјеката у овом сектору, повећања њихове конкурентности на тржишту, значаја који производња воћних ракија има за развој пољопривреде Републике Србије и њеног утицаја на рурални развој, као и на примарну производњу воћа.

Усвајањем овог законског акта поједностављена су правила за регистрацију и саму производњу у циљу смањења сиве економија и повећања број регистрованих произвођача. Крајњи циљ је да се, кроз смањење трошкова производње, повећа конкурентност домаћих произвођача, унапреди производња и повећа извоз јаких алкохолних пића.

Такође, физичким лицима је кроз кооперантски однос омогућена производња сировине за регистроване произвођаче. Овим решењем се ствара могућност да физичка лица изађу из сиве зоне производње и да све вишкове ракије из сопствене производње продају регистрованим произвођачима и на тај начин обезбеде додатни извор прихода, док ће регистровани произвођачи бити одговорни за квалитет и безбедност производа на тржишту.

Законом о јаким алкохолним пићима се на једноставнији и јединствен начин регулише поступак заштите географске ознаке јаких алкохолних пића на националном и међународном нивоу, чиме ће се воћним ракијама из Србије обезбедити препознатљивост и квалитет, што ће омогућити њихово разликовање на тржишту од истих таквих производа из окружења.

Такође, овим законом су усклађене категорије и правила за декларисање јаких алкохолних пића у складу са правним тековинама ЕУ⁵⁴, што домаћим производима обезбеђује усклађеност са међународним стандардима квалитета, а чиме је обезбеђен њихов једнак третман и конкурентност на тржишту.

Промене које доноси нови закон и подзаконски акти треба да унапреде домаћу производњу јаких алкохолних пића, припреме произвођаче за конкуренцију на заједничком тржишту, али и створе повољне услове за инвестиције у овом сектору.

Институционални оквир комплетиран је кроз успостављање Регистра произвођача јаких алкохолних пића, као и кроз дефинисање правила о вођењу подрумске евиденције.

Циљеви: Осим усклађивања националног законодавства са законодавством ЕУ у сектору јаких алкохолних пића, као општег циља, успоставиће се основ за боље регулисање пословања привредних субјеката у овом сектору, што ће омогућити домаћим произвођачима да буду конкурентни на иностраном тржишту јаких алкохолних пића.

Очекивани резултати: У потпуности усклађено законодавство са ЕУ законодавством у овој области представља општи очекивани крајњи резултат, који ће укључити успостављање институционалне основе и система за спровођење планираних активности за јака алкохолна пића, имплементацију

⁵³„Службени гласник РС”, број 92/15

⁵⁴Уредба (ЕЗ) бр. 110/2008 Европског парламента и Савета о дефиницији, опису, представљању, декларисању и заштити географских ознака јаких алкохолних пића

међународних стандарда квалитета за категорије јаких алкохолних пића, успостављање Регистара произвођача јаких алкохолних пића, као и Регистра географске ознаке и корисника географске ознаке јаких алкохолних пића.

Индикатори: Резултати остварења циљева пратиће се кроз број регистрованих произвођача, укупну количину произведеног јаког алкохолног пића и број регистрованих географских ознака.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број регистрованих произвођача јаких алкохолних пића <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	325	До краја 2020. године се очекује даљи развој електронског система, који поред податка о регистрованим произвођачима јаких алкохолних пића, подразумева и податке о добављачима дестилата, податке о стручном кадру, као и податке о опреми и уређајима (дестилациони апарат). Очекивани број регистрованих произвођача јаких алкохолних пића крајем периода је 355.
2. Количина произведеног јаког алкохолног пића <i>Извор верификације:</i> МПШВ	млн. l	22,5	До краја 2020. године се очекује даљи развој електронског система, који поред податка о годишњој производњи, подразумева податке о промету и залихама јаког алкохолног пића, као основ за праћење кретања производа. Очекивана количина произведеног јаког алкохолног пића крајем периода је 30 милиона литара.
3. Број регистрованих географских ознака за јака алкохолна пића <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	0	До краја 2020. године очекује се веће интересовање за регистрацију географске ознаке, с обзиром да ће процедура регистрације бити знатно поједностављена у односу на стари систем у усклађена са ЕУ регулативама. Очекиван број регистрованих географских ознака за јака алкохолна пића крајем периода је 3.

Временски оквир: Главне активности које се односе на обезбеђивање услова за организацију и уређење тржишта јаких алкохолних пића у складу са европским законодавством у овој области већ су урађене. Планиране мере за остваривање циљева НПП у области јаких алкохолних пића, односе се на доношење још једног подзаконског акта у 2018. години, којим ће се ближе уредити садржина техничког документа за заштиту географских ознака јаких алкохолних пића.

За остваривања циљева кроз институционалне системе током 2018. и 2019. године планиране су активности: успостављање базе података (софтвера) за Регистар произвођача јаких алкохолних пића; успостављање базе података за Регистар географских ознака јаких алкохолних пића; успостављање базе података за Регистар корисника географских ознака јаких алкохолних пића; поверавање послова за спровођење контроле усклађености производње јаког алкохолног пића са географском ознаком у односу на технички документ и овлашћивање правних лица за контролу (сертификациона тела); едукација произвођача, трговаца, извозника, лабораторија, контролних тела и инспекције за имплементацију стандарда квалитета за категорије јаких алкохолних пића; организовање помоћи у циљу израде техничког документа (спецификације производа) за будуће географске ознаке јаких алкохолних пића.

2.2.14 Воће и поврће

Преглед стања: Национални прописи, којима је регулисан сектор воћа и поврћа у Републици Србији, делимично су усклађени са кључним прописима, којим је ова област регулисана у ЕУ. Током приступног периода, а кроз хармонизацију националног законодавства са правним тековинама ЕУ, неопходно је у потпуности ускладити веома обимно законодавство у сектору воћа и поврћа, односно применити стандарде и правила ЕУ у домаћем сектору воћа и поврћа.

Воћњаци су у 2016. години покривали површину од 166.297 ha⁵⁵, што представља 4% површине коришћеног пољопривредног земљишта у Републици Србији. Већина воћњака налази се у Централној Србији, односно у Шумадији (55%) и Јужној и Источној Србији (30%). Највећа производња малине остварује се у Западној Србији, производња вишње у Јужној Србији, док се јабуке и шљиве гаје на целој територији Републике Србије. Просечна производња воћа у последњих пет година износи око 1,2 милиона t годишње, са тенденцијом раста због све већег броја подизања нових интензивних засада са савременом технологијом гајења. Највећу производњу годинама имају шљива, јабука, вишња и малина. На ову количину треба додати производњу осталих воћних врста као што су: боровница, рибизла, огрозд, нектарине, лешници и стоно грождје. На основу података са терена, процена је да годишња производња воћа у Републици Србији износи око 1,6 милиона t у просеку.

Површине под поврћем у 2016. години износе 121.704 ha⁵⁶ и учествују са око 3% у укупно коришћеном пољопривредном земљишту. Просечна годишња производња поврћа у последњих пет година је на нивоу од око 1,7 милиона t. Највећу производњу остварује кромпир са око 114 хиљада t, што износи 38% у односу на укупну производњу поврћа. По производњи, поред кромпира, најзначајније повртарске културе су купус и кељ, паприка, парадајз, диње и лубенице.

Према важећој законској регулативи, квалитет воћа и поврћа дефинисан је Правилником о квалитету воћа, поврћа и печурки⁵⁷, који прописује минималне услове квалитета воћа и поврћа, намењеног потрошњи у свежем стању и дефинише класификацију (екстра, класу I и класу II), за 29 воћних врста и 40 повртарских култура.

У Републици Србији не постоје произвођачке организације и произвођачке групе, у смислу правила организовања и пословања у оквиру ЗПП, а број постојећих удружења, који је уско дефинисан и организован по воћним врстама и повртарским културама, изузетно је велики, нарочито у делу примарне пољопривредне производње.

Циљеви: Усклађивање домаћег законодавства са европским законодавством у области тржишних стандарда за свеже воће и поврће, базира се на правним тековинама ЕУ⁵⁸, које регулишу заједничко тржиште ЕУ у области свежег воћа и поврћа, али и на свим осталим релевантним прописима

⁵⁵Извор: РЗС

⁵⁶Извор: РЗС

⁵⁷„Службени лист СФРЈ”, бр. 29/79, 53/87 и „Службени лист СЦГ”, бр. 31/03, 56/03

⁵⁸Уредбом (ЕУ) 543/2011 Европског парламента о утврђивању детаљних правила за сектор воћа и поврћа и прерађевина од воћа и поврћа

ЗПП. Осим законске регулативе, потребно је обезбедити имплементацију тржишних стандарда у пракси, успостављање координационог тела и надлежног инспекцијског тела за тржишне стандарде за свеже воће и поврће, као и успостављање Регистра трговаца воћем и поврћем. Такође, један од циљева је и успостављање система анализе ризика. Успостављање, признавање и јачање произвођачких организација у сектору воћа и поврћа неопходно је како би се обезбедила интеграција на тржиште ЕУ и обезбедило унапређење конкурентности у овом сектору. По узору на шему подршке у оквиру ЗПП, а у оквиру националне пољопривредне политике, циљ је успостављање Програма школске ужине воћа и поврћа за школски узраст деце.

Очекивани резултати: Током приступног периода очекује се достизање потпуне усклађености националног законодавства са ЕУ законодавством у овој области, успостављање институционалне основе и система за спровођење правила Заједничке организације тржишта воћа и поврћа, као и имплементација основних правила уређења ових тржишта по узору на ЕУ.

Индикатори: Резултати остварења циљева пратиће се кроз број издатих сертификата о усклађености тржишних стандарда воћа и поврћа, број регистрованих трговаца воћа и поврћа и број одобрених оперативних програма за подршку развоја произвођачким организацијама у сектору воћа и поврћа.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број издатих сертификата о усклађености тржишних стандарда <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	0	У периоду 2018-2020 очекује се даљи развој контроле усклађености тржишних стандарда кроз едукације, тренинге и стручно оспособљавање инспектора, као и њихово техничко опремање за издавање сертификата. Очекиван број издатих сертификата о усклађености тржишних стандарда крајем периода је 1.000.
2. Број регистрованих трговаца воћем и поврћем <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	0	У периоду 2018-2020 очекује се даљи развој електронског система, који поред податка о регистрованим трговцима воћа и поврћа, подразумева податке о налазима претходних контрола сваког трговца, као и податке потребне за разврставање трговаца у једну од категорија ризика. Очекиван број регистрованих трговаца воћем и поврћем крајем периода је 600.
3. Број одобрених оперативних програма <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	0	До краја 2020. године очекује се успостављање, тј. признавање барем једне произвођачке организације у сектору воћа и поврћа, која ће свој развој остварити кроз два одобрена оперативна програма. Очекује се један одобрен оперативни програм од краја периода.

Временски оквир: Најважније активности током 2018. године биће усмерене ка обезбеђивању услова за уређење тржишта воћа и поврћа, у складу са европским законодавством у овој области, као и ка уређењу тржишних стандарда за свеже воће и поврће и организовање произвођача кроз произвођачке организације.

Реализација ових активности и остварење наведених циљева захтева доношење сета подзаконских прописа, којима ће се ближе дефинисати тржишни стандарди квалитета за свеже воће и поврће и пратећи механизми, као и признавање и функционисање произвођачких организација у сектору воћа и поврћа. Прописом, којим ће се дефинисати тржишни стандарди квалитета за свеже воће и поврће, биће прописани општи и једанаест специфичних тржишних стандарда квалитета, као и спровођење међународних процедура и инспекцијских контрола квалитета воћа и поврћа приликом извоза и увоза, као и промета на унутрашњем тржишту. Такође, успостављање и реализација шеме школског воћа и поврћа биће регулисана кроз посебан подзаконски акт током 2020. године.

За остваривања циљева кроз институционалне системе током периода 2018-2020. године, планиране су следеће активности: дефинисање надлежног инспекцијског тела за контролу тржишних стандарда за воће и поврће на граници и на домаћем тржишту, односно дефинисање координационог тела (супервизора) уколико послови контроле тржишних стандарда за воће и поврће буду поверени другим контролним телима; успостављање базе податка (софтвера) за Регистар трговаца воћа и поврћа; успостављање система анализе ризика и базе податка (софтвера) за инспекцијску контролу; едукација произвођача, трговаца, извозника, лабораторија, контролних тела и инспекције за имплементацију међународних тржишних стандарда за воће и поврће; израда биланса значајнијих воћних врста и повртарских култура, који се тренутно не израђују; успостављање Програма школске ужине за воће и поврће, као једне од мера заједничке организације тржишта, којима се промовише потрошња свежег воћа и поврћа у школама.

2.2.15 Прерада воћа и поврћа (воћни сокови и џемови)

Преглед стања: Прерада воћа и поврћа представља велики индустријски потенцијал и предузећа из ове области требало би да представљају део агроиндустрије посебно атрактиван за инвестирање, јер постоји потенцијал у обезбеђивању сировина.

Годишњи капацитет прераде воћа и поврћа је на нивоу од око 400 хиљада t. Значајан део прерадних капацитета, ако се изузме замрзавање, односи се на производњу сокова од воћа и поврћа. Производња воћног сока на годишњем нивоу креће се око 215 милиона литара⁵⁹, што Републику Србију сврстава у озбиљне произвођаче у региону. Производња сокова од воћа и поврћа обухвата производњу сокова и производњу концентрата од свежег воћа и поврћа.

Укупна производња замрзнутог, сушеног, конзервисаног воћа и поврћа и сокова од воћа и поврћа у 2016. години је, према званичним статистичким подацима, износила 367.128 t. Од тога, 87.925 t је прерађено и конзервисано поврће, 96.819 t је производња прерађеног и конзервисаног воћа, док је производња сокова од воћа и поврћа износила 182.384 t. Воће и поврће се у највећој мери замрзава, затим следи прерада воћа у џемове, мармеладе и пекмезе и производња стерилисаног и пастеризованог поврћа, док се најмање воћа и поврћа преради сушењем.

⁵⁹ Десетогодишњи просек

Национални прописи, којима је регулисан сектор прераде воћа и поврћа у Републици Србији, делимично су усклађени са кључним прописима којима је ова област регулисана у ЕУ.

Циљеви: У области прераде воћа и поврћа потребно је достићи потпуну хармонизацију домаћих прописа са европским правним тековинама у сектору производње воћних сокова, џемова и мармеладе, што ће омогућити уређење ових тржишта и побољшати услове за повећање извоза.

Очекивани резултати: Током приступног периода очекује се достизање потпуне усклађености националног законодавства са ЕУ законодавством у овој области, успостављање институционалне основе и система за спровођење правила Заједничке организације тржишта сокова, џемова и мармелада, као и имплементација основних правила уређења ових тржишта по узору на ЕУ.

Индикатори: Ниво остварења постављених циљева током периода реализације, мериће се кроз ниво усклађености националног законодавства са ЕУ законодавством.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Правилник којим се ближе дефинише квалитет воћних сокова и одређених сродних производа намењених за људску употребу <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвојен Правилник о квалитету воћних сокова и одређених сродних производа намењених за људску употребу, који је у потпуности усклађен са Директивама 2001/112/ЕС и 2012/12/ЕУ у периоду 2018-2020. Планирано усвајање документа је 2018. година.

Временски оквир: Квалитет воћних џемова, желеа, мармеладе, пекмеца, заслађеног кестен пиреа и сродних производа дефинисан је Правилником о квалитету воћних џемова, желеа, мармеладе и заслађеног кестен пиреа⁶⁰, који је потпуно усклађен са правним тековинама ЕУ⁶¹ у овој области, док је квалитет воћних сокова дефинисан Правилником о квалитету воћних сокова, концентрисаних воћних сокова, воћних сокова у праху, воћних нектара и сродних производа⁶². Нови усклађени подзаконски акт, којим ће се ближе регулисати квалитет воћних сокова и њима сродних производа планиран је за усвајање током 2018. године.

2.2.16 Какао и чоколадни производи

Преглед стања: Укупна производња производа на бази какаа у Републици Србији, у 2016. години, износила је 39.232 t. Од тога, произведено је 5.902 t какао масе, какао маслаца и какаа у праху, 20.637 t чоколаде и производа од чоколаде, 9.838 t крем производа и производа сличних чоколади и 2.855 t осталих производа који садрже какао.

У законодавству Републике Србије ова област регулисана је Правилником о квалитету и другим захтевима за какао-производе, чоколадне

⁶⁰ „Службени гласник РС”, број 101/15

⁶¹ Директива 2001/113/ЕС Европског парламента и Савета

⁶² „Службени гласник РС”, бр. 27/10, 67/10, 70/10-испр. 44/11 и 77/11). Овај правилник делимично је усклађен са ЕУ законодавством.

производе, производе сличне чоколадним и крем-производе⁶³, који је делимично усклађен са прописима којима је ова област регулисана у ЕУ.

Циљеви: У овом сектору потребно је достићи потпуну хармонизацију домаћих прописа са европским правним тековинама, што ће омогућити уређење тржишта какаоа и чоколадних производа и обезбедити услове за пласман производа домаће кондиторске индустрије на тржиште ЕУ и повећање извоза.

Очекивани резултати: Национално законодавство током приступног периода треба у потпуности да се усклади са ЕУ законодавством у овој области, што подразумева и имплементацију основних правила уређења ових тржишта по узору на европско уређење тржишта.

Индикатори: Ниво остварења постављених циљева током периода реализације, мериће се кроз ниво усклађености националног законодавства са ЕУ законодавством.

Назив индикатора	Јед. мере	База вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Правилник којим се ближе дефинише квалитет какаоа и чоколадних производа <i>Извор верификације:</i> МПШВ	да/не	не	Да Усвојен Правилник о квалитету какаоа и чоколадних производа, који је у потпуности усклађен са Директивом 2000/36/ЕС. Планирано усвајање документа је 2018. година.

Временски оквир: Одговарајући подзаконски акти, који ће ближе регулисати питања производње какаоа и чоколадних производа биће донети током 2018. године.

2.2.17 Кафа

Преглед стања: На нивоу ЕУ не постоји пропис који дефинише квалитет сирове кафе и производа од кафе, већ европска регулатива прописује само квалитет екстракта кафе и екстракта цикорије. За разлику од ЕУ, српско законодавство јединственим прописом дефинише ову област, и то Правилником о квалитету сирове кафе, производа од кафе, сурогата кафе и сродних производа⁶⁴, који је у делу који се односи на квалитет и друге захтеве за екстракте кафе и екстракте цикорије, потпуно усклађен са правним тековинама ЕУ у овој области⁶⁵.

2.2.18 Цвеће и украсно биље

Преглед стања: Према последњим подацима званичне статистике, укупна површина под цвећем и украсним биљем на отвореном и у заштићеном простору у 2016. години износи 472 ha⁶⁶, при чему се бележи тренд раста површина под цвећем.

⁶³„Службени лист СЦГ”, број 1/05

⁶⁴„Службени гласник РС”, број 54/12

⁶⁵Директива 1999/4/ЕС Европског парламента и Савета о екстрактима кафе и екстрактима цикорије

⁶⁶Производни подаци у овом сектору обрачунати су по методологији, која није у потпуности усклађена са ЕУ методологијом, али се планира усклађивање методологије са *Eurostat* методологијом и њена примена на серије података из редовног истраживања, на основу чега ће се извештавати *Eurostat*.

Национални прописи, који регулишу сектор производње цвећа и украсног биља у Републици Србији делимично су усклађени са кључним прописима, којима је ова област регулисана у ЕУ. Република Србија нема дефинисане стандарде квалитета за производњу цвећа и украсног биља, а према релевантним правним тековинама ЕУ⁶⁷, стандарди квалитета у сектору цвећарства и украсног биља нису обавезујући.

Циљеви: У оквиру усклађивања националног законодавства са законодавством ЕУ у области цвећа и украсног биља током приступног периода, циљ је успостављање и признавање произвођачких организација у сектору производње цвећа и украсног биља.

Очекивани резултати: У оквиру процеса хармонизације националног законодавства са законодавством ЕУ у овој области, створиће се услови за успостављање институционалне основе и увођење механизма организације тржишта цвећа и украсног биља, као и успостављање произвођачких организација у овом сектору.

Индикатори: Резултати остварења циљева пратиће се кроз број успостављених, признатих и регистрованих произвођачких организација у сектору цвећа и украсног биља.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број признатих и регистрованих произвођачких организација <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	0	Очекивани број признатих и регистрованих произвођачких организација крајем периода је једна произвођачка организација.

Временски оквир: Најзначајније активности у овом периоду биће усмерене ка обезбеђивању услова за уређење тржишта цвећа и украсног биља према правилима и принципима Заједничке организације тржишта ЕУ за ове производе. За остваривање циљева НПП у овом сектору, све активности биће усмерене ка реализацији хоризонталних мера, односно подстицању формирања произвођачких организација, као и маркетингу и промоцији током 2019. и 2020. године.

3. Посебни подстицаји

3.1 Подстицаји за спровођење одгајивачких програма ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству

Разлози за имплементацију мере: Мере за спровођење одгајивачког програма реализују се ради унапређења генетског потенцијала у сточарству, како би се обезбедили услови за побољшање квалитета, као и укупне производње меса, млека, јаја, вуне, меда и других пчелињих производа. На тај начин домаће тржиште било би задовољено у погледу квалитета и здравствене безбедности производа анималног порекла, а тржишни вишкови би се пласирали на инострано тржиште. Да би се наведени циљ реализовао, неопходно је обезбедити континуирано спровођење мера за спровођење одгајивачког програма за све животиње.

⁶⁷Уредба (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета о успостављању заједничке организације тржишта пољопривредних производа.

Применом ове мере мотивишу се произвођачи на унапређење сарадње са прерађивачима, чиме би им се обезбедио пласман њихових производа на тржиште, уз одговарајући степен обраде који задовољава хигијенске услове у производњи.

Област сточарства у дужем временском периоду карактерише знатно заостајање у односу на већину европских земаља, што се огледа, пре свега, у малом броју условних грла по хектару пољопривредне површине, ниској продуктивности, неодговарајућим генетским својствима и сл. Сточарство у Републици Србији, у најзначајнијим гранама, у последњој деценији бележи константан пад, чији је показатељ смањење броја животиња, док смањење у обиму производње сточарских производа није изражено у истој мери. Потенцијал за превазилажење ових проблема налази се у повећању искоришћености великих пашњачких површина, као и производа ратарства, кроз сточарску производњу.

Како би се подигао ниво продуктивности домаћих животиња неопходна је доследна примена одгајивачких програма, који се праве на основу одгајивачких циљева за сваку врсту и/или расу домаћих животиња. Кроз спровођење одгајивачког програма врши се побољшање, односно очување особина домаћих животиња, водећи рачуна о њиховој виталности и постизање њиховог максималног генетског потенцијала. На тај начин се обезбеђују неопходни услови за побољшање квалитета сточарских производа и производњу довољних количина истих, како за потребе домаћег тржишта, тако и за пласман на инострана тржишта.

Ефекат мере се остварује кроз унапређење квалитета приплодних грла, односно примарних производа сточарства, што индиректно доводи до повећања квалитета производа у прерађивачкој индустрији.

Искусва имплементације: У претходном периоду, радом на унапређењу производних способности квалитетних приплодних животиња и праћењем њихових производних резултата, бележи се стални пораст производње код квалитетних приплодних грла, која су под контролом одгајивачких организација. Континуирана примена ових мера даје ефекат у селекционисаној популацији, али се прекидом рада на селекцији губе до тада постигнути ефекти кроз насумичан одабир грла за приплод.

Опис мере

Главне активности: Мера се реализује на основу Програма мера за спровођење одгајивачког програма, који се доноси на годишњем нивоу. Програмом се утврђују обим и врсте мера код великих преживара, ситних преживара, копитара, у свињарству, живинарству, пчеларству и аквакултури, обим средстава за спровођење ових мера, као и начин расподеле средстава.

Контролу спровођења одгајивачког програма обавља Главна одгајивачка организација и надлежне инспекцијске службе Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Након добијања извештаја о реализацији уговорених послова врши се исплата средстава корисницима.

Одрживост: Ова мера подршке није у супротности са ЗПП. Мера се манифестује кроз унапређење у производњи производа сточарства и даје ефекат кроз повећање генетског потенцијала, а ефекти програма се одражавају у популацији домаћих животиња. На овај начин произвођачи се усмеравају на

одабир квалитетнијих грла за приплод, што повећава економски ефекат њихове производње.

Претпоставке и предуслови: Неопходан услов за остваривање права на подршку по основу ове мере јесте испуњавање прописаних услова по основу Закона о сточарству⁶⁸, на основу којег се све одгајивачке организације и организације са посебним овлашћењима уписују у Регистар одгајивачких организација и организација са посебним овлашћењима и да своје активности обавља на територији Републике Србије без АП Војводине. То значи да сви корисници поседују неопходну опрему и имају запослен одговарајући стручни кадар.

Циљеви

Општи циљеви: Основни циљеви, који се желе достићи реализацијом ове мере односе се на унапређење целокупног сектора сточарства, у смислу раста производње и унапређења конкурентности, што води стабилности дохотка произвођача, као и прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора. Такође, као циљ се поставља и одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине.

Специфични циљеви: Ближе дефинисани циљеви односе се на унапређење квалитета производа, одабир квалитетног приплодног материјала, у складу са одгајивачким програмима, као и унапређење генетског потенцијала приплодних грла.

Индикатори: Резултати остварења циљева пратиће се кроз број приплодних животиња под контролом продуктивности, према врстама животиња.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број квалитетних приплодних грла говеда <i>Извор верификације:</i> Главне одгајивачке организације	грло	235.764	Очекивано повећање броја квалитетних приплодних говеда у периоду 2018-2020 је око 10%, уз достизање боја од 260.000 грла у 2020. години.
2. Број квалитетних приплодних грла оваца <i>Извор верификације:</i> Главне одгајивачке организације	грло	187.365	Очекивано повећање броја квалитетних приплодних оваца у периоду 2018-2020 је 17-18%, уз достизање боја од 220.000 грла у 2020. години.
3. Број квалитетних приплодних грла свиња <i>Извор верификације:</i> Главне одгајивачке организације	грло	40.600	Очекивано повећање броја квалитетних приплодних свиња у периоду 2018-2020 је око 18%, уз достизање боја од 48.000 грла у 2020. години.

Корисници мере: Крајњи корисници средстава по основу ове мере су одгајивачке организације и организације са посебним овлашћењима, уписане у Регистар одгајивачких организација и организација са посебним овлашћењима у складу са Законом о сточарству.

Програм се доноси за територију Републике Србије, док АП Војводина усваја програм за своју територију у складу са Законом о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине⁶⁹.

⁶⁸ „Службени гласник РС”, број 41/09, 93/12 и 14/16

⁶⁹ „Службени гласник РС”, бр. 99/09 и 67/12 – одлука УС

Корисници подносе захтеве у складу са прописима, а Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и корисник средстава склапају уговор о одобреном обиму мера за спровођење одгајивачког програма, које корисник треба да реализује.

Оквир за имплементацију: Право на подстицаје остварује се једном у току године за реализован програм мера за спровођење одгајивачког програма, дефинисан уговором између корисника и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Право на подстицај имају све одгајивачке организације и организације са посебним овлашћењима, које су уписане у Регистар одгајивачких организација и организација са посебним овлашћењима у складу са Законом о сточарству и које своје активности обављају на територији Републике Србије без АП Војводина.

Временски оквир: Мера ће се примењивати током трајања имплементације НПП, односно у периоду од 2018. до 2020. године у неизмењеном облику, уз могућност нотификације као државне помоћи у тренутку приступања ЕУ, док би њена даља имплементација била предмет претприступних преговора.

3.2 Подстицаји за производњу садног материјала, сертификацију и клонску селекцију

Разлози за имплементацију мере: Мере за унапређење производње садног материјала, сертификације и клонске селекције спроводе се у циљу унапређења расадничке производње кроз подизање матичних засада предосновне и основне категорије воћака, винове лозе и постављање мрежаника на матичним засадима шљиве, кајсије, брескве/нектарине и бадема и подлоге основне категорије, као и производње садног материјала воћака и винове лозе. Такође, мера укључује и подршке програмима, који се односе на набавку опреме, техничких средстава, биљног материјала, одржање колекција и друго у циљу сертификације садног материјала и клонске селекције сорти воћака, винове лозе и хмеља, а све у циљу обезбеђивања довољних количина квалитетног садног материјала и подмиривања потреба за садним материјалом на домаћем тржишту, као и пораст извоза садног материјала на инострана тржишта.

Искусва имплементације: У претходном периоду, радом на унапређењу производње садног материјала, сертификацији и клонској селекцији дошло је до пораста производње сертифициваног садног материјала, што има ефекат на унапређење целокупне расадничке производње.

Опис мере

Главне активности: Кроз подстицаје за подизање матичних засада основне категорије воћака, винове лозе и хмеља, произвођачима се исплаћују средства за купљене саднице, укључујући и плаћања за постављање мрежаника на матичним засадима шљиве, кајсије, брескве/нектарине и бадема и подлоге основне категорије. Кроз подстицаје за производњу садног материјала воћа и винове лозе, произвођачима се исплаћују средства за произведене саднице. Такође, кроз ову врсту подстицаја врши се и подршка програмима који се односе на набавку опреме, техничких средстава, биљног материјала, одржање

колекција, а све у циљу сертификације садног материјала и клонске селекције сорти воћака, винове лозе и хмеља.

Одрживост: Ова мера подршке није у супротности са ЗПП. Међутим, подстицање подизања матичних засада, производње садног материјала и изградње објеката за расадничарску производњу аналогно је мерама помоћи инвестицијама у примарну производњу у оквиру мера руралног развоја, а подстицање клонске селекције и сертификације садног материјала представља проблематику фитосанитарног сектора и сектора сорти. Са друге стране, целокупна мера представља предуслов и припрему за будуће адекватно спровођење мере политике Заједничке организације тржишта за вино, која се односи на реструктурирање и обнову (конверзију) винограда.

Претпоставке и предуслови: Неопходан услов за остваривање права по основу ове мере је упис корисника у Регистар произвођача садног материјала воћака, винове лозе и хмеља, у складу са законом којим се уређује производња садног материјала.

Циљеви

Општи циљеви: Основни циљеви који се настоје достићи имплементацијом ове мере односе се на раст производње садног материјала и стабилност дохотка произвођача, као и раст конкурентности ове врсте производње, уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и унапређење расадничке производње.

Специфични циљеви: У сектору производње садног материјала настоји се постићи унапређење квалитета садног материјала и раст производње сертификованог садног материјала. Такође, потребно је унапређење рада на клонској селекцији у циљу очувања аутохтоних сорти, као и њихово ширење у комерцијалној производњи.

Индикатори: Ефекти реализације ове мере пратиће се кроз број корисника подстицаја, укупан износ реализованих подстицаја и учешће сертификованог садног материјала у укупној производњи садног материјала.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број корисника подстицаја <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	63	Очекивано повећање броја корисника подстицаја у периоду 2018-2020, уз достизање боја од 93 корисника у 2020. години.
3. Учешће произведених сертификованих садница у укупном броју произведених садница <i>Извор верификације:</i> МПШВ	%	50	Очекивано повећање учешћа произведених сертификованих садница у укупном броју произведених садница, уз достизање 70% у 2020. години.

Корисници мере: Крајњи корисници средстава по основу ове мере су правна лица и предузетници, уписани у Регистар произвођача садног материјала воћака, винове лозе и хмеља и који испуњавају остале услове прописане подзаконским актом, којим се ближе прописују подстицаји за производњу садног материјала, односно конкурсом за подстицаје за сертификацију и клонску селекцију.

Оквир за имплементацију: Право на подстицаје остварује се једном у току године, на основу захтева, поднетих од стране правних лица и предузетника, који испуњавају услове за коришћење права по основу ове мере.

Временски оквир: Мера ће се примењивати током трајања имплементације НПП, односно у периоду од 2018. до 2020. године, а након овог периода, део мере који се односи на подизање матичних засада и изградњу објеката за расадничарску производњу, прилагодиће се мерама подршке инвестицијама у примарној производњи, у оквиру мера руралног развоја, док ће се фитосанитарна питања и питања сорти прилагодити мерама везаним за област заштите биља.

3.3 Промотивне активности у пољопривреди

Разлози за имплементацију мере: Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди усмерени су на подршку организовања научно-стручних скупова, семинара, радионица, трибина и предавања, привредних манифестација, сајмова и изложби и подршку учешћа на привредним манифестацијама, сајмовима и изложбама у земљи и иностранству. Применом ове мере подржавају се активности, које могу допринети квалитетнијем информисању и едукацији пољопривредних произвођача, као и промовисању домаћих производа, произвођача и производних подручја.

Искусва имплементације: Подршка промотивним активностима у претходном периоду утицала је на повећање броја одржаних манифестација, на којима су произвођачи имали могућност да излажу и промовишу своје пољопривредне и прехранбене производе. Такође, ова мера допринела је развоју социјалних, едукативних и културних активности.

Опис мере

Главне активности: Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди одобравају се за организовање научно-стручних скупова, семинара, радионица, трибина, предавања, привредних манифестација, сајмова и изложби из области делокруга Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и учешће на овим манифестацијама у земљи и иностранству.

Претпоставке и предуслови: Неопходан услов за остваривање права на подршку по основу ове мере јесте да промотивна активност буде из делокруга надлежности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Потребно је да подносилац захтева достави извештај о реализацији промотивне активности као и рачуне и доказ о извршеном плаћању за предвиђене трошкове.

Општи циљеви: Циљеви који се настоје достићи реализацијом ове мере, односе се на достизање тржишног развоја и јачање тржишне позиције пољопривредних и прехранбених производа, унапређење рада удружења пољопривредних произвођача, унапређење конкурентности субјеката у производњи хране, као и повећање свести потрошача о квалитету пољопривредних и прехранбених производа у земљи и иностранству.

Специфични циљеви: Конкретни циљеви, којима се тежи кроз имплементацију ове мере, јесу: повећање броја сајмова и манифестација из области пољопривреде и руралног развоја и њихова квалитетнија организација, повећање броја удружења пољопривредних произвођача, повећање броја нових

прехранбених производа, као и квалитетније информисање и едукација пољопривредних произвођача.

Индикатори: Ниво остварења постављених циљева током периода реализације, мериће се кроз број одржаних манифестација из области пољопривреде и руралног развоја, подржаних кроз ову меру.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Број одржаних манифестација из области пољопривреде и руралног развоја, подржаних кроз меру <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	10	Повећање броја манифестација из области пољопривреде и руралног развоја подржаних кроз меру у периоду 2018-2020 за 30% до краја периода.

Корисници мере: Крајњи корисници средстава по основу ове мере су физичко лице (носилац комерцијалног породичног пољопривредног газдинства), предузетник, правно лице, правно лице регистровано у складу са законом којим се уређују удружења, јединица локалне самоуправе, образовна установа и научноистраживачка установа.

Оквир за имплементацију: Право на подстицаје остварује се једном у току године, на основу захтева. Подносилац захтева може да оствари право на подстицаје подношењем само једног захтева, с тим да захтевом може да обухвати једну или више промотивних активности.

Временски оквир: Мера ће се примењивати током трајања имплементације НПП, тј. у периоду од 2018. до 2020. године. У складу са преговорима о приступању ЕУ, ова мера би се могла задржати као мера, која би се финансирала из националног буџета у облику државне помоћи.

4. Кредитна подршка

Разлози за доношење мере: Поред повећане понуде кредита за финансирање пољопривредне производње последњих година, у Републици Србији још увек не постоји довољно развијено тржиште пољопривредних кредита, у смислу доступности кредита са повољним условима кредитирања примарне пољопривредне производње и прераде. Отежавајућа околност за кориснике пољопривредних кредита јесте услов постојања редовних примања по основу обављања делатности, што је у највећој мери непримењиво у сектору пољопривреде. Такође, потреба за обезбеђивањем хипотеке или еквивалентног средства обезбеђења пласмана код дугорочних кредита многим корисницима отежава приступ кредитним средствима.

Посебно изражена потреба за кредитним средствима постоји у случају покретања пољопривредне производње и прераде, при чему се најчешће реализују дугорочни кредитни аранжмани, и то за набавку основних средстава (основно стадо, крупна механизација, подизање вишегодишњих засада, изградња/адаптација објеката и сл.). Потреба набавке обртних средстава подмирује се најчешће из краткорочних кредитних пласмана.

Кредитна подршка, као мера која се реализује кроз националну пољопривредну политику, омогућава олакшани приступ коришћењу кредитних средстава кроз субвенционисање дела камате на кредит.

Искуства имплементације: У периоду од 2004. до 2008. године кредитна подршка се реализовала кроз пласирање буџетских средстава у висини

главнице за краткорочне и дугорочне кредите. С обзиром да су краткорочни кредити одобравани на основу једноставне банкарске процедуре, дешавали су се случајеви ненаменског коришћења кредитних средстава. Такође, због непостојања осигурања производње, а као последице елементарних непогода, често је долазило до репрограмирања краткорочних кредита, што је утицало на динамику и расподелу средстава из „револвинг” фонда, намењеног за кредитну подршку. Из тих разлога, од 2008. године се прелази на јединствену меру кредитне подршке, кроз субвенционисање дела камате за одобрене пољопривредне кредите.

Такође, успостављањем система финансирања пољопривреде на основу залог на будућим пољопривредним производима, што је регулисано Законом о финансирању и обезбеђењу финансирања пољопривредне производње⁷⁰, створени су услови за лакшу доступност позајмљених финансијских средстава. Према овом систему финансирања, као средство обезбеђења позајмице користи се будући род на месту производње, уместо залог над непокретностима, а што је често био ограничавајући фактор за реализацију кредита.

Опис мере

Главне активности: Кредитна подршка намењена је субвенционисању дела каматне стопе за кредите у области пољопривредне производње, који се користе у највећој мери за развој сточарства, ратарства, воћарства, виноградарства, повртарства и цвећарства, набавку хране за стоку, као и различитих облика инвестиционих улагања и набавке пољопривредне механизације и опреме. Подршка се реализује кроз субвенционисање дела камате на кредит, и то тако што се каматна стопа⁷¹ коригује прописаним нивоом процентних поена (у зависности од намене кредита и рока доспећа).

Одрживост: Мера није компатибилна ЗПП, с обзиром да се овај тип мере не имплементира у оквиру европске пољопривредне политике. Међутим, према свом карактеру, ова мера се може категоризовати као мера државне помоћи, што је у складу са принципима ЗПП и као таква може наставити несметано да се примењује, уз неопходну нотификацију у тренутку приступања ЕУ и у одређеном временском периоду након приступања Републике Србије ЕУ.

Ефекат ове мере на краћи рок јесте олакшан приступ финансијским изворима за финансирање пољопривредне производње кроз смањење камате. На дужи рок, циљ мере је развој тржишта кредита за финансирање пољопривредне производње уз унапређење понуде банкарског сектора у овој области, што би дугорочно требало да води снижавању камата на ову врсту кредита, а што би обезбедило одрживост у погледу довољног пласмана пољопривредних кредита под конкурентним условима.

Претпоставке и предуслови: Предуслови за реализацију ове мере у потпуности су испуњени, с обзиром да се мера спроводи још од 2004. године, што је чини једном од најдуже реализованих мера у домаћој пољопривредној политици. С обзиром да се мера спроводи на основу уговора које Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде потписује са одабраним пословним

⁷⁰„Службени гласник РС”, број 128/14

⁷¹Каматна стопа једнака је референтној каматној стопи НБС.

банкама, један од критеријума при избору банака јесте неопходност поседовања довољно распрострањене мреже филијала и експозитура на територији Републике Србије, што гарантује територијално равномеран приступ овом виду подршке за све кориснике.

Неопходан услов за коришћење права на подстицаје по основу ове мере јесте статус регистрованог пољопривредног газдинства, уз додатан услов за евиденцију у одговарајућим регистрима за коришћење кредита са посебним наменама.

Циљеви

Општи циљеви: Главни циљеви, који се настоје достићи реализацијом кредитне подршке, јесу: раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта; техничко-технолошко унапређење сектора пољопривреде; унапређење конкурентности пољопривредне производње кроз повећање инвестиционих средстава у примарну производњу на основу позајмљеног капитала и очување стабилности дохотка произвођача.

Специфични циљеви: Конкретни циљеви реализације ове мере јесу: олакшан приступ финансијским средствима, потребним за инвестициона улагања; стварање повољнијег кредитног амбијента, односно побољшање кредитних услова за кредитно задуживање кроз снижавање каматне стопе и унапређењу структуре пољопривредне производње кроз модернизацију производње.

Индикатори: Показатељи, којима ће се пратити испуњење постављених циљева биће: укупна вредност кредита за пољопривредну производњу, за које се субвенционише део камате; број корисника мере кредитне подршке; каматна стопа за кориснике кредита.

Назив индикатора	Јед. мере	Базна вредност (2017)	Постављени циљ (2018-2020)
1. Укупна вредност кредита за пољопривредну производњу, за које се субвенционише део камате <i>Извор верификације:</i> МПШВ	млрд. RSD	8,78	Очекује се наставак раста укупне вредности пласираних кредита са субвенционисаном каматом по стопи од 15% годишње, да би 2020. године достигли ниво од 13,34 млрд. RSD.
2. Број корисника мере кредитне подршке <i>Извор верификације:</i> МПШВ	број	5.700	Уз раст пласираних кредита са субвенционисаном каматом, реално је очекивати раст броја заинтересованих корисника по стопи од 5% годишње, да би се 2020. достигло око 6.600 корисника.
3. Каматна стопа за кориснике кредита <i>Извор верификације:</i> МПШВ	%	1-3%	Очекује се задржавање камате у постојећем опсегу, уз евентуално смањење у 2020. години на 1-2%.

Корисници мере: Крајњи корисници мере су регистровани пољопривредни произвођачи (физичка лица, предузетници и правна лица – земљорадничка задруга и микро и мала⁷² предузећа). Мера је намењена искључиво сектору пољопривредне производње и спроводи се равноправно на целој територији Републике Србије.

⁷² Класификација предузећа према Закону о рачуноводству („Службени гласник РС“, број 62/13)

Оквир за имплементацију: Право на кредитну подршку корисник остварује подношењем захтева банци, која је са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде закључила уговор о реализацији кредитне подршке. Право на кредитну подршку потенцијални корисник остварује подношењем захтева за одобрење кредитне подршке банци, уз испуњење прописаних услова и достављање потребне документације пре пуштања кредита у течај.

Временски оквир: Мера би се у неизмењеном или делимично измењеном облику примењивала током претприступног периода, односно током примене НПП, уз могућност нотификације као државне помоћи у тренутку приступања ЕУ, док би њена даља имплементација била предмет претприступних преговора.

III. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

1. Оквир плана

Финансијски план НПП генерално следи финансијски план из Стратегије, уз уважавање анализе усклађености буџетских издвајања за пољопривреду у последњим годинама са Стратегијом, анализе промена у ЗПП, стања у СТО преговорима, као и могућности коришћења фондова ЕУ и других фондова.

Детаљна процена буџета по појединим групама мера и појединим годинама урађена је уз помоћ симулацијског модела, израђеног за потребе буџетског планирања, који се заснива на квантитативним проценама еволуције броја корисника кроз програмско раздобље и оријентационих износа по јединици за одређену годину. Финансијска процена средстава за 2018. и 2019. годину базирана је на програмираним средствима програмског буџета за период 2017-2019. годину, док су за 2020. годину предвиђена буџетска средства за директна плаћања на нивоу 2,4% вишем⁷³ од 2019. године, а што ће бити обезбеђено у складу са билансним могућностима буџета и мерама фискалне консолидације.

Детаљно разрађен план по групама мера свакако треба узети само као индикативан, с обзиром да ће се током спровођења програма прилагођавати актуелној ситуацији, како у погледу одзива корисника, тако и могућности имплементације. Детаљнија расподела буџетских средстава према врстама мера базираће се на годишњим уредбама о расподели средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју, а на основу Закона о буџету за сваку наведену годину. Са становишта конзистентности пољопривредне политике, важније је да се у спровођењу програма настоје одржати планиране пропорције средстава по појединим стубовима подршке.

2. Финансијски план по групама мера

Пројектовани обим буџета односи се на мере подршке пољопривреди, које ће се спроводити у периоду до 2020. године. Трошкови администрације, општи трошкови Министарства пољопривреде, шумарства и

⁷³ Увећање је еквивалентно увећању директних плаћања у 2019. у односу на 2018. годину, предвиђено програмским буџетом за период 2017-2019. годину

водопривреде, трошкови посебних организација у саставу овог министарства (Републичка дирекција за воде, Управа за ветерину, Управа за заштиту биља, Управа за шуме, Управа за пољопривредно земљиште и Дирекција за националне референтне лабораторије) нису узети у обзир.

Пројекција буџета обухвата само средства Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, с обзиром да се буџети осталих давалаца (на покрајинском и локалном нивоу) не могу транспарентно расподелити по стубовима и групама мера. Процењује се да укупан обим ових средстава износи преко 2,7 милијарде динара⁷⁴, али је њихова структура окренута подршци мерама руралног развоја и кредитној подршци, док је мањи обим подршке кроз директна плаћања условљен законским ограничењима у могућности имплементације тачно дефинисаних мера директних плаћања⁷⁵.

Планирање финансијских средстава извршено је у складу са класификацијом ЗПП (мере првог стуба), као и осталих мера, које се не могу сврстати у први стуб према ЗПП, али представљају саставни део националне пољопривредне политике. У том смислу, буџетска расподела извршена је према основним групама подршке, која укључује:

- 1) директна плаћања;
- 2) мере уређења тржишта;
- 3) посебне подстицаје;
- 4) кредитну подршку.

Постојећа структура буџета је неравномерна, уз доминацију директних плаћања током последњих неколико година. Опредељење наведено у Стратегији представља достизање веће компатибилности буџетске расподеле са моделом ЕУ, што значи и равномернију расподелу међу типовима корисника и регионима.

Анализа структуре пољопривредног буџета сачињена је на основу података о расподељеним буџетским средствима за наведене врсте подршке Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, при чему је као полазна узета 2017. година. Важно је нагласити да су у оквиру средстава пољопривредног буџета обухваћена само средства из буџета Републике Србије, односно да нису обухваћена средства пласирана из буџета аутономне покрајине и буџета јединица локалне самоуправе.

Табела 1. Пројекција буџетских средстава Републике Србије за период 2018-2020. године, укупан обим средстава за директна плаћања, мере уређења тржишта, кредитну подршку и посебне подстицаје

	мил. RSD		
	2018. година	2019. година	2020. година
Директна плаћања	21.268	21.784	22.307
Мере уређења тржишта	0	0	438

⁷⁴ Податак се односи на 2017. годину

⁷⁵ Према члану 13. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе могу да утврђују мере подршке за спровођење пољопривредне политике за подручје територије аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, осим директних плаћања, а која се не односе на регресе за трошкове складиштења у јавним складиштима и регресе за репродуктивни материјал и то само за вештачко осемењавање, као и мере политике руралног развоја за подручје територије аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Посебни подстицаји	255	255	255
Кредитна подршка	800	800	800
УКУПНО	22.324	22.839	23.800

IV. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОГРАМА

За креирање и реализацију НПП надлежно је Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, при чему је Сектор за пољопривредну политику задужен за креирање мера пољопривредне политике, док је Управа за аграрна плаћања надлежна за реализацију мера. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде до завршетка програмског периода настојаће да испуни све предвиђене активности у административном, финансијском и суштинском смислу, како би НПП био имплементиран у складу са критеријумима ЕУ и ЗПП. Крајњи циљ је ефективна интеграција и имплементација пољопривредне политике, у одређеној мери усклађене са ЗПП до приступа ЕУ, а након приступа, у потпуности хармонизоване са ЗПП.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде једанпут годишње ће, уз годишњи извештај о раду, Влади подносити и годишњи извештај о спровођењу НПП.

Темељи имплементације НПП, у институционалном смислу, јесу:

- 1) законодавне активности;
- 2) реорганизација унутрашњих структура Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде;
- 3) формирање Агенције за плаћање;
- 4) изградња потребних информационих и административних система.

Посебну димензију институционалном унапређењу пољопривреде даје чињеница да у поступку припрема за чланство у ЕУ, Република Србија има обавезу прилагођавања своје политике и законодавства веома сложенем европском моделу пољопривреде. Реализацијом активности предвиђених НПП, институционални оквир пољопривреде требало би да буде на нивоу, који омогућава примену свих релевантних политика, као и функционисање система на начин да домаћи произвођачи очувају максималне користи.

Припреме за ове процесе до сада су биле сконцентрисане на усвајање законских решења и прилагођавање правним тековинама ЕУ. Поред тога, начињени су и први кораци у успостављању нових и унапређењу постојећих органа, организација и других субјеката. Велики број закона и прописа је усвојен, али је њихова ефикасна примена још увек у већини области у раној фази. Основ за даља усклађивања биће законодавство ЕУ, уз наставак обука и усавршавања администрације, предузетника, пољопривредника и свих других актера за имплементацију ове веома захтевне легислативе.

1) Законодавне активности

Током последњих неколико година у Републици Србији је испољена значајна активност на плану унапређења законодавног оквира релевантног за пољопривреду. С друге стране, ЕУ законодавство у области пољопривреде обухвата велики број правних аката са различитим степенима обавезе усаглашавања (уредбе, директиве, одлуке, препоруке и мишљења).

Динамика хармонизације законодавства са ЕУ за период 2018-2021. године предвиђена је у НПАА, који је припремљен тако да повезује европско законодавство и домаћи правни поредак, како би се у сваком тренутку пратили темпо, обим и квалитет тог усклађивања.

2) Реорганизација унутрашњих структура Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде

Реформа пољопривредне политике и процес придруживања ЕУ намећу потребу реорганизације унутрашњих структура Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, које својом унутрашњом организационом структуром мора побољшати комуникацију, координацију и подићи ефикасност рада појединих организационих делова. Овакве реформе неопходне су јер се начин имплементације пољопривредне политике у наредном периоду мора радикално мењати, имајући у виду увођење нових мера, усклађених са ЗПП и успостављање одговарајућих механизма имплементације. Поједине службе потребно је растеретити дела обавеза које не би требало (или не морају нужно) бити у њиховој компетенцији. На тај начин ствара се амбијент за јачање професионалности и компетенција запослених, јачање људског капитала администрације на највишем нивоу управљања пољопривредном политиком.

3) Формирање Агенције за плаћање

Важно место у имплементацији нове пољопривредне политике имаће будућа Агенција за плаћања, која ће се формирати трансформацијом постојеће Управе за аграрна плаћања уз реорганизацију постојеће организационе структуре и уз значајно јачање административних капацитета.

4) Изградња потребних информационих и административних система

Развој свих врста аналитичко-информационих система за подршку пољопривреди, укључујући и недостајуће делове пољопривредне статистике, система јавне извештајне и прогнозне службе, тржишних информација, регистара и др., уз материјално и кадровско јачање, попуњавање недостајућих сегмената и унапређење система комуникације, предуслов је за реализацију циљева, постављених НПП.

Детаљан план активности за израду закона и одговарајућих подзаконских аката, са роковима за њихову израду, реорганизацију унутрашњих структура Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, формирање Агенције за плаћање, као и изградњу потребних информационих система биће приказан у акционом плану који представља једно од мерила за отварање преговора за Поглавље 11 и који ће бити усвојен од стране Владе.